

Έκταση, Συχνότητα, Μορφές και Επιπτώσεις της Ενδοοικογενειακής Βίας κατά των Γυναικών στην Κύπρο

Πρώτη Παγκύπρια Έρευνα



Αποστολίδου Μάρθα (PhD)
Μαυρικήου Πετρούλα (PhD)
Πάρλαλης Σταύρος (PhD)

**για τη Συμβουλευτική Επιτροπή
Πρόληψης και Καταπολέμησης
της Βίας στην Οικογένεια**

Λευκωσία - Νοέμβριος 2014

Εκδότης: Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη
και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια

Τυπογραφείο: R.P. M. Lithographica Ltd

ISBN 978-9963-2030-0-0

Παγκύπρια έρευνα που διεξήχθη αφιλοκερδώς για τη
Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και
Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια από τους:

Δρα Μάρθα Αποστολίδου Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
(Επιστημονική Υπεύθυνη), Σχολή Επιστημών της Αγωγής
Πανεπιστήμιο Frederick email:pre.ap@frederick.ac.cy

Δρα Πετρούλα Μαυρική Επικουρη Καθηγήτρια, Σχολή
Οικονομικών και Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Frederick
email: p.mavrikou@frederick.ac.cy

Δρα Σταύρο Κ. Πάρλαλη Λέκτορα, Σχολή Ανθρωπιστικών
και Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Frederick.
email:soc.ps@frederick.ac.cy

Ευχαριστίες

Η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια εκφράζει τις ευχαριστίες της:

- στην Ερευνητική Ομάδα η οποία διεξήγαγε αφιλοκερδώς την έρευνα,
- σε όλους τους/τις φοιτητές/τριες του Πανεπιστημίου Frederick οι οποίοι συμμετείχαν εθελοντικά στη διανομή των ερωτηματολογίων,
- σε όλες τις γυναίκες που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο,
- στον Εθνικό Μηχανισμό για τα Δικαιώματα της Γυναίκας του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως, ο οποίος κάλυψε τα λειτουργικά έξοδα της έρευνας στα πλαίσια της προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κυπριακή Δημοκρατία το δεύτερο εξάμηνο του 2012.

1.1 Εισαγωγή	1
1.2 Ενδοοικογενειακή βία-ορισμοί	3
1.3 Μορφές βίας	5
1.4 Επιδημιολογικά στοιχεία σχετικά με την έκταση της ενδοοικογενειακής βίας εναντίον των γυναικών σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	7
1.4.1 Γερμανία	8
1.4.2 Γαλλία	9
1.4.3 Αγγλία και Ουαλλία	9
1.4.4 Ελλάδα	9
1.4.5 Ιταλία	10
1.4.6 Μάλτα	10
1.4.7 Κύπρο	10
1.5 Αντιλήψεις γύρω από την ενδοοικογενειακή βία στην Κύπρο	11
1.6 Προφίλ κακοποιημένης γυναίκας	13
1.7 Προφίλ θύτη	15
1.8 Επιπτώσεις της βίας	16
2. Μεθοδολογία	17
2.1 Δείγμα	18
2.2 Περιγραφή ερωτηματολογίου	19
2.3 Διάρκεια έρευνας	19
2.4 Περιορισμοί της μεθοδολογίας	20
2.4.1 Βαθμός ανταπόκρισης του δείγματος	

(response)	20
2.4.2 Υποεκτίμηση της έρευνας	21
2.4.3 Στρωματοποίηση του δείγματος	21
2.5 Πλεονεκτήματα της μεθοδολογίας	22
3. Παρουσίαση ευρημάτων έρευνας	23
3.1 Δημογραφικά στοιχεία	23
3.1.1 Ηλικία του δείγματος	23
3.1.2 Οικογενειακή κατάσταση	24
3.1.3 Γεωγραφική προέλευση του δείγματος	25
3.1.4 Θρήσκευμα του δείγματος	26
3.1.5 Εθνικότητα	26
3.1.6 Μορφωτικό επίπεδο	26
3.1.7 Εργασία	27
3.1.8 Οικογενειακό εισόδημα - Διαχείριση εισοδήματος	28
3.1.9 Οικονομική κατάσταση	29
3.1.10 Αριθμός παιδιών	29
3.2 Αντιλήψεις για τη βία στην οικογένεια	29
3.3 Έχεις υποστεί ποτέ βία από σύζυγο/πρώην σύζυγο ή σύντροφο/πρώην σύντροφό σου;	32
3.4 Μορφές βίας	32
3.5 Συχνότητα άσκησης βίας	35
3.6 Πότε ήταν η τελευταία φορά που ασκήθηκε βία εναντίον σου;	35

3.7	Επιπτώσεις της βίας	36
3.8	Επιπτώσεις στην εργασία μετά από άσκηση βίας	37
3.9	Ιατρική περίθαλψη μετά από άσκηση βίας	37
3.10	Πότε ασκείται βία;	38
3.11	Πού αναφέρουν οι γυναίκες τη βία που ασκείται εναντίον τους;	38
3.12	Λόγοι για τους οποίους δεν γίνεται αναφορά	39
3.13	Ποιος συμπαραστέκεται στις κακοποιημένες γυναίκες;	39
3.14	Πόσο πληροφορημένες είναι οι γυναίκες για το θέμα της βίας στην οικογένεια;	39
3.15	Πληροφόρηση γυναικών για υπάρχουσες υπηρεσίες για κακοποιημένες γυναίκες	40
4.	Συζήτηση Ευρημάτων έρευνας	41
4.1	Δημογραφικά στοιχεία	41
4.2	Οικογενειακό εισόδημα - Διαχείριση εισοδήματος	44
4.3	Αντιλήψεις για τη βία στην οικογένεια	45
4.4	Άσκηση βίας	46
4.5	Μορφές βίας	48
4.6	Συχνότητα άσκησης βίας	52
4.7	Επιπτώσεις στην υγεία μετά από την άσκηση βίας	52
4.8	Επιπτώσεις στην εργασία μετά από την άσκηση βίας	53
4.9	Προφίλ θυμάτων	53
4.10	Προφίλ θυτών	56

4.11 Αναφορά /καταγγελία περιστατικών βίας /Πού αναφέρουν οι γυναίκες τη βία που ασκείται εναντίον τους;	57
4.12 Γιατί οι κακοποιημένες γυναίκες δεν ανέφεραν την κακοποίησή τους	58
4.13 Ποιος συμπαραστέκεται στις κακοποιημένες γυναίκες;	60
4.14 Ιατρική περίθαλψη μετά από άσκηση βίας	61
4.15 Πόσο πληροφορημένες είναι οι γυναίκες για το θέμα της βίας στην οικογένεια;	62
5 Συμπεράσματα	63
6. Εισηγήσεις	70
 Βιβλιογραφία	 73
Ελληνική Βιβλιογραφία	73
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	75
Ηλεκτρονικές Πηγές	84
 Παράρτημα 1 Ερωτηματολόγιο για τη διερεύνηση της βίας που ασκείται ενάντια στις γυναίκες από το σύζυγο /πρώην σύζυγο, σύντροφο / πρώην σύντροφο	 85
Παράρτημα 2 Επεξηγηματική επιστολή για ερωτηματολόγιο	91
Παράρτημα 3 Στατιστικά στοιχεία της έρευνας	93

Πίνακας 1: Αριθμός νοικοκυριών κατά επαρχία με βάση την απογραφή του 2011	18
Πίνακας 2: Μορφωτικό Επίπεδο	27
Πίνακας 3: Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα	28
Πίνακας 4: Συμπεριφορές τις οποίες οι γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα θεωρούν ως πράξεις βίας	31
Πίνακας 5: Πράξεις βίας που έχουν εκδηλωθεί εις βάρος του δείγματος από το σύζυγο/πρώην σύζυγο ή σύντροφο/πρώην σύντροφο	34
Πίνακας 6: Επιπτώσεις μετά από βίαιες συμπεριφορές	37
Πίνακας 7: Ο σύζυγος/σύντροφος μου ασκεί βία εναντίον μου	38

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 1: Ηλικία δείγματος	24
Γράφημα 2: Οικογενειακή κατάσταση δείγματος	24
Γράφημα 3: Προέλευση δείγματος	25
Γράφημα 4: Εργασία γυναίκας	28
Γράφημα 5: Έχεις υποστεί ποτέ βία από σύζυγο /πρώην σύζυγο ή σύντροφο/ πρώην σύντροφό σου;	32
Γράφημα 6: Πότε ήταν η τελευταία φορά που ασκήθηκε βία εναντίον σου;.	36
Γράφημα 7: Πόσο πληροφορημένη νιώθεις ότι είσαι για το θέμα της βίας στην οικογένεια;	40
Γράφημα 8: Συσχετισμός Ηλικίας και Εμφάνισης Ενδοοικογενειακής Βίας	43
Γράφημα 9: Συσχετισμός δεδομένων Οικονομικής Κατάστασης και Εμφάνισης Ενδοοικογενειακής Βίας	45

1.1 Εισαγωγή

Η ενδοοικογενειακή βία ενάντια στις γυναίκες αποτελεί ένα πρόβλημα το οποίο διαχρονικά απασχολεί κάθε κοινωνία, άλλοτε σε μεγαλύτερο βαθμό κι άλλοτε λιγότερο έντονα. Η συντροφική κακοποίηση εμφανίζεται σε όλες τις χώρες του κόσμου, ανεξάρτητα από την κοινωνική, οικονομική, θρησκευτική ή πολιτισμική κατάσταση ή προέλευση του ατόμου που τη βιώνει (Barnett et al., 2011 • Krug et al., 2002 • FVPF, 2002). Ιστορικά αποτελούσε και στον τόπο μας, όπως και στο εξωτερικό, έναν αποδεκτό τρόπο «συνέτισης» και επιβολής στις γυναίκες (Outlaw, 2009 • Loseke et al., 2005 • WHO, 2002 • Κέντρο Ερευνών και Ανάπτυξης Intercollege, 2000).

Σύμφωνα με 48 επιδημιολογικές μελέτες από όλο τον κόσμο (United Nations, 2006, Krug et al., 2002), μεταξύ 10% και 69% των γυναικών έχουν βιώσει εμπειρίες κακοποίησης από τον βίαιο σύντροφό τους, τουλάχιστον μία φορά στη ζωή τους. Επίσης, από μελέτες που διεξήχθησαν στις Η.Π.Α., στον Καναδά, στην Αυστραλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο το ποσοστό των γυναικών που βίωσαν βία κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης τους κυμαίνεται μεταξύ 0.9% και 20.1% (Hedin and Janson, 2000 • Rodriguez et al., 1999 • Gazmararian et al., 1996 • McFarlane et al 1996).

Αν και στην Κύπρο δεν έχει διεξαχθεί μέχρι στιγμής επιδημιολογική έρευνα σχετικά με την έκταση, τις μορφές και τις επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών, στοιχεία της Αστυνομίας, του Συνδέσμου Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια και των Κοινωνικών Υπηρεσιών καταδεικνύουν σημαντικό αριθμό περιστατικών βίας εναντίον γυναικών (www.domviolence.org.cy • WAVE, 2011 •

<http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/file/FamilyAbuse>).

Πέρα από την έλλειψη ερευνών, όπως αναφέρεται και στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (Αποστολίδου και Παγιάτσου, 2008, για τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της βίας στην Οικογένεια), πρόβλημα αποτελεί και το γεγονός ότι δεν υπάρχει κοινή βάση δεδομένων για να συλλέγονται όλα τα στατιστικά στοιχεία έτσι ώστε να παρέχεται μια γενική εικόνα της κατάστασης και να γίνεται καλύτερος συντονισμός. Επομένως, γίνεται αντιληπτή η αναγκαιότητα διενέργειας ερευνών σχετικά με το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας, προκειμένου, αφενός, να γίνει αντιληπτή η έκταση του προβλήματος και, αφετέρου, να γίνουν εισηγήσεις για την καταπολέμησή του. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια εντάσσεται και η παρούσα μελέτη, η οποία αποσκοπεί στο να διερευνήσει τις μορφές, την έκταση, τη συχνότητα και τις επιπτώσεις της βίας κατά των γυναικών μέσα στην οικογένεια στην Κύπρο, καθώς επίσης και το προφίλ θυμάτων και θυτών.

Αρχικά, παρουσιάζεται μία σύντομη επισκόπηση της υφιστάμενης ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών και συγκεκριμένα των στατιστικών στοιχείων αναφορικά με τις διάφορες μορφές βίας, το προφίλ των γυναικών οι οποίες υφίστανται ενδοοικογενειακή βία καθώς επίσης το προφίλ των ανδρών που ασκούν βία ενάντια στις συζύγους/συντρόφους τους. Ακολούθως, γίνεται καταγραφή και παρουσίαση των σωματικών, ψυχοσυναισθηματικών και άλλων επιπτώσεων της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών. Τα στοιχεία της έρευνας σχετικά με την έκταση, τη συχνότητα, τις μορφές και τις επιπτώσεις της βίας που ασκείται ενάντια στις γυναίκες στην κυπριακή οικογένεια έχουν συλλεχθεί με τη χρήση ερωτηματολογίου το οποίο χορηγήθηκε σε ενήλικες γυναίκες

από όλες τις αστικές και αγροτικές περιοχές της ελεύθερης Κυπριακής Δημοκρατίας.

1.2 Ενδοοικογενειακή βία - ορισμοί

Η βία στην οικογένεια ενάντια στις γυναίκες αποτελεί έγκλημα και ταυτόχρονα σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα με σοβαρές επιπτώσεις στα άτομα που την υφίστανται, στις οικογένειες και στις κοινότητές τους, ενώ ασκείται σε γυναίκες ανεξάρτητα από το οικονομικό, το κοινωνικό και μορφωτικό επίπεδο, την ηλικία, το χρώμα, την θρησκεία και την εθνική καταγωγή (UN, 2006 • Krug et al., 2002 • WHO, 1999 • Walker et al., 1999 • WHO 1996 • Stark, and Flitcraft, 1992).

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διάκρισης Κατά των Γυναικών (CEDAW), που υιοθετήθηκε το 1979 από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ (United Nations, 1979), η βία κατά των γυναικών είναι μία μορφή διάκρισης η οποία παρεμποδίζει την ικανότητα των γυναικών να απολαμβάνουν ίσα δικαιώματα και ελευθερίες με τους άνδρες. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 1 της Σύμβασης κατά των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών (<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm>), περιλαμβάνεται ο όρος «βία κατά του φύλου» ο οποίος αναφέρεται σε ενέργειες που προκαλούν σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική βλάβη, απειλές για πρόκληση τέτοιων ενεργειών, εξαναγκασμό και άλλου είδους καταπάτηση και στέρηση των ελευθεριών στα πλαίσια της προσωπικής ζωής του ατόμου.

Στα πλαίσια της κυπριακής νομοθεσίας σχετικά με τη βία στην οικογένεια, «βία» ορίζεται ως:

[...] οποιαδήποτε πράξη, παράλειψη ή συμπεριφορά με

την οποία προκαλείται σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας από άλλο μέλος της οικογένειας και περιλαμβάνει και τη βία που ασκείται με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος, καθώς επίσης και τον περιορισμό της ελευθερίας του (Κυπριακή Δημοκρατία, 2004, σελ. 8).

Το 1995, στην 4η Παγκόσμια Διάσκεψη Γυναικών στο Πεκίνο, η Πλατφόρμα Δράσης η οποία αναγνώρισε τη βία ενάντια στις γυναίκες ως ένα από τα πιο επείγοντα κοινωνικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν, επισήμανε ότι η βία κατά των γυναικών αντανakλά την ιστορική ανισότητα στις σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών η οποία οδήγησε στην κυριαρχία των ανδρών επί των γυναικών, στις διακρίσεις εις βάρος των γυναικών, στην παρεμπόδιση της ανάπτυξής τους και στη διαιώνιση των ανισοτήτων. (<http://www.unesco.org/education/information>)

Μερικά χρόνια αργότερα, το 2002, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Krug et al., 2002), αναγνωρίζοντας τη σοβαρότητα των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιπτώσεων της ενδοοικογενειακής βίας στην υγεία των θυμάτων όλων των ηλικιών και των δύο φύλων και των παιδιών, αλλά ειδικότερα στην υγεία των γυναικών (περιλαμβανομένων εγκύων γυναικών) (Varvaro and Lasko, 1993 • Watts, 2000 • Hedin and Janson, 2000 • Briere and Runtz, 1998 • McFarlane et al., 1996 • Kaplan et al., 1993 • Christoffel, 1990;), κατέταξε τη βία ανάμεσα στα κύρια διεθνή προβλήματα δημόσιας υγείας, προτρέποντας ταυτόχρονα τα κράτη μέλη να αξιολογήσουν το πρόβλημα και να το εντάξουν στις προτεραιότητές τους, τόσο στον τομέα της έρευνας όσο και της αντιμετώπισης.

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά τη διάρκεια της Ευρωπαϊκής Προεδρίας της Δανίας, υιοθέτησε (CE 11447/11) εισηγήσεις, αναθεωρώντας τη δουλειά που γίνεται στον τομέα αυτό και καθιερώνοντας επτά δείκτες σχετικούς με τη βία ενάντια στις γυναίκες. Σε αυτό το πλαίσιο η Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρώπης, για το δεύτερο εξάμηνο του 2012, συνέχισε να συμβάλλει στον τομέα αυτό υποστηρίζοντας όλες τις πρωτοβουλίες και τα μέτρα που αφορούν στην πρόληψη και καταπολέμηση της βίας ενάντια στις γυναίκες.

Για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, ως βία ενάντια στις γυναίκες ορίζεται «οποιαδήποτε συμπεριφορά ή πράξη η οποία προκαλεί, ή μπορεί να προκαλέσει σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική βλάβη ή πόνο στις γυναίκες, περιλαμβανομένων των απειλών για πρόκληση τέτοιων ενεργειών, εξαναγκασμό, και άλλου είδους καταπάτηση και στέρηση των ελευθεριών που επιβάλλεται στις γυναίκες από το σύζυγο/πρώην σύζυγο, σύντροφο / πρώην σύντροφο». Ο όρος γυναίκα χρησιμοποιείται για να καλύψει άτομα άνω των 18 ετών.

1.3 Μορφές βίας

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Krug et al., 2002), η βία ενάντια στις γυναίκες μπορεί να εκφραστεί με διάφορες πράξεις οι οποίες προκαλούν (ή μπορεί να προκαλέσουν) σωματική, ψυχολογική, σεξουαλική ή οικονομική βλάβη ή πόνο και περιλαμβάνει επίσης απειλές, εκφοβισμό, αποστέρηση της ελευθερίας και παραμέληση ή παρεμπόδιση της ικανοποίησης βασικών αναγκών. Άλλες βιβλιογραφικές πηγές αναφέρουν επίσης μορφές βίας όπως είναι η οικονομική και η κοινωνική (Outlaw, 2009 • United Nations, 2006 • Γάτσας, 2006).

Στη διεθνή βιβλιογραφία (WAVE, 2011 • Γάτσας, 2006 • Krug et al., 2002 • Kishor and Kiersten, 2004), η **σωματική κακοποίηση** προσδιορίζεται ως οποιαδήποτε σκόπιμη σωματική βλάβη και κυμαίνεται μεταξύ πράξεων και συμπεριφορών όπως η κλοτσιά, η γροθιά, το κτύπημα, το κάψιμο, το δάγκωμα, το μαχαίρωμα, ο ξυλοδαρμός, ο πνιγμός, το κτύπημα με κάποιο αντικείμενο έως την ανθρωποκτονία. Επιπλέον, η αποστέρωση τροφής, νερού και ιατρικής φροντίδας όπως επίσης και η παρεμπόδιση ύπνου, εμπίπτουν στην κατηγορία της σωματικής βίας και κακοποίησης (Γάτσας, 2006).

Η ψυχολογική/συναισθηματική βία μπορεί να περικλείει οποιαδήποτε πράξη ή συμπεριφορά η οποία επιδρά αρνητικά στην ψυχολογική και συναισθηματική κατάσταση του ατόμου (Γάτσας, 2006 • Krug et al., 2002). Συγκεκριμένα, η συναισθηματική / ψυχολογική βία περιλαμβάνει συμπεριφορές, όπως η απειλή, ο εκφοβισμός, ο λεκτικός εξευτελισμός, η εξύβριση και η απομόνωση του θύματος από το κοινωνικό του περιβάλλον, η αποφυγή επικοινωνίας και η παραμέληση των συναισθηματικών αναγκών του.

Σεξουαλική βία αποτελεί η οποιασδήποτε μορφής σεξουαλική επαφή που γίνεται χωρίς συναίνεση (Γάτσας, 2006 • Krug et al., 2002 • Ουόκερ, 1989).

Η κοινωνική απομόνωση, η οποία εκφράζεται με τον έλεγχο των κοινωνικών επαφών του θύματος, τον έλεγχο τηλεφώνου και αλληλογραφίας καθώς και με συμπεριφορές παρακολούθησης είναι επίσης μορφή βίας, η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ψυχολογική/συναισθηματική βία (Jasinski, 2001).

Οι συμπεριφορές βίας που παρατηρούνται στις πλείστες των περιπτώσεων, εμπίπτουν σε διάφορες από τις πιο πάνω κατηγορίες (Γάτσας, 2006 • Krug et al., 2002). Στο σημείο αυτό θα ήταν χρήσιμο να αναφερθεί ότι δεν υπάρχει σαφής και ξεκάθαρος διαχωρισμός μεταξύ των διαφόρων μορφών βίας.

1.4 Επιδημιολογικά στοιχεία σχετικά με την έκταση της ενδοοικογενειακής βίας εναντίον των γυναικών σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η βία εναντίον των γυναικών, και πιο ειδικά η ενδοοικογενειακή βία, αποτελεί μία από τις πιο σοβαρές μορφές παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά του φύλου (Council of European Union, 2011) • WAVE, 2011 • European Commission, 2010 • Krug et al., 2002). Σύμφωνα με επιδημιολογικές έρευνες (WAVE, 2011) ποσοστό γύρω στο 20% - 25% όλων των γυναικών έχει δηλώσει ότι έχει υποστεί σωματική βία και ποσοστό ψηλότερο του 10% έχει υποστεί σεξουαλική βία. Εκτιμάται ότι γύρω στα εκατό εκατομμύρια γυναίκες έχουν δεχθεί βία από άνδρες κατά τη διάρκεια της ζωής τους και ένα έως δύο εκατομμύρια γυναίκες δέχονται βία καθημερινά. Παράλληλα, η διερεύνηση των αντιλήψεων της κοινής γνώμης στις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με τη βία ενάντια στις γυναίκες (Eurobarometer, 2010) δείχνει ότι ένας στους τέσσερις συμμετέχοντες δηλώνει ότι γνωρίζει κάποια γυναίκα στον οικογενειακό ή κοινωνικό του κύκλο η οποία αποτελεί θύμα ενδοοικογενειακής βίας, ενώ 51% φαίνεται να πιστεύει ότι η βία κατά των γυναικών μέσα στην οικογένεια είναι ένα αρκετά συχνό φαινόμενο.

Τα ποσοστά αυτά είναι ενδεικτικά, τόσο της έκτασης του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών, όσο

και του ολοένα αυξανόμενου αριθμού ατόμων τα οποία είναι σε θέση να αναγνωρίσουν την προβληματική φύση του φαινομένου και την κοινωνική έκταση που προσλαμβάνει. Παρόλα αυτά, η ακριβής έκταση και οι διαστάσεις του προβλήματος δεν μπορούν να καταστούν απόλυτα μετρήσιμες καθότι μία πληθώρα άλλων εμπλεκόμενων παραγόντων, περιλαμβανομένου του κοινωνικού στίγματος που συνοδεύει τα άτομα που δέχονται κακοποίηση, συχνά αποτρέπει τα θύματα από το να μιλήσουν ανοιχτά για την κακοποίηση που υφίστανται και να καταγγείλουν τον θύτη (Krug et al., 2002 • Azhar et al., 2012). Επιπλέον, επιδημιολογικές έρευνες που πραγματοποιούνται σε διαφορετικές χώρες (Bontha and Shantanu, 2009) διαφέρουν ως προς το δείγμα, ως προς τις παράμετρους στις οποίες εστιάζουν για τη διερεύνηση του προβλήματος και ως προς την μεθοδολογία. Συνεπώς, οι μελέτες συχνά παρουσιάζουν διαφορετικούς δείκτες μέτρησης, κάτι που δυσχεραίνει, και συχνά καθιστά αδύνατη, τη σύγκριση στοιχείων. Πιο κάτω, παρατίθενται ενδεικτικά κάποια επιδημιολογικά στοιχεία σχετικά με την έκταση του προβλήματος σε Ευρωπαϊκές χώρες.

1.4.1 Γερμανία

Βάσει των ευρημάτων επιδημιολογικής έρευνας που διεξήχθη στη Γερμανία το 2004 (WAVE, 2011), σε πληθυσμό 10.000 γυναικών το 37% αυτών που έλαβαν μέρος δήλωσε ότι κατά τη διάρκεια της ζωής τους, και συγκεκριμένα μετά την ηλικία των 16 ετών, έχει υποστεί τουλάχιστον μία μορφή σωματικής βίας. Επίσης, το 13% των γυναικών, ανέφερε ότι έχει υποστεί σεξουαλική βία μετά την ηλικία των 16 ετών. Ποσοστό γύρω στο 25% δήλωσε ότι έχει υποστεί σωματική ή σεξουαλική κακοποίηση ή και τα δύο, από το σύζυγο/ σύντροφο ή πρώην σύζυγο / σύντροφο.

1.4.2 Γαλλία

Ερευνητικά στοιχεία, δείχνουν ότι 305,000 γυναίκες ανέφεραν ότι υπέστησαν τουλάχιστον μία φορά στη ζωή τους ενδοοικογενειακή βία και συγκεκριμένα σωματική ή σεξουαλική βία, ποσοστό το οποίο παρουσίασε αύξηση κατά 0.1 % από το 2007. Παράλληλα, το 2009, 140 γυναίκες δολοφονήθηκαν από το σύντροφο ή πρώην σύντροφό τους. Ευρήματα διαφόρων ερευνών στη Γαλλία, δείχνουν ότι κατά μέσο όρο μία γυναίκα δολοφονείται κάθε 2.5 μέρες (WAVE, 2011).

1.4.3 Αγγλία και Ουαλλία

Τουλάχιστον μία στις τέσσερις γυναίκες είναι θύμα ενδοοικογενειακής βίας μετά την ηλικία των 16 ετών. Επιπλέον, 29-32% των γυναικών ηλικίας 16-59 ετών υφίσταται ενδοοικογενειακή βία από το σύζυγό ή σύντροφό τους κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Κατά τη διάρκεια του 2010 και 2011, 2-4% των γυναικών ανέφεραν ότι υπήρξαν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και το 50% των περιστατικών αυτών διεπράχθη από τους συζύγους /σύντροφους των γυναικών. Κατά τη διάρκεια του 2009, 101 γυναίκες δολοφονήθηκαν από το σύζυγο/πρώην σύζυγο ή σύντροφο / πρώην σύντροφό τους. Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί το 18% όλων των περιστατικών βίας που καταγράφηκαν στην Αγγλία και την Ουαλλία κατά τα έτη 2010-11 (WAVE, 2011).

1.4.4 Ελλάδα

Τα ευρήματα της μοναδικής εθνικής επιδημιολογικής μελέτης αναφορικά με την ενδοοικογενειακή βία ενάντια στις γυναίκες (Αρτινοπούλου, Φαρσεδάκης κ.ά., 2003), η οποία διεξήχθη σε πληθυσμό 1,200 γυναικών ηλικίας 18-60 ετών, δείχνουν το 56%

αυτών που έλαβαν μέρος να δηλώνει ότι βιώνει ψυχολογική βία, το 3.6% σωματική βία και το 3.5% σεξουαλική βία. Επίσης, 23.6% του δείγματος δήλωσε ότι γνωρίζει κάποια γυναίκα από τον οικογενειακό ή/και φιλικό κύκλο η οποία αποτελεί ή έχει αποτελέσει θύμα ενδοοικογενειακής βίας από το σύζυγο ή σύντροφό της.

1.4.5 Ιταλία

Βάσει των ευρημάτων της έρευνας που διεξήχθη το 2006 από το Ιταλικό Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής για τη Βία ενάντια στις Γυναίκες (WAVE, 2011), εκτιμάται ότι 690,000 γυναίκες ηλικίας 16-70 ετών υπήρξαν επανειλημμένα, κατά τη διάρκεια της ζωής τους, θύματα ενδοοικογενειακής βίας και 20,077 γυναίκες έτυχαν καταδίωξης από το σύζυγο / σύντροφό τους. Στατιστικά στοιχεία (ο.π., 2011) δείχνουν επίσης ότι μεταξύ των ετών 2001-2006 το 63% των δολοφονιών γυναικών προκλήθηκαν από το σύζυγο ή το σύντροφό τους.

1.4.6 Μάλτα

Ερευνητικά στοιχεία (WAVE, 2011) εισηγούνται ότι 26.5% των γυναικών υπέστησαν ενδοοικογενειακή βία κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Επιπλέον, από τις 1,154 γυναίκες που μίλησαν για τις εμπειρίες τους, οι 109 ανέφεραν ότι κακοποιήθηκαν σεξουαλικά τουλάχιστον μία φορά, με το 32% αυτών των γυναικών να δηλώνει ότι εξακολουθεί να βιώνει σεξουαλική κακοποίηση.

1.4.7 Κύπρος

Στην Κύπρο δεν έχει διεξαχθεί μέχρι στιγμής επιδημιολογική έρευνα σχετικά με την έκταση, τις μορφές, τη συχνότητα και τις επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας ενάντια στις γυναίκες.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της αστυνομίας, το 2010 έχουν καταγραφεί 884 περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, από τα οποία τα 611 αποτελούν βία εναντίον γυναικών. Για το ίδιο έτος 1,053 άτομα αποτάθηκαν για βοήθεια στο Κέντρο Άμεσης Βοήθειας του Σύνδεσμου Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια, εκ των οποίων 899 γυναίκες, ενώ το 2011 αποτάθηκαν 1,320 άτομα, εκ των οποίων 985 γυναίκες. Στατιστικά στοιχεία του Σύνδεσμου Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια δείχνουν ότι τα περισσότερα περιστατικά που αναφέρονται αφορούν ψυχολογική βία, σε αντίθεση με την Αστυνομία, όπου συνήθως τα περισσότερα περιστατικά που καταγγέλλονται αφορούν σωματική βία (<http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/file/FamilyAbuse>). Επιπλέον, τα υπάρχοντα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι καταγγέλλονται περισσότερα περιστατικά στην επαρχία Λευκωσίας, στην πραγματικότητα όμως, η επαρχία Λεμεσού είναι αυτή στην οποία καταγράφονται τα περισσότερα περιστατικά σε σχέση με τον πληθυσμό. (www.domviolence.org.cy).

1.5 Αντιλήψεις γύρω από την ενδοοικογενειακή βία στην Κύπρο

Βάσει των ευρημάτων επιδημιολογικής μελέτης που διεξήχθη αναφορικά με τις αντιλήψεις των ενηλίκων Κυπρίων γύρω από το θέμα της βίας στην κυπριακή οικογένεια (Κέντρο Ερευνών και Ανάπτυξης Intercollege 2000), για τη Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια), ποσοστό γύρω στο 15% του δείγματος πιστεύει ότι το σπρώξιμο, το τράνταγμα, το τσίμπημα, το τράβηγμα αφτιού και το χαστούκι δεν αποτελούν βία, ενώ, το 1% πιστεύει ότι ακόμα και η κλοτσιά δεν αποτελεί βία. Επιπλέον, ποσοστό 4% δήλωσε ότι η προσβολή, η στέρηση οικονομικής στήριξης, η απαγόρευση κοινωνικών

επαφών του ατόμου, οι απειλές για εγκατάλειψη και οι φωνές δεν αποτελούν μορφές βίας, ενώ το 1.5% αυτών που έλαβαν μέρος στην έρευνα ανέφερε ότι δεν θεωρεί σεξουαλική βία τον βιασμό μέσα στο γάμο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα ευρήματα που αφορούν στις αντιλήψεις γύρω από συγκεκριμένες πράξεις σωματικής, ψυχολογικής και σεξουαλικής βίας στην οικογένεια (Αποστολίδου et al., 2004), 500 μαθητών ηλικίας 12-15 χρόνων, προερχομένων από δύο σχολεία της Λευκωσίας. Η πλειοψηφία των μαθητών του πρώτου σχολείου προέρχεται από οικογένειες χαμηλότερων κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων, σε αντίθεση με τους μαθητές του δεύτερου δείγματος. Από τα ευρήματα φάνηκε ότι 9% των μαθητών που προέρχονται από τα χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα δε θεωρεί ότι το σπρώξιμο, το τράνταγμα και το τσίμπημα αποτελούν βία. Αντίθετα, τα παιδιά του δείγματος που προέρχονται από ψηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, φάνηκε ότι αποδέχονται πιο δύσκολα κάποιες πράξεις σωματικής βίας, κάτι που εξηγήθηκε με την υπόθεση ότι η σωματική βία χρησιμοποιείται περισσότερο για την πειθαρχία παιδιών σε οικογένειες χαμηλότερων κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων και γι' αυτό είναι και πιο αποδεκτή.

Διερεύνηση των αντιλήψεων των επαγγελματιών υγείας σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία (Αποστολίδου κ.ά., 2008) έδειξε ότι, σε ένα αρκετά μεγάλο βαθμό, οι επαγγελματίες έχουν την τάση να εκλογικεύουν την κακοποίηση που ασκείται ενάντια στις γυναίκες και να ρίχνουν την ευθύνη στο θύμα. Παρά το γεγονός ότι η συγκεκριμένη έρευνα επικεντρώθηκε στις αντιλήψεις ενός πολύ συγκεκριμένου πληθυσμού -τους επαγγελματίες υγεί-

ας- τα ευρήματά της είναι εξίσου σημαντικά καθότι αναδεικνύουν, σε μεγάλο βαθμό, τον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτό το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας στην κυπριακή πραγματικότητα.

Τα ευρήματα των πιο πάνω ερευνών μπορούν να θεωρηθούν ενδεικτικά των αντιλήψεων που επικρατούν σε μεγάλη μερίδα του πληθυσμού σχετικά με το τι αποτελεί ενδοοικογενειακή βία και τι όχι. Οι αντιλήψεις αυτές αποτελούν προϊόν του κοινωνικοπολιτισμικού πλαισίου και αντανakλούν το υπάρχον σύστημα αξιών και αρχών που διέπει τις ανθρώπινες σχέσεις στην Κύπρο. Θα μπορούσε κανείς να εισηγηθεί ότι οι συγκεκριμένες αντιλήψεις, αναφορικά με το τι αποτελεί βία και τι όχι, είναι συνδεδεμένες με μία ανδροκρατούμενη και πατριαρχική στάση η οποία τοποθετεί τον άνδρα σε θέση εξουσίας μέσα στην οικογένεια και τη γυναίκα σε υποδεέστερη θέση. Αυτό, σύμφωνα με την Παπαδάκη, (2011, όπως αναφέρεται στον Πάρλαλη, 2011), έχει ως αποτέλεσμα πολλά περιστατικά βίας να μην έρχονται ποτέ στο φως, γεγονός το οποίο έχει σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία και κατ' επέκταση στη ζωή των ατόμων που κακοποιούνται και των οικογενειών τους, μια κατάσταση η οποία φαίνεται να ισχύει και για τα κυπριακά δεδομένα.

1.6 Προφίλ κακοποιημένης γυναίκας

Παρά το ότι στη σχετική βιβλιογραφία δεν υπάρχει συγκεκριμένο προφίλ των γυναικών που κακοποιούνται και φαίνεται ότι προέρχονται από διάφορα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, ανήκουν σε διάφορες ηλικιακές ομάδες, θρησκείες και μορφωτικό επίπεδο (Κέντρο Ερευνών και Ανάπτυξης Intercollege για τη Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικο-

γένεια 2000, Ουόκερ, 1989), εντούτοις, φαίνεται ότι οι γυναίκες που αποτελούν θύματα κακοποίησης έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά. Όπως αναφέρουν διάφοροι ερευνητές (Harne and Radford, 2008 • Γάτσας, 2006 • Krug et al., 2002), ένα από τα χαρακτηριστικά που παρατηρείται μεταξύ των γυναικών που είναι θύματα βίας είναι η αρνητική αυτοεικόνα και η χαμηλή αυτοεκτίμηση. Επίσης, πολλές γυναίκες τείνουν να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη βίαιη συμπεριφορά του συντρόφου τους και να ρίχνουν το φταίξιμο για την κακοποίηση στον εαυτό τους. Συχνά, δε, παρατηρείται ότι οι γυναίκες θύματα βίας βιώνουν συναισθήματα ενοχής, ντροπής και φόβου καθώς και εξάρτηση από το σύντροφό τους. Νιώθουν ακόμη αβοήθητες και αδύναμες να αντιδράσουν στην κακοποίηση που υφίστανται, επιλέγοντας να παραμείνουν σε σχέσεις όπου κακοποιούνται, είτε γιατί σκέφτονται «τις κοινωνικές συνέπειες» ή κάνοντάς το «για τα παιδιά». (Αποστολίδου, 2011 • Stark and Buzawa 2009 • Harne and Radford, 2008 • Αποστολίδου κ.ά. 2008 • Krug et al., 2002 • Ουόκερ, 1989). Διάφορες πηγές αναφέρουν ότι το στίγμα της αποτυχίας ενός γάμου ή μιας σχέσης (Maguire, 1988) καθώς και οι αλλαγές που θα προκληθούν στον τρόπο ζωής της γυναίκας (Κ.Ε.Θ.Ι, 1999) αποτελούν στοιχεία που συντελούν στην παραμονή της γυναίκας σε μια σχέση που υπάρχει βία, καθώς και στο δισταγμό της να δηλώσει την ύπαρξη της βίας. Επιπλέον, η απόκρυψη της κακοποίησης πολύ συχνά σχετίζεται με το φόβο του κοινωνικού στιγματισμού, το φόβο για τη σωματική ακεραιότητα του θύματος και άλλων μελών της οικογένειας, τη συναισθηματική και οικονομική εξάρτηση από το δράστη αλλά και πολλούς άλλους παράγοντες (Stark and Buzawa 2009 • Stephens and Sinden 2000 • Shalansky et al., 1999 • Klein et al., 1997). Ως αποτέλεσμα, πολλά τέτοια περιστατικά συμβαίνουν μακροχρόνια χωρίς να έρθουν ποτέ στο φως.

1.7 Προφίλ θύτη

Είναι σημαντικό να εξακριβωθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αντρών που πιθανόν να ασκήσουν βία καθώς και να διαμορφωθούν διαφορετικά μοντέλα τα οποία βοηθούν στην ερμηνεία της ενδοοικογενειακής βίας (Lawson and Malnar, 2011, σελ 421). Παρ' ότι οι υπάρχουσες έρευνες είναι διφορούμενες σχετικά με τους παράγοντες που σχετίζονται και εξηγούν την ενδοοικογενειακή βία (Hamberger 2008 • Saunders, 2004), ωστόσο υπάρχουν διάφορες αναφορές πάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Όπως συμβαίνει και με τις γυναίκες που αποτελούν θύματα κακοποίησης, έτσι και οι άνδρες προέρχονται από ποικίλα κοινωνικοοικονομικά στρώματα και ανήκουν σε διάφορες μορφωτικές, πολιτισμικές και θρησκευτικές ομάδες (Stark and Buzawa, 2009 • Γάτσας, 2006 • Krug et al., 2002 • Ουόκερ 1989). Ένα κοινό χαρακτηριστικό που παρουσιάζουν οι άνδρες που τείνουν να κακοποιούν είναι η αρνητική αυτοεικόνα και η χαμηλή αυτοεκτίμηση (Harne and Radford, 2008 • Ουόκερ 1989). Επιπλέον, τείνουν να ρίχνουν το φταίξιμο για τις βίαιες πράξεις και συμπεριφορά τους στους άλλους και συχνά στις γυναίκες που κακοποιούν. Όπως και οι γυναίκες-θύματα έτσι και οι άνδρες που ασκούν βία αναπτύσσουν σχέση εξάρτησης με τη σύντροφό τους.

Ο Νάπιερ (1997), αναφέρει ότι ο θυμός είναι η συγκινησιακή διέγερση που εκδηλώνεται με έντονη λεκτική ή κινητική ζωηρότητα και με επιθετική μορφή, που σε ορισμένες περιπτώσεις, γίνεται ανεξέλεγκτη. Μελέτες έχουν δείξει ότι η κακοποίηση εντείνεται σημαντικά μετά από κατάχρηση αλκοόλ ή ναρκωτικών ουσιών (White et al. 2001). Η κατανάλωση αλκοόλ μπορεί να συμβάλλει στην έκφραση βίας μεταξύ των συντρόφων με πολλούς τρόπους,

ανάλογα με την ποσότητα κατανάλωσης, γεγονός το οποίο συνδυάζεται με άλλους παράγοντες (White and Chen 2002 • Quigley and Leonard 2000). Επιπλέον, πολλά περιστατικά κακοποίησης έχουν συμβεί εξαιτίας της μεγάλης επιθετικότητας των δραστών μετά από λήψη εξαρτησιογόνων ουσιών (Τζαμαλούκα κ.ά. 2006).

1.8 Επιπτώσεις της βίας

Το θέμα των επιπτώσεων της βίας στην υγεία των γυναικών γίνεται, ολοένα και περισσότερο, αντικείμενο μελέτης από κοινωνιολόγους, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, επαγγελματίες της υγείας και εγκληματολόγους. Όπως αναφέρουν διάφοροι ερευνητές (βλέπε: Sprague et al. 2013 • Αποστολίδου, 2011 • Stark and Buzawa 2009 • Αποστολίδου κ.ά., 2008 • Krug et al., 2002 • Steine et al., 2012 • Hedin and Janson, 2000 • Kaplan et al., 1993), παρά το γεγονός ότι οι θάνατοι είναι η μόνη ορατή ένδειξη του προβλήματος, εκατομμύρια γυναίκες θύματα μη θανατηφόρας κακοποίησης και παραμέλησης εμφανίζονται στις υπηρεσίες υγείας και ζητούν βοήθεια και φροντίδα για εγκαύματα, σπασμένα οστά, εξωτερικά ή εσωτερικά τραύματα, τραύματα στο κεφάλι, στα μάτια, στη σιαγόνα ή στην πλάτη, τραύματα από όπλο, κοψίματα με μαχαίρι, κτυπήματα, σπρωξίματα ή κλοτσιές, παθολογικά προβλήματα, όπως άσθμα, διατροφικές ανωμαλίες, κ.ά., αλλά και για παθήσεις που χειροτερεύουν από την ένταση και το άγχος που προκαλεί η συνεχής κακοποίηση (κατάθλιψη, αϋπνίες ψυχιατρικά συμπτώματα), καθώς και διάφορα άλλα προβλήματα που σχετίζονται με τη διαβίωση σε περιβάλλον συνεχιζόμενης κακοποίησης και κινδύνου (Sprague et al. 2013 • Urquiza and Capra, 1990). Μερικά από τα συμπτώματα εύκολα μπορούν να αναγνωριστούν ως απόρροια οικογενειακής κακοποίησης, άλλα όμως είναι λιγότερο φανερά και δύσκολα μπορούν να εντοπιστούν.

Τα στατιστικά στοιχεία φανερώνουν ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό των κακοποιημένων γυναικών που ζητούν ιατρική βοήθεια μετά από τραυματισμό τους σε περιστατικό βίας στην οικογένεια, αναφέρουν στο γιατρό τους ότι ο τραυματισμός τους προέρχεται από κακοποίηση (Watts, 2000 • Varvaro and Lasko, 1993). Η Watts (2000), αναφέρει συγκεκριμένα, ότι οι περισσότερες γυναίκες που επισκέφθηκαν το γιατρό τους κατά την περίοδο της κακοποίησής τους παραπονούνται για πονοκεφάλους, αϋπνίες, άγχος, δερματικά προβλήματα και πόνους στην πλάτη, ποτέ δεν ρωτήθηκαν για τη σχέση τους με το σύζυγό τους, ενώ στις περισσότερες παραχωρήθηκαν αντικαταθλιπτικά φάρμακα. Επιπλέον, αν και 89% των γυναικών που φιλοξενήθηκαν σε καταφύγια είχαν επισκεφτεί το γιατρό τους για τα τραύματά τους, σχεδόν οι μισές από αυτές απέκρυψαν το γεγονός της κακοποίησής τους από ντροπή, από φόβο ότι μπορεί να το μάθει ο σύντροφός τους ή ακόμη επειδή δεν βρήκαν την απαιτούμενη κατανόηση από το γιατρό τους (Sprague et al. 2013 • Stark and Buzawa 2009 • British Medical Association, 1998).

2. Μεθοδολογία

Στόχος γενικά μιας δειγματοληπτικής διαδικασίας είναι να εκτιμήσει, με όσο το δυνατό μικρότερο σφάλμα, τις χαρακτηριστικές ιδιότητες του πληθυσμού υπό μελέτη και να πετύχει την αντιπροσωπευτικότητά του.

Για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε η αναλογική στρωματοποιημένη δειγματοληψία (proportionate stratified sampling) ανά δήμο και χωριό της Κύπρου. Ο πληθυσμός (population) υπό μελέτη αφορά το σύνολο των ελληνόφωνων γυναικών της Κύπρου άνω των δεκαοκτώ χρονών.

2.1 Δείγμα

Σύμφωνα με έρευνες που αφορούν στην ταχυδρομική επιστροφή ερωτηματολογίων, η ανταπόκριση των ερωτηθέντων (response rate) αναμένεται να είναι μεταξύ 20% και 50% (Karpowitz, Hadlock and Levine, 2004). Με αυτό το σκεπτικό το αρχικό δείγμα/στόχος υπολογίστηκε στις 3,973 γυναίκες (χρησιμοποιώντας 95% Διάστημα Εμπιστοσύνης, και 1.55% σφάλμα περιθωρίου).

Το αρχικό δείγμα/στόχος (Πίνακας 1) υπολογίστηκε με βάση την απογραφή που διενεργήθηκε από την Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου το 2011 (sampling frame). Ο αριθμός των νοικοκυριών ανά επαρχία (strata) με βάση την απογραφή του 2011 και το αντίστοιχο υπολογιζόμενο δείγμα ήταν:

Αριθμός νοικοκυριών κατά επαρχία με βάση την απογραφή του 2011 (Τελευταία Ενημέρωση 03/01/2012)		Υπολογιζόμενο μέγεθος δείγματος	Αντίστοιχο ποσοστό (%)
Λευκωσία	118,713	1,564	39.37
Λεμεσός	85,038	1,117	28.11
Λάρνακα	50,096	660	16.61
Πάφος	33,001	424	10.67
Αμμόχωστος	15,771	208	5.24
Σύνολο	302,619	3,973	100

Πίνακας 1: Δείγμα Έρευνας με βάση τον αριθμό νοικοκυριών κατά επαρχία (απογραφή Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου 2011) (Statistical Services of the Republic of Cyprus, 2011).

Θεωρώντας ότι σε κάθε νοικοκυριό αντιστοιχεί και μια ερωτηθείσα γυναίκα, τότε η μονάδα παρατήρησης (νοικοκυριό) (observation unit), και το στοιχείο του δείγματος (γυναίκες) (element) υπό μελέτη ταυτίζονται.

2.2 Περιγραφή ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο (Παράρτημα 1) σχεδιάστηκε από την ερευνητική ομάδα του Πανεπιστημίου Frederick και ολοκληρώθηκε, αφού συζητήθηκε με το Διοικητικό Συμβούλιο της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια. Προτού διανεμηθεί το τελικό ερωτηματολόγιο δοκιμάστηκε πιλοτικά και βελτιώθηκε.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 130 κλειστές και ανοικτές ερωτήσεις. Οι αρχικές ερωτήσεις επικεντρώνονταν στα δημογραφικά στοιχεία, ενώ το μεγαλύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αφορούσε ερωτήματα για τις αντιλήψεις αυτών που έλαβαν μέρος αναφορικά με τις διάφορες συμπεριφορές / πράξεις βίας και την εμφάνιση / ύπαρξη βίαιων πράξεων και συμπεριφορών ενάντια στις γυναίκες μέσα στην οικογένεια από το σύζυγο / πρώην σύζυγο ή σύντροφο / πρώην σύντροφο. Οι ερωτήσεις στο τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου αποσκοπούσαν να αντλήσουν πληροφορίες σχετικά με:

- α) κάποια χαρακτηριστικά των θυτών ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και
- β) την αναφορά και τους τρόπους λήψης βοήθειας μετά από την άσκηση βίας.

2.3 Διάρκεια έρευνας

Η έρευνα ξεκίνησε στις 6 Απριλίου 2012 και τελευταία ημέρα

επιστροφής των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων ορίστηκε η 31η Μαΐου 2012. Τα 3,973 ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν τυχαία σε νοικοκυριά, σε δήμους και σε χωριά (sub strata) Παγκύπρια. Ο κάθε κλειστός φάκελος που διανεμήθηκε περιείχε μία επιστολή (βλέπε Παράρτημα 2) η οποία εξηγούσε το σκοπό της έρευνας, ένα ερωτηματολόγιο και ένα απαντητικό φάκελο με πληρωμένο το ταχυδρομικό τέλος. Ο κλειστός φάκελος με το απαντημένο ερωτηματολόγιο στάλθηκε στην Ταχυδρομική Θυρίδα της Συμβουλευτικής Επιτροπής.

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η επιστροφή στην ερευνητική ομάδα τουλάχιστον 1,000 συμπληρωμένων ερωτηματολογίων. Το αρχικό δείγμα-στόχος ήταν 3,973 άτομα, εκ των οποίων ανταποκρίθηκαν 1,162 γυναίκες. Από τα ερωτηματολόγια που συλλέχθηκαν 1,107 θεωρήθηκαν έγκυρα και χρησιμοποιήθηκαν για την παρούσα έρευνα.

2.4 Περιορισμοί της μεθοδολογίας

Η συγκεκριμένη μεθοδολογία υπόκειται σε περιορισμούς που αναφέρονται στην ταχυδρομική επιστροφή ερωτηματολογίων και τα οποία συμπληρώνονται από τις ερωτηθείσες χωρίς τη βοήθεια συνεντευκτή. Μερικοί περιορισμοί της μεθόδου είναι οι ακόλουθοι:

2.4.1 Βαθμός ανταπόκρισης του δείγματος (response rate).

Η μέθοδος της ταχυδρομικής επιστροφής ερωτηματολογίου εμφανίζει το μειονέκτημα του χαμηλότερου βαθμού ανταπόκρισης του δείγματος σε σχέση με άλλες μεθόδους όπως είναι η τηλεφωνική ή η προσωπική συνέντευξη. Η σοβαρότητα όμως του

θέματος, η διακριτικότητα που έπρεπε να διακρίνει τον τρόπο ανταπόκρισης, καθώς και η περιορισμένη δυνατότητα χρηματοδοτικής κάλυψης του κόστους της έρευνας, οδήγησε στην επιλογή της ταχυδρομικής επιστροφής των ερωτηματολογίων. Επίσης, οι γυναίκες που τελικά επέστρεψαν το ερωτηματολόγιο ίσως να διαφέρουν συστηματικά από τις υπόλοιπες που δεν απάντησαν, με αποτέλεσμα το τελικό δείγμα να μην είναι αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού και να υπάρχει ο κίνδυνος της μεροληψίας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ενδέχεται να απάντησαν μόνο οι γυναίκες οι οποίες έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το θέμα της έρευνας (θύματα, μέλη οργανωμένων φορέων κτλ.).

2.4.2 Υποεκτίμηση της έρευνας

Ένα άλλο μειονέκτημα της μεθοδολογίας είναι η υποτίμηση της σπουδαιότητας της έρευνας, από πλευράς αυτών που παρέλαβαν τα ερωτηματολόγια, είτε για λόγους άγνοιας είτε για λόγους ταμπού.

2.4.3 Στρωματοποίηση του δείγματος

Ένας περιορισμός που αφορά στην στρωματοποίηση του δείγματος, είναι το γεγονός ότι έγινε μόνο σε σχέση με την κατανομή του πληθυσμού ανά δήμο / χωριό και όχι κατά φύλο και ηλικία. Η στρωματοποίηση του δείγματος με βάση το φύλο και την ηλικία θα μπορούσε να γίνει μόνο με την χρήση της τηλεφωνικής έρευνας κάτι που δεν θεωρήθηκε αποτελεσματικό και σωστό, δεδομένου ότι το θέμα της έρευνας είναι αυστηρά προσωπικό και ευαίσθητο.

Θεωρούμε, ή τουλάχιστον ελπίζουμε, ότι οι πιο πάνω περιορισμοί

ελαχιστοποιούνται στην Κύπρο του 21ου αιώνα και τουλάχιστον οι γυναίκες έχουν αρχίσει να ευαισθητοποιούνται για θέματα που τις ενδιαφέρουν όπως π.χ. τα θέματα βίας.

2.5 Πλεονεκτήματα της μεθοδολογίας

Μερικά από τα πλεονεκτήματα της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε είναι ότι:

- α) Παρέχει ευχέρεια χρόνου στις ερωτηθείσες για να απαντήσουν.
- β) Διασφαλίζει τη διακριτικότητα, την ανωνυμία και την έλλειψη προκατάληψης.
- γ) Διασφαλίζει ότι οι γυναίκες που ερωτούνται απαντούν με περισσότερη ειλικρίνεια σε θέματα τόσο προσωπικά όπως είναι και το θέμα της συγκεκριμένης έρευνας.
- δ) Διεξάγεται με το ίδιο περίπου κόστος με μια τηλεφωνική έρευνα.

3. Ευρήματα έρευνας

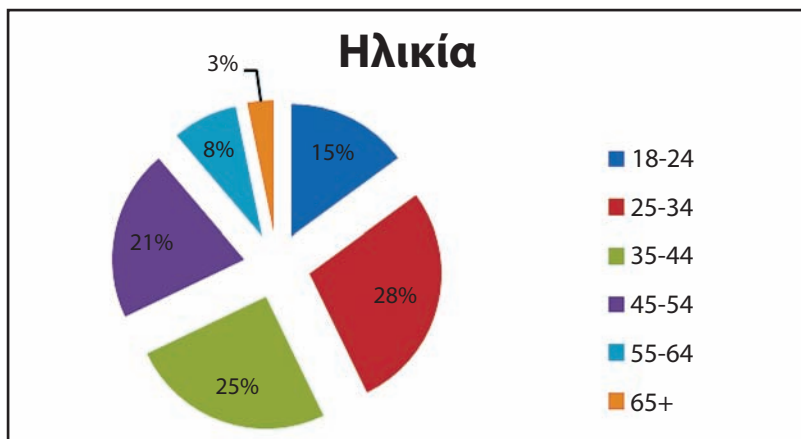
Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα ευρήματα της έρευνας. Για εύληπτη παρουσίαση χρησιμοποιούνται πίνακες και γραφήματα. Αρχικά παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος και στη συνέχεια στοιχεία που αφορούν στις αντιλήψεις αυτών που έλαβαν μέρος σχετικά με τη βία στην οικογένεια, οι μορφές και η συχνότητα της βίας που έχουν υποστεί, τα άτομα που τους συμπαράστέκονται, οι επιπτώσεις στην υγεία των γυναικών από τη βία που ασκείται εναντίον τους καθώς και ο βαθμός πληροφόρησης των γυναικών για τις υπηρεσίες στις οποίες μπορούν να αποταθούν (Λεπτομερή στατιστικά στοιχεία της έρευνας παρουσιάζονται στο Παράρτημα 3). Συνολικά, συλλέχθηκαν 1,162 ερωτηματολόγια, από τα οποία 1,107 θεωρήθηκαν έγκυρα και χρησιμοποιήθηκαν για την παρούσα έρευνα.

3.1 Δημογραφικά στοιχεία

Πιο κάτω παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος:

3.1.1 Ηλικία του δείγματος

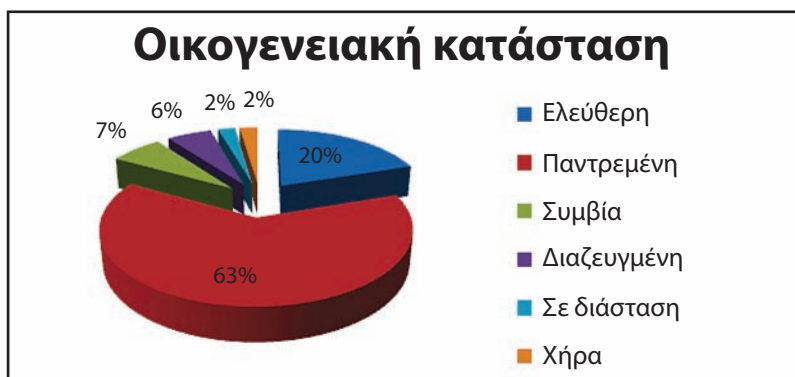
Το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος της έρευνας (73%) αποτελείται από γυναίκες ηλικίας 25-54 ετών. Πιο συγκεκριμένα, το 28% του δείγματος αποτελείται από γυναίκες της ηλικιακής ομάδας 25-34 ετών, το 25% προέρχεται από την ηλικιακή ομάδα 35-44 ετών και το 21% από την ηλικιακή ομάδα 45-54 ετών. Η συμμετοχή ήταν μικρότερη από τις ομάδες των 18-24 ετών και πέραν των 55 ετών (15% και 8% αντίστοιχα) (βλέπε Γράφημα 1).



Γράφημα 1: Ηλικία δείγματος

3.1.2 Οικογενειακή κατάσταση

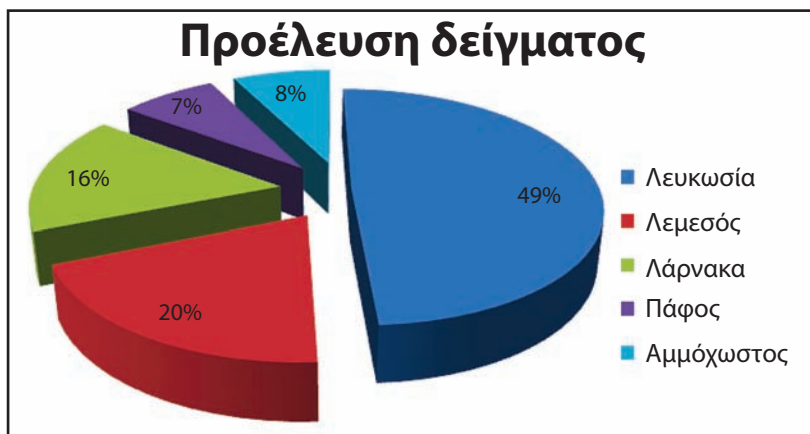
Στο Γράφημα 2 παρουσιάζεται η οικογενειακή κατάσταση του δείγματος. Εξήντα τρία τοις εκατόν των γυναικών που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο της έρευνας δήλωσαν ότι είναι παντρεμένες, 20% ελεύθερες, 5.7% διαζευγμένες, 6.7% του δείγματος δήλωσε ότι συζεί, 2.2% δήλωσε ότι βρίσκεται σε διάσταση και 2.3% των γυναικών του δείγματος δήλωσαν ότι είναι χήρες.



Γράφημα 2: Οικογενειακή κατάσταση δείγματος

3.1.3 Γεωγραφική προέλευση του δείγματος

Στο Γράφημα 3 παρουσιάζεται η γεωγραφική προέλευση του δείγματος. Το 49% του δείγματος συλλέχθηκε από την Επαρχία Λευκωσίας, το 19.8% του δείγματος συλλέχθηκε από την Επαρχία Λεμεσού, το 16.2% από την Επαρχία Λάρνακας, το 7.4% από την Επαρχία Πάφου και 7.5% από την Επαρχία Αμμοχώστου. Πέρα από το μισό δείγμα προέρχεται από αστικές περιοχές (59.4%), ενώ ποσοστό 40.6% προέρχεται από αγροτικές περιοχές.



Γράφημα 3: Προέλευση δείγματος

Η μέθοδος με την οποία έγινε η συλλογή (επιστροφή) των ερωτηματολογίων δεν επέτρεπε την παρέμβαση στη γεωγραφική αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος. Τρόποι αντιμετώπισης της υπο-αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές περιλαμβάνουν υπενθυμητικές επιστολές, τηλεφωνικές κλήσεις, χρηματικά κίνητρα, δώρα κτλ. Τόσο η ανωνυμία, όσο και ο χαμηλός προϋπολογισμός της έρευνας απαγόρευε τέτοιες κινήσεις.

3.1.4 Θρήσκευμα του δείγματος

Η συντριπτική πλειοψηφία αυτών που έλαβαν μέρος (98.6%) δήλωσαν χριστιανές. Στην ίδια ερώτηση οι γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα αναφερόμενες στους συζύγους / συντρόφους τους δήλωσαν ότι το 96.2% είναι χριστιανοί, το 1.8% άθεοι, ποσοστό 1.1% μουσουλμάνοι και 0.9% επέλεξε την επιλογή «άλλο».

3.1.5 Εθνικότητα

Το 95.6% του δείγματος δήλωσε κύπριοι πολίτες, το 3.8% πολίτες κάποιας άλλης ευρωπαϊκής χώρας και το 0.6% υπήκοοι τρίτης χώρας. Αντίστοιχα, οι γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα δήλωσαν σε ποσοστό 91.7% ότι ο σύζυγός τους είναι κύπριος πολίτης, 6.5% ότι είναι ευρωπαίος πολίτης και 1.8% υπήκοος τρίτης χώρας.

3.1.6 Μορφωτικό επίπεδο

Η εκπαίδευση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην κοινωνία της Κύπρου, κάτι το οποίο καταδεικνύεται από την ερώτηση σχετικά με το επίπεδο μόρφωσης αυτών που έλαβαν μέρος στην έρευνα (βλέπε Πίνακα 2). Ποσοστό 27% δηλώνει ότι έχει ολοκληρώσει σπουδές μέχρι το επίπεδο του λυκείου, 27% κατέχει πανεπιστημιακό πτυχίο, ποσοστό 19% κατέχει κολλεγιακό τίτλο, 13.5% έχει μεταπτυχιακή/διδακτορική εκπαίδευση, ενώ 6,5% δηλώνει ότι έχει ολοκληρώσει το γυμνάσιο και 6.5% το δημοτικό. Τα αντίστοιχα ποσοστά τα οποία δηλώθηκαν για τους συζύγους έχουν ως εξής: 35.6% έχει ολοκληρώσει το λύκειο, 22% έχει λάβει πανεπιστημιακή μόρφωση, 12% κατέχει κολλεγιακό τίτλο, 12% κατέχει μεταπτυχιακό / διδακτορικό τίτλο, και τέλος, 10% έχει

ολοκληρώσει το γυμνάσιο και 7% το δημοτικό. Το ποσοστό που δεν έχει λάβει οποιαδήποτε μόρφωση είναι πολύ χαμηλό και στα δύο φύλα (0.6% για τις γυναίκες και 1% για τους άντρες). Σημαντικό στοιχείο αναφοράς είναι το γεγονός ότι ποσοστό 20% δεν έδωσε πληροφορίες σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των συζύγων / συντρόφων τους.

Μόρφωση	Γυναίκες %	Άντρες %
Καμία	0.6	1
Δημοτικό	6.5	7
Γυμνάσιο	6.5	10
Λύκειο	27	35.6
Κολέγιο	27	12
Πανεπιστήμιο	19	22
Μεταπτυχιακό / Διδακτορικό	13.5	12

Πίνακας 2: Μορφωτικό Επίπεδο

3.1.7 Εργασία

Στην ερώτηση σχετικά με την εργασία, 74% του δείγματος απάντησε ότι εργάζεται, 11.6% ασχολείται με τα οικιακά και ποσοστό 8.1% δήλωσε φοιτήτρια. Μόλις 2.5% των γυναικών του δείγματος δήλωσαν άνεργες. Αντίστοιχα, 84.3% των συζύγων εργάζονται και 4.6% είναι άνεργοι (βλέπε Γράφημα 4).



Γράφημα 4: Εργασία γυναίκας

3.1.8 Οικογενειακό εισόδημα - Διαχείριση εισοδήματος

Σχετικά με το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα (βλέπε Πίνακα 3), περισσότερες από τις μισές γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα (65.7%) δήλωσαν ότι έχουν εισόδημα έως 20.000. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους συζύγους είναι αρκετά χαμηλότερο (53.7%). Είκοσι τέσσερα τοις εκατόν δήλωσε ότι έχει εισόδημα από 20.000 έως 35.000 (32% για τους συζύγους), ενώ μόλις 9% έχει εισόδημα έως τις 50.000 (12.5% για τους συζύγους). Τέλος, ποσοστό 1% δήλωσε ότι λαμβάνει πάνω από 50.000 ετησίως (1.8% για τους συζύγους).

Ετήσιο Εισόδημα	Γυναίκα %	Άντρας %
Μέχρι 20,000 ευρώ	65.7	53.7
Μέχρι 35,000 ευρώ	24.3	32
Μέχρι 50,000 ευρώ	9	12.5
50,000+	1	1.8

Πίνακας 3: Ετήσιο εισόδημα

3.1.9 Οικονομική κατάσταση

Οι περισσότερες γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα εκδήλωσαν μια σχετική ικανοποίηση με την οικονομική κατάσταση της οικογένειάς τους (41% καλή, 39% μέτρια, και 10% πολύ καλή). Μόλις 6% δήλωσε άσχημη και 3% πολύ άσχημη οικονομική κατάσταση. Το 60% του δείγματος δήλωσε ότι τα οικονομικά της οικογένειας διαχειρίζονται και οι δύο σύντροφοι μαζί, ενώ το 27% και 13% δήλωσε ότι διαχειρίζονται οι γυναίκες και οι άντρες αντίστοιχα.

3.1.10 Αριθμός παιδιών

Τριάντα τοις εκατόν του δείγματος της έρευνας δεν έχει παιδιά, 30% έχει 2 παιδιά, 12% έχει ένα παιδί και 18% έχει τρία παιδιά.

3.2 Αντιλήψεις για τη βία στην οικογένεια

Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν αναφορικά με την ερώτηση σχετικά με συμπεριφορές τις οποίες οι γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα θεωρούν ως πράξεις βίας από το σύζυγο/σύντροφό τους (βλέπε Πίνακα 4), φανερώνουν ότι σοβαρότερες πράξεις βίας θεωρούνται εκείνες οι οποίες προκαλούν ή μπορεί να προκαλέσουν άμεση (και ορατή) βλάβη, όπως είναι: το κάψιμο με ζεστό νερό, το κόψιμο με μαχαίρι και η γροθιά/κλοτσιά, (97% αντίστοιχα), το χτύπημα στο σώμα ή στο πρόσωπο ο εκφοβισμός κατά της ζωής του θύματος, το κάψιμο με τσιγάρο, (96% αντίστοιχα), ο εκφοβισμός κατά της σωματικής ακεραιότητας του θύματος, η απειλή κατά της ζωής, το τράβηγμα μαλλιών και ο εκφοβισμός ότι θα τραυματίσει τα παιδιά (95%), το χαστούκι, και το ρίξιμο αντικειμένων (94%), η απομόνωση σε κλειστό χώρο, και ο εξα-

ναγκασμός σε σεξουαλική επαφή (93%), η απειλή ότι θα με χτυπήσει (92%), η κακοποίηση του κατοικίδιου μου ζώου (88%), η παρεμπόδιση κάλυψης αναγκών (π.χ. ύπνος, ιατρική περίθαλψη, φάρμακα) (87%).

Συμπεριφορές οι οποίες θεωρούνται ως πράξεις βίας σε μικρότερο βαθμό είναι: ο έλεγχος αλληλογραφίας, κινητού, τσάντας (78%), η απαγόρευση εξόδων με φίλες/φίλους και η παραμέληση συναισθηματικών αναγκών (77%), η απειλή εγκατάλειψης (72%), τα απειλητικά βλέμματα (71%), και η αποφυγή επικοινωνίας (68%).

Μεγάλο ποσοστό του δείγματος φαίνεται ότι δεν αναγνωρίζει ως πράξεις βίας διάφορες συμπεριφορές οι οποίες αναφέρονται στη σχετική βιβλιογραφία ως τέτοιες (Sprague et al. 2013 • Stark and Buzawa 2009 • Γάτσας, 2006 • Krug et al., 2002 • Ουόκερ, 1989). Μερικές από αυτές είναι οι ακόλουθες: η αποφυγή επικοινωνίας (32%), τα απειλητικά βλέμματα (29%), η απειλή εγκατάλειψης (28%), η παραμέληση συναισθηματικών αναγκών (23%), η απαγόρευση εξόδων με φίλες/φίλους (23%), ο έλεγχος αλληλογραφίας/κινητού, τσάντας (22%), ο οικονομικός έλεγχος/αποστέρηση (20%), η προσβολή μπροστά σε τρίτους και η απαγόρευση να μιλάω σε τρίτους (19% αντίστοιχα), ο εκφοβισμός ότι θα αυτοτραυματιστεί και το σπρώξιμο (18% αντίστοιχα), ο εξαναγκασμός της γυναίκας να μην εργάζεται (17%), ο εκφοβισμός με φωνές/η απαγόρευση επικοινωνίας με φίλους/φίλες (16%), οι βρισιές/η χρήση άσχημων επιθέτων (15%), και το τράνταγμα (14%).

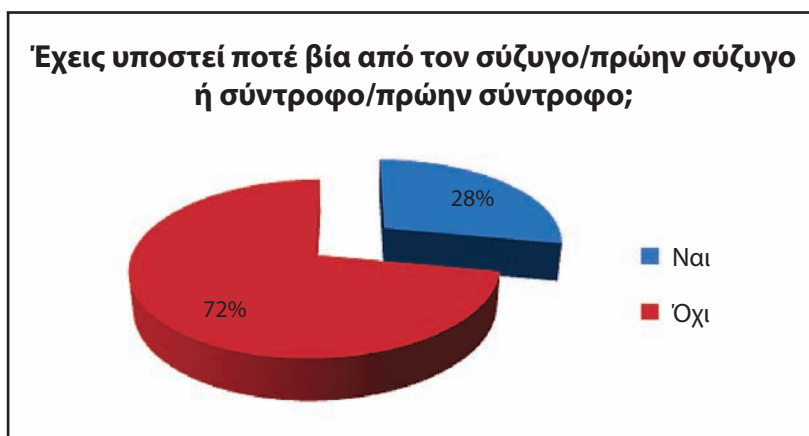
Συμπεριφορές	%	Συμπεριφορές	%
Γροθιά/ Κλοτσιά	97	Τράνταγμα	86
Κόψιμο με μαχαίρι	97	Βρισιές	85
Κάψιμο με ζεστό νερό	97	Χρήση άσχημων επιθέτων	85
Κάψιμο με τσιγάρο	96	Απαγόρευση επικοινωνίας με φίλους / φίλες	84
Χτύπημα στο σώμα ή στο πρόσωπο	96	Εκφοβισμός με φωνές	84
Εκφοβισμός κατά της ζωής	96	Εξαναγκασμός να μην εργάζομαι	83
Απειλή ότι θα με σκοτώσει	95	Σπρώξιμο	82
Τράβηγμα μαλλιών	95	Εκφοβισμός ότι θα αυτοτραυματιστεί	82
Εκφοβισμός κατά της σωματικής ακεραιότητάς μου	95	Προσβολή μπροστά σε τρίτους	81
Εκφοβισμός ότι θα τραυματίσει τα παιδιά	95	Απαγόρευση να μιλάω σε τρίτους	81
Χαστούκι	94	Οικονομικός έλεγχος/ Οικονομική/αποστέρηση	80
Ρίξιμο αντικειμένων	94	Έλεγχος αλληλογραφίας, κινητού, τσάντας	78
Εξαναγκασμός σε σεξουαλική επαφή	93	Παραμέληση συναισθηματικών αναγκών	77
Απομόνωση σε κλειστό χώρο	93	Απαγόρευση εξόδων με φίλες / φίλους	77
Απειλή ότι θα με χτυπήσει	92	Απειλή ότι θα με εγκαταλείψει	72
Κακοποίηση του κατοικίδιου μου ζώου	88	Απειλητικά βλέμματα	71
Παραμπόδιση κάλυψης αναγκών (π.χ. ύπνος, ιατρική περίθαλψη, φάρμακα)	87	Αποφυγή επικοινωνίας	68

Πίνακας 4: Συμπεριφορές τις οποίες οι γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα θεωρούν ως πράξεις βίας

3.3 Έχεις υποστεί ποτέ βία από σύζυγο/πρώην σύζυγο ή σύντροφο/πρώην σύντροφό σου;

Στη συγκεκριμένη ερώτηση δεν απάντησε 13% του δείγματος (140 γυναίκες).

Από τις γυναίκες του δείγματος που απάντησαν 28% ανέφερε ότι έχει υποστεί βία από σύζυγο/πρώην σύζυγο ή σύντροφο/πρώην σύντροφό. (βλέπε Γράφημα 5).



Γράφημα 5: «Έχεις υποστεί ποτέ βία από σύζυγο /πρώην σύζυγο ή σύντροφο/πρώην σύντροφό σου;»

3.4 Μορφές βίας

Συχνά, οι διάφορες μορφές κακοποίησης συνυπάρχουν, γι' αυτό, γενικά, αλλά και στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν είναι εύκολο να εξαχθούν με βεβαιότητα συμπεράσματα για την ακριβή έκταση, τις μορφές και τις επιπτώσεις της βίας ενάντια στις γυναίκες. Στις ερωτήσεις 53 - 86 (βλέπε Παράρτημα 1), ζητήθηκε από τις γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα να δηλώσουν ποιες πράξεις έχουν εκδηλωθεί εις βάρος τους από τον σύζυγο/πρώην

σύζυγο ή σύντροφο/πρώην σύντροφό τους (βλέπε Πίνακα 5).

Τα ψηλότερα ποσοστά αφορούν πράξεις συναισθηματικής / ψυχολογικής βίας οι οποίες εμφανίζονται από σπάνια έως και καθημερινά, όπως η αποφυγή της επικοινωνίας και ο εκφοβισμός με φωνές αναφέρονται από το 39.5%, των γυναικών του δείγματος, τα απειλητικά βλέμματα (35.9%), η προσβολή μπροστά σε τρίτους (35.4%), οι βρισιές (33.3%), η παραμέληση συναισθηματικών αναγκών (30.5%), η χρήση άσχημων επιθέτων (30.4%). Σε μικρότερα ποσοστά δηλώνονται μορφές συναισθηματικής / ψυχολογικής βίας που αφορούν εκφοβισμό για τη σωματική ακεραιότητα (9.6%,) ή τη ζωή της γυναίκας (8.8%), του ιδίου (8.8%) ή των παιδιών (7.8%) και κακοποίησης του κατοικίδιου ζώου (4.5%).

Όσον αφορά στη σωματική βία που δηλώνεται ότι βιώνεται από σπάνια μέχρι και καθημερινά από τις γυναίκες του δείγματος, τα μεγαλύτερα ποσοστά αφορούν πράξεις, όπως το σπρώξιμο (30.2%), το ρίξιμο αντικειμένων (22.5%), το χαστούκι (19.2%), το τράνταγμα (18.6%), το χτύπημα στο σώμα ή στο πρόσωπο (15.3%), ενώ το κάψιμο με τσιγάρο, το κόψιμο με μαχαίρι και το κάψιμο με ζεστό νερό, δηλώνονται από 2.6%, 1.8%, και 1.5% του δείγματος αντίστοιχα.

Η κοινωνική βία εμφανίζεται (από σπάνια μέχρι και καθημερινά) με την απαγόρευση εξόδων με φίλους/φίλες και φτάνει το 22.8%, την απαγόρευση επικοινωνίας με φίλους 16%, την απαγόρευση συνομιλίας με τρίτους 16% και την απομόνωση σε κλειστό χώρο 4.3%.

Όσον αφορά στην οικονομική βία το 19.4% του δείγματος δηλώνει ότι βιώνει οικονομικό έλεγχο /οικονομική αποστέρηση από σπάνια μέχρι και καθημερινά.

Η σεξουαλική βία με την μορφή του εξαναγκασμού σε σεξουαλική επαφή, αναφέρεται από 15.5% του δείγματος από σπάνια μέχρι καθημερινά.

Περιγραφή (βάλτε Χ σε όλα όσα ισχύουν)	Ποτέ %	Σπάνια %	Συχνά %	Καθημερινά %
Σπρώξιμο	69.8	22.1	6.7	1.3
Τράνταγμα	81.4	12.5	5.2	0.8
Τράβηγμα μαλλιών	89.1	6.5	4.2	0.2
Κάψιμο με ζεστό νερό	98.5	0.8	0.4	0.3
Κόψιμο με μαχαίρι	98.3	0.8	0.9	0.1
Εκφοβισμός με φωνές	60.5	21.9	13.7	3.9
Απειλητικά βλέμματα	64.1	21.3	10.9	3.8
Προσβολή μπροστά σε τρίτους	64.6	22.8	10.0	2.6
Απομόνωση σε κλειστό χώρο	95.7	2.0	1.7	0.5
Απειλή ότι θα με εγκαταλείψει	78.4	12.1	7.0	2.5
Οικονομικός έλεγχος/Οικονομική αποστέρηση	80.6	9.5	6.9	3.0
Χτύπημα στο σώμα ή στο πρόσωπο	84.7	9.7	4.4	1.2
Απαγόρευση εξόδων με φίλες / φίλους	77.2	13.3	5.7	3.7
Εκφοβισμός κατά της ζωής μου	91.2	4.9	2.4	1.5
Εκφοβισμός κατά της σωματικής ακεραιότητάς μου	90.4	5.2	3.1	1.3
Παραμπόδιση κάλυψης αναγκών (π.χ. ύπνος, ιατρική περίθαλψη, φάρμακα)	89.7	4.1	4.1	2.2
Εκφοβισμός ότι θα αυτοτραυματιστεί	91.2	6.2	2.1	0.4
Ρίξιμο αντικειμένων	77.5	15.4	5.9	1.3
Γροθιά/ Κλοτσιά	89.0	7.3	3.1	0.6
Χαστούκι	80.8	11.2	6.3	1.7
Κάψιμο με τσιγάρο	97.4	1.2	0.5	0.9
Βρισιές	66.7	16.7	10.3	6.2
Χρήση άσχημων επιθέτων	69.6	15.9	9.5	5.0
Απειλή ότι θα με σκοτώσει	92.2	4.0	2.3	1.5
Απαγόρευση να μιλάω σε τρίτους	84.0	9.7	3.9	2.3
Εξαναγκασμός να μην εργάζομαι	93.3	3.1	2.6	1.0
Απειλή ότι θα με χτυπήσει	85.0	7.0	6.3	1.7
Απαγόρευση επικοινωνίας με φίλους / φίλες	84.0	8.6	4.6	2.8
Κακοποίηση του κατοικίδιου μου ζώου	95.5	2.8	1.3	0.4
Εξαναγκασμός σε σεξουαλική επαφή	84.5	8.1	5.7	1.7
Έλεγχος αλληλογραφίας, κινητού, τσάντας	76.6	13.6	6.3	3.5
Παραμέληση συναισθηματικών αναγκών	69.5	13.5	11.3	5.7
Αποφυγή επικοινωνίας (Δεν μου μιλά)	60.5	24.3	10.8	4.4
Εκφοβισμός ότι θα τραυματίσει τα παιδιά	95.2	2.5	1.7	0.5

Πίνακας 5: Πράξεις βίας που αναφέρονται ότι έχουν εκδηλωθεί εις βάρος του δείγματος από το σύζυγο/πρώην σύζυγο ή σύντροφο/πρώην σύντροφο του.

3.5 Συχνότητα άσκησης βίας

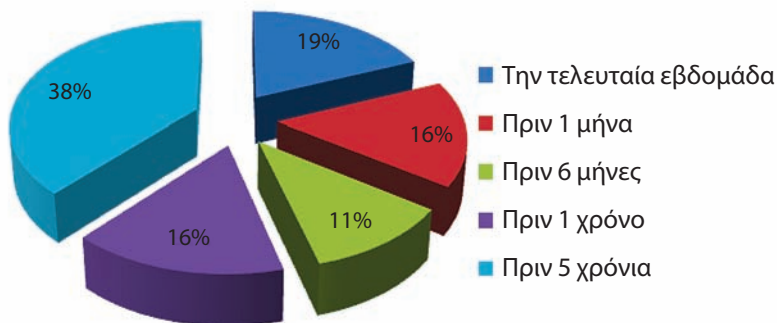
Μερικές από τις πράξεις οι οποίες εμφανίζονται σε **καθημερινή βάση** (βλέπε Πίνακα 5), είναι οι ακόλουθες: βρισιές (6.2%), παραμέληση συναισθηματικών αναγκών (5.7%), χρήση άσχημων επιθέτων (5%), αποφυγή επικοινωνίας (4.4%), εκφοβισμός με φωνές (4%), απειλητικά βλέμματα (4%), απαγόρευση εξόδων με φίλες/φίλους (4%).

Οι πράξεις οι οποίες δηλώθηκαν ότι εμφανίζονται **συχνά** είναι ο εκφοβισμός με φωνές και τα απειλητικά βλέμματα (21.3%), η παραμέληση συναισθηματικών αναγκών και η αποφυγή επικοινωνίας (11.3 και 10.8% αντίστοιχα), οι βρισιές (10.3%), η προσβολή μπροστά σε τρίτους (10%), η χρήση άσχημων επιθέτων (9.5%), η απειλή εγκατάλειψης και ο οικονομικός έλεγχος (6.9%), το ρίξιμο αντικειμένων (5.9%) και το χαστούκι (6.3%).

3.6 Πότε ήταν η τελευταία φορά που ασκήθηκε βία εναντίον σου;

Η ερώτηση «Πότε ήταν η τελευταία φορά που ασκήθηκε βία εναντίον σου;» απαντήθηκε μόνο από το 37% των γυναικών του δείγματος. Από τις γυναίκες που απάντησαν στη συγκεκριμένη ερώτηση (412), 19% ανέφερε ότι είχαν υποστεί βία την προηγούμενη εβδομάδα (διεξαγωγής της έρευνας), 16% πριν από έναν μήνα, 11% πριν από έξι μήνες, 16% πριν από ένα χρόνο και 38% πριν από 5 χρόνια. (βλέπε Γράφημα 6).

Πότε ήταν η τελευταία φορά που ασκήθηκε βία εναντίον σου;



Γράφημα 6: «Πότε ήταν η τελευταία φορά που ασκήθηκε βία εναντίον σου;». (Ερώτηση 87)

3.7 Επιπτώσεις της βίας

Στον Πίνακα 6 παρουσιάζονται τα ευρήματα της ερώτησης που αφορούσε επιπτώσεις μετά από βίαιες συμπεριφορές εναντίον των γυναικών του δείγματος. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανέφερε τραυματισμούς (12%) και προβλήματα υγείας (11%). Ωστόσο, αν και χαμηλά, ανησυχία προκαλούν τα ποσοστά που αφορούν αιμορραγία (6%), κατάγματα (5%) και διακοπή εγκυμοσύνης (3%) μετά από βίαιες συμπεριφορές εναντίον τους.

Επιπτώσεις της βίας	Συχνότητα (%)
Τραυματισμός	12
Προβλήματα υγείας	11
Αιμορραγία	6
Κάταγμα	5
Διακοπή εγκυμοσύνης	3

Πίνακας 6: Επιπτώσεις μετά από βίαιες συμπεριφορές

Επιπλέον, το άγχος, η κατάθλιψη, οι αϋπνίες, οι εφιάλτες αναφέρονται από τις γυναίκες του δείγματος με ποσοστά 39%, 22%, 18%, και 12% αντίστοιχα.

3.8 Επιπτώσεις στην εργασία μετά από άσκηση βίας

Από το 28% των γυναικών του δείγματος που δήλωσε ότι έχει υποστεί κάποια μορφή βίας 16% δήλωσε επίσης ότι αυτό επηρέασε την εργασία τους.

3.9 Ιατρική περίθαλψη μετά από άσκηση βίας

Όσον αφορά στην περίθαλψη που έτυχαν οι γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα (βλέπε ερώτηση 94), μόλις το 9% δήλωσε ότι έχει λάβει κάποια περίθαλψη μετά από περιστατικό στο οποίο ασκήθηκε βία εναντίον τους, ποσοστό το οποίο θεωρείται ιδιαίτερα χαμηλό.

3.10 Πότε ασκείται βία;

Το δείγμα ανέφερε (βλέπε Πίνακα 7) ότι είναι πιο συχνό ο σύζυγος/σύντροφος να ασκήσει βία όταν θυμώνει (28%, δηλαδή όλες οι γυναίκες του δείγματος οι οποίες δήλωσαν ότι ασκήθηκε βία εναντίον τους), όταν ζηλεύει (22%), όταν θέλει να ασκεί έλεγχο (16%) και όταν έχει οικονομικά προβλήματα (15%).

Ο σύζυγος/σύντροφός μου ασκεί βία εναντίον μου	Συχνότητα %
Όταν θυμώνει	28
Όταν ζηλεύει	22
Όταν θέλει να με ελέγχει	16
Όταν έχει οικονομικά προβλήματα	15
Όταν είναι μεθυσμένος	9
Για άλλο λόγο (παρακαλώ διευκρίνισε)	

Πίνακας 7: Ο σύζυγος/σύντροφός μου ασκεί βία εναντίον μου...

3.11 Πού αναφέρουν οι γυναίκες τη βία που ασκείται εναντίον τους;

Από τις γυναίκες του δείγματος που δήλωσαν ότι ασκήθηκε βία εναντίον τους από το σύζυγο/σύντροφο μόνο 42.5% δήλωσε ότι ανέφερε σε κάποιον το γεγονός/περιστατικό, ενώ ποσοστό της τάξεως του 57.5% δήλωσε πως δεν έχει προβεί σε κάποια δήλωση ή αναφορά του περιστατικού. Από αυτές τις αναφορές, οι περισσότερες έχουν γίνει προς κάποιο φίλο (26%), προς την μητέρα του θύματος (14%), προς την αδερφή (10%), καθώς και στην τηλεφωνική γραμμή άμεσης βοήθειας θυμάτων βίας στην

οικογένεια, 1440 (5%). Ποσοστό 2% αναφέρθηκε σε κάθε μια από τις επιλογές της αστυνομίας, του πνευματικού και του ψυχολόγου αντίστοιχα (μπορούσαν να σημειωθούν περισσότερες από μία επιλογή).

3.12 Λόγοι για τους οποίους δεν γίνεται αναφορά

Ως σημαντικότερες αιτίες για τις οποίες δεν έγινε αναφορά παρουσιάζονται: α) ο φόβος ότι το ίδιο το θύμα μπορεί να φταίει, β) η σκέψη των παιδιών, γ) ο φόβος για την αντίδραση του δράστη καθώς και δ) η ντροπή για την αντίδραση του κόσμου.

3.13 Ποιος συμπαραστέκεται στις κακοποιημένες γυναίκες;

Μόνο 60% του δείγματος δήλωσε ότι σε περίπτωση που ασκηθεί επάνω τους βία έχει κάποιο άτομο το οποίο μπορεί να του συμπαρασταθεί, ενώ ποσοστό 40% δήλωσε ακριβώς το αντίθετο. Τις περισσότερες φορές, τα άτομα τα οποία συμπαραστέκονται είναι κάποια φίλη ή γενικά οι φίλοι (12.3%), η μητέρα / η οικογένεια (6% και 6.5% αντίστοιχα), τα αδέρφια (6%) και τα παιδιά (3 %).

3.14 Πόσο πληροφορημένες είναι οι γυναίκες για το θέμα της βίας στην οικογένεια;

Στην ερώτηση «Πόσο πληροφορημένη νιώθεις ότι είσαι για το θέμα της βίας στην οικογένεια» (βλέπε Γράφημα 7), παρουσιάστηκε μεγάλη διασπορά στις απαντήσεις. Το 43% των γυναικών του δείγματος δήλωσε ότι είναι αρκετά πληροφορημένες, το

26% πολύ καλά πληροφορημένες, το 25% λίγο και το 6% καθόλου πληροφορημένες.



Γράφημα 7: Πόσο πληροφορημένη νιώθεις ότι είσαι για το θέμα της βίας στην οικογένεια.

3.15 Πληροφόρηση γυναικών για υπάρχουσες υπηρεσίες για κακοποιημένες γυναίκες

Όσον αφορά τις υπηρεσίες που προσφέρονται σε κακοποιημένες γυναίκες από τις πιο γνωστές και αναγνωρίσιμες παρουσιάζεται η γραμμή άμεσης βοήθειας θυμάτων βίας στην οικογένεια, 1440 (57%), το καταφύγιο για κακοποιημένες γυναίκες (50%) καθώς και η συμβουλευτική και στήριξη που παρέχεται από το Σύνδεσμο Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ) (50%). Ακολουθεί η νομική βοήθεια (45%) και τα προγράμματα για θύτες (22%).

4. Συζήτηση Ευρημάτων

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, αν και στην Κύπρο δεν έχει διεξαχθεί μέχρι στιγμής επιδημιολογική έρευνα σχετικά με την έκταση και τις επιπτώσεις όλων των μορφών ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών, τα υπάρχοντα στοιχεία της Αστυνομίας, του Συνδέσμου Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια και των Κοινωνικών Υπηρεσιών καταδεικνύουν σημαντικό αριθμό περιστατικών βίας εναντίον γυναικών (www.domviolence.org.cy • WAVE, 2011).

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας σχετικά με το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας αναμένεται ότι θα βοηθήσουν να γίνει αντιληπτή η έκταση του προβλήματος, οι μορφές της βίας που ασκείται ενάντια στις γυναίκες, η συχνότητα με την οποία ασκείται και οι επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών. Επιπλέον, θα βοηθήσουν στη διαμόρφωση εισηγήσεων οι οποίες αναμένεται ότι θα συμβάλουν στην πρόληψη και στην καταπολέμηση του συγκεκριμένου προβλήματος.

4.1 Δημογραφικά στοιχεία

Αρχικά, θα πρέπει να γίνει αναφορά σε μερικά δημογραφικά στοιχεία αυτών που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σύμφωνα με τα δεδομένα της απογραφής πληθυσμού του 2011, το 38.9% του πληθυσμού της Κύπρου κατοικεί στην Επαρχία Λευκωσίας, το 17% στην Επαρχία Λάρνακας, το 28% στην Επαρχία Λεμεσού, το 10.5% στην Επαρχία Πάφου και το 5.5% στην Επαρχία Αμμοχώστου (<http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/all>) (Κυπριακή Δημοκρατία 2012). Στην παρούσα έρευνα παρατηρήθηκε μεγαλύτερη ανταπόκριση από τις γυναίκες του δείγματος της Επαρχίας Λευκωσίας (49%), και μικρότερη από τις γυναίκες του

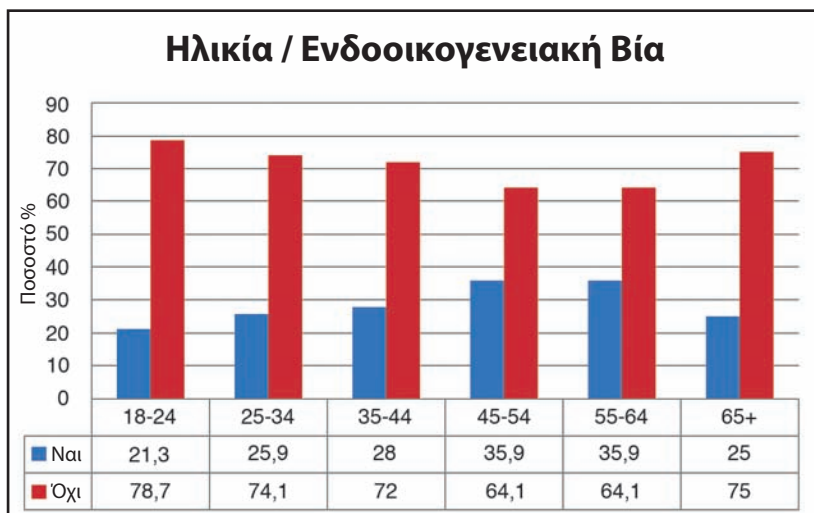
δείγματος της Επαρχίας Λεμεσού (19.8%).

Σύμφωνα με τα δεδομένα που αφορούν την εργασία, ποσοστό 74% του δείγματος δηλώνει ότι εργάζεται. Σε έρευνα της Στατιστικής Υπηρεσίας αναφέρεται ότι το ποσοστό της ανεργίας για τις γυναίκες ανέρχεται στο 2.8% (www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/all/) (Στατιστική Υπηρεσία, Δείκτες κινδύνου φτώχειας 2005-2009). Στην παρούσα έρευνα το ποσοστό αυτών που δηλώνουν άνεργες είναι 2.5%. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι μεγαλύτερος αριθμός ερωτηματολογίων απαντήθηκε από εργαζόμενες γυναίκες.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι τα ευρήματα της έρευνας κατέδειξαν κάποιες παραμέτρους οι οποίες σχετίζονται με την ενδοοικογενειακή βία. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση, το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών που έχουν υποστεί βία είναι οι διαζευγμένες (71.2%), ακολουθούν οι γυναίκες σε διάσταση (65%), ενώ μόνο το 23% των παντρεμένων γυναικών δηλώνουν (ή παραδέχονται) ότι έχουν υποστεί βία. Αυτά τα στοιχεία μας επιτρέπουν να υποθέσουμε ότι η οικογενειακή κατάσταση αποτελεί σημαντικό παράγοντα που διευκολύνει ή δυσχεραίνει την γυναίκα στο να εκφράσει την ύπαρξη ενδοοικογενειακής βίας. Ενδεχομένως, είναι πιο εύκολο για τις διαζευγμένες γυναίκες να παραδεχτούν ότι έχουν υποστεί βία. ($\chi^2=73.250$, $p/\text{value}<0.001$) .

Μια ακόμα παράμετρος η οποία σχετίζεται με την ενδοοικογενειακή βία είναι η ηλικία του θύματος. ($\chi^2=11.323$, $p/\text{value}=0.045$). Στο Γράφημα 8 φαίνονται αναλυτικά τα ποσοστά ύπαρξης βίας, όπως δηλώνονται από τις γυναίκες του δείγματος. Χαρακτηρι-

στικό είναι ότι παραπλήσια αποτελέσματα παρουσιάζει πρόσφατη μελέτη η οποία πραγματοποιήθηκε για την Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων στην Ελλάδα (Ιούνιος 2012). Στη συγκεκριμένη μελέτη δηλώνεται ότι τα περισσότερα περιστατικά τα οποία αναφέρονται αφορούν γυναίκες της ηλικιακής ομάδας 40-54 ετών (39.3% συνολικού δείγματος 2,684 γυναικών) (ΓΓΙΦ 2012, σελ.22).



Γράφημα 8: Συσχετισμός δεδομένων Ηλικίας και Εμφάνισης Ενδοοικογενειακής Βίας

Τέλος, αναφορά πρέπει να γίνει στα ευρήματα που σχετίζονται με την επαρχία στην οποία εμφανίζεται η ενδοοικογενειακή βία. Σε αύξουσα σειρά, οι γυναίκες του δείγματος που προέρχονται από την επαρχία Λάρνακας δηλώνουν τη λιγότερη βία (26.9%), ακολουθεί η Αμμόχωστος, η Λευκωσία και η Πάφος. Το μεγαλύτερο ποσοστό βίας (38.9%) δηλώνεται στη Λεμεσό.

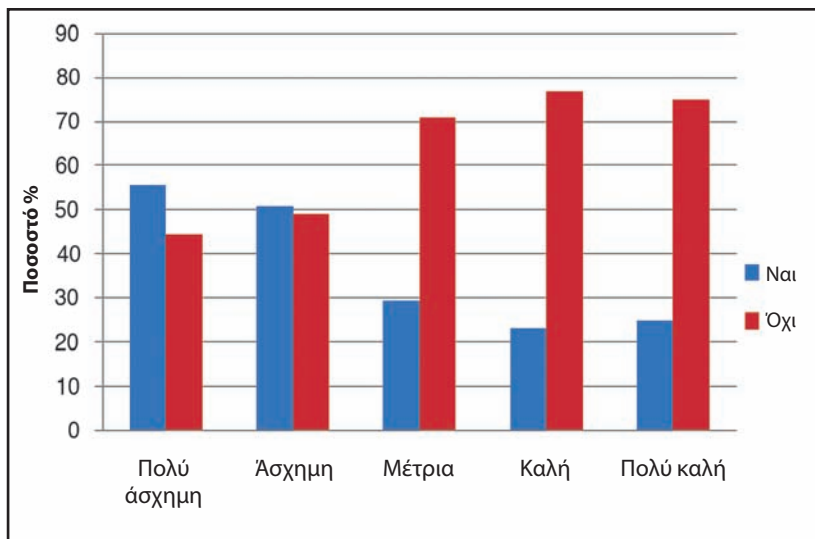
4.2 Οικογενειακό εισόδημα - Διαχείριση εισοδήματος

Αναφορικά με τα οικονομικά στοιχεία των κυπριακών νοικοκυριών, τα επίσημα στοιχεία δείχνουν μια σημαντική μείωση των καταναλωτικών δαπανών τα τελευταία χρόνια, τόσο για τις αστικές όσο και τις αγροτικές περιοχές (www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/all/ Συγκριτικά στοιχεία 2003-2009). Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν στοιχεία σχετικά με τα ετήσια εισοδήματα των νοικοκυριών, τα οποία είναι ως ακολούθως:

0-25,000: 31%, 25,000-35,000: 15%, 35,000-51,000: 25%, και 51,000+: 27% (Στατιστική Υπηρεσία, Ποσοστιαία Κατανομή Νοικοκυριών κατά ομάδα καθαρού ετήσιου εισοδήματος 2009). Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από την έρευνα καταδεικνύουν μια αρκετά χαμηλή εικόνα των εισοδημάτων των νοικοκυριών.

Η έρευνα κατέδειξε ότι σε περισσότερα από τα μισά νοικοκυριά η διαχείριση των οικονομικών γίνεται από το ζευγάρι από κοινού (ποσοστό 60%), ενώ δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που οι γυναίκες αναλαμβάνουν τη διαχείρισή τους (27%). Επιπρόσθετα, τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι η βία ελαττώνεται με τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης, ενώ λιγότερη βία εμφανίζεται όταν το ζευγάρι διαχειρίζεται τα οικονομικά μαζί (βλέπε Γράφημα 9). Αυτά τα στοιχεία μπορούν να θεωρηθούν ενθαρρυντικά, καθώς στη βιβλιογραφία γίνονται αναφορές ότι η οικονομική εξάρτηση των γυναικών είναι ένας παράγοντας που, έμμεσα, συμβάλλει στην πρόκληση βίας εναντίον τους (Jasinski, 2001), καθώς και ότι, όσο μεγαλύτερη είναι η εξάρτησή τους από τον άντρα, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος μιας σοβαρής επίθεσης (Χατζηφωτίου, 2005).

Οικονομική Κατάσταση / Ενδοοικογενειακή Βία



Γράφημα 9: Συσχετισμός δεδομένων Οικονομικής Κατάστασης και Εμφάνισης Ενδοοικογενειακής Βίας

4.3 Αντιλήψεις για τη βία στην οικογένεια

Η έρευνα κατέδειξε ότι οι γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα εκλαμβάνουν ως σοβαρότερες πράξεις βίας τη σωματική βία [κόψιμο με μαχαίρι και γροθιά/κλοτσιά (97% αντίστοιχα)], τη συναισθηματική/ψυχολογική βία, όταν αυτή αφορά απειλές κατά της ζωής των ιδίων ή των παιδιών τους (τον εκφοβισμό κατά της ζωής 96%, τον εκφοβισμό ότι θα τραυματίσει τα παιδιά 95%), τον εξαναγκασμό σε σεξουαλική επαφή 93% και λιγότερο σοβαρές πράξεις τη λεκτική βία (τις βρισιές 85%, τη χρήση άσχημων επιθέτων 85%, την προσβολή μπροστά σε τρίτους 81%). Παρόμοιες έρευνες στην Κύπρο (Αpostolidou, 2004 • Κέντρο Ερευνών και Ανάπτυξης Intercollege για τη Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια 2000), είχαν

καταδείξει ως πιο σημαντική τη σωματική βία, με ποσοστά που έφταναν το 15% να δηλώνουν ότι συμπεριφορές όπως το σπρώξιμο, το τράνταγμα, το τράβηγμα των μαλλιών, το χαστούκι δεν αποτελούν βία, ενώ το κτύπημα στο πρόσωπο ή στο σώμα και το ρίξιμο αντικειμένων σίγουρα αποτελούν βία και 1% να δηλώνει ότι πιστεύει πως η κλοτσιά δεν αποτελεί βία.

Όσον αφορά την ψυχολογική / συναισθηματική βία, αυτή φαίνεται να μη γίνεται αντιληπτή από μεγάλο μέρος του δείγματος. Το γεγονός ότι συμπεριφορές οι οποίες αναφέρονται στη βιβλιογραφία ως μορφές κακοποίησης (βλέπε 1.3 πιο πάνω), όπως είναι η αποφυγή επικοινωνίας (32%), οι απειλές για εγκατάλειψη (28%), η παραμέληση των συναισθηματικών αναγκών, οι προσβολές, οι εκφοβισμοί, η κοινωνική απομόνωση (23%) δεν αναγνωρίζονται μέχρι και από το 1/3 του δείγματος ως βίαιες συμπεριφορές, είναι κάτι που πρέπει να ληφθεί υπόψη, αλλά και να προβληματίσει. Ως εκ τούτου, εάν συνυπολογιστούν οι παράγοντες που αφορούν τις αντιλήψεις, εύλογα θα μπορούσε να ισχυριστεί κάποιος ότι τα ευρήματα της παρούσας έρευνας δεν παρουσιάζουν την αληθινή έκταση του προβλήματος.

4.4 Άσκηση βίας

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι 12.5% του δείγματος δεν απάντησε στην ερώτηση εάν έχει υποστεί κάποια στιγμή βία από το σύζυγο/σύντροφο. Παρόλο ότι οι συγκεκριμένες γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα δέχτηκαν να απαντήσουν το ερωτηματολόγιο, και παρόλο ότι διασφαλίστηκε πλήρης ανωνυμία, εν τούτοις, φαίνεται ότι μερικές γυναίκες δεν αισθάνονται άνετα να απαντήσουν στην ερώτηση. Παρόμοια αντίδραση έχει καταγραφεί και σε προηγούμενη σχετική έρευνα, όπου το 18.7% του δείγματος αρνήθηκε να απαντήσει στο ερωτηματολόγιο,

ποσοστό το οποίο θεωρήθηκε «αρκετά υψηλό και δείχνει, ενδεχομένως, μια τάση φοβίας του κόσμου της Κύπρου να ασχοληθεί με το λεπτό θέμα της βίας στην οικογένεια» (Κέντρο Ερευνών και Ανάπτυξης Intercollege, για τη Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, 2000, σελ18).

Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι 28% αυτών που έλαβε μέρος στην έρευνα δήλωσε άμεσα και ξεκάθαρα ότι έχει υποστεί βία κάποια στιγμή από τον νυν/πρώην σύζυγο/σύντροφο. Αυτό το ποσοστό συνάδει με τα ευρήματα που αφορούν τον γενικό πληθυσμό σχετικά με την εμφάνιση της ενδοοικογενειακής βίας, (European Commission, Ευρωβάρόμετρο 73.2, 2010). Στο ερώτημα: «Γνωρίζετε κάποιον που να έχει υποβάλει μια γυναίκα σε οποιαδήποτε μορφή ενδοοικογενειακής βίας;» 27% απάντησε θετικά και στο ερώτημα «Γνωρίζετε κάποιες γυναίκες οι οποίες έχουν υπάρξει θύματα οποιασδήποτε μορφής ενδοοικογενειακής βίας;» 31% απάντησε θετικά. Σχετικές έρευνες στη Γερμανία, Μάλτα Αγγλία και Ουαλλία αναφέρουν ποσοστά που κυμαίνονται στα 25%, 26.5% και 29-32% αντίστοιχα (WAVE, 2011). Στην περίπτωση της Κύπρου, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι μεγάλος αριθμός περιστατικών δεν δηλώνονται, δεν θα ήταν υπερβολή να υποστηριχθεί ότι (τουλάχιστον) 1 στις 3 γυναίκες υπόκειται σε βία από το σύζυγο/σύντροφο σε κάποια στιγμή της ζωής της, ποσοστό το οποίο είναι αρκετά υψηλό.

Άξιο προσοχής είναι το γεγονός ότι μόνο 271 γυναίκες απάντησαν θετικά στο ερώτημα κατά πόσον έχουν υποστεί βία από το σύζυγο /σύντροφό τους (δηλαδή 141 γυναίκες λιγότερες από αυτές που παρέχουν πληροφορίες για το πότε ήταν η τελευταία φορά

που ασκήθηκε βία εναντίον τους). Το συγκεκριμένο εύρημα συνάδει με τα ευρήματα της παρούσας έρευνας αναφορικά με τις αντιλήψεις των γυναικών για τη βία που ασκείται εναντίον τους. Ενδεχομένως, οι γυναίκες του δείγματος οι οποίες απάντησαν αρνητικά στο ερώτημα εάν έχουν δεχτεί βία, στη συνέχεια αναγνώρισαν ότι ασκήθηκαν κάποιες συμπεριφορές εναντίον τους, τις οποίες φαίνεται ότι συμπεριέλαβαν στην απάντησή τους περί συχνότητας της άσκησης βίας.

Τα πιο πάνω στοιχεία δείχνουν ξεκάθαρα ότι το ποσοστό βίας το οποίο ασκείται ενάντια στις γυναίκες είναι ψηλότερο από αυτό που αναφέρθηκε αρχικά (28%).

4.5 Μορφές βίας

Ενδιαφέρον αποτελεί η ένδειξη σχετικά με ποιες πράξεις έχουν εκδηλωθεί εις βάρος των γυναικών από το σύζυγο/πρώην σύζυγο ή σύντροφο/πρώην σύντροφό τους.

Με μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζονται οι πράξεις που αφορούν **συναισθηματική / ψυχολογική βία** (και αναφέρονται ότι βιώνονται από σπάνια μέχρι και καθημερινά). Το μέσο ποσοστό ανέρχεται στο 19.3%. Πράξεις, όπως η αποφυγή της επικοινωνίας και ο εκφοβισμός με φωνές, αναφέρονται από το 39.5%, των γυναικών του δείγματος, τα απειλητικά βλέμματα (35.9), η προσβολή μπροστά σε τρίτους (35.4%), οι βρισιές (33.3%), η παραμέληση συναισθηματικών αναγκών (30.5%), η χρήση άσχημων επιθέτων (30.4%). Σε μικρότερο ποσοστό δηλώνονται μορφές συναισθηματικής βίας που αφορούν εκφοβισμό για τη σωματική ακεραιότητα ή τη ζωή της γυναίκας, του ιδίου ή των παιδιών (με ποσοστά που κυμαίνονται από 9.6%, 8.8% και 7.8% αντίστοιχα) και κακοποίησης του κατοικίδιου ζώου (4.5%).

Είναι ενδιαφέρον ότι πρόσφατη σχετική έρευνα (Σοσιαλιστική Γυναικεία Κίνηση, 2008) έδειξε τους νέους να δηλώνουν ότι «η πιο διαδεδομένη μορφή ενδοοικογενειακής βίας σήμερα δεν είναι η σωματική, αλλά η ψυχολογική βία», πεποίθηση που δείχνει την αναγνώριση του μεγέθους της ύπαρξης της ψυχολογικής βίας.

Το μέσο ποσοστό της **σωματικής βίας** που δηλώνεται ότι βιώνεται από σπάνια μέχρι και καθημερινά από τις γυναίκες του δείγματος φτάνει το **13.4%**. Μεγαλύτερα ποσοστά αφορούν πράξεις, όπως το σπρώξιμο (30.2%), το ρίξιμο αντικειμένων (22.5%), το χαστούκι (19.2%), το τράνταγμα (18.6%), το χτύπημα στο σώμα ή στο πρόσωπο (15.3%), ενώ το κάψιμο με τσιγάρο, το κόψιμο με μαχαίρι και το κάψιμο με ζεστό νερό, δηλώνονται από 2.6%, 1.8%, και 1.5% του δείγματος αντίστοιχα.

Η **κοινωνική βία** εμφανίζεται (από σπάνια μέχρι και καθημερινά) κατά μέσο όρο με ποσοστό **14.8%**, με την απαγόρευση εξόδων με φίλους/ φίλες να φτάνει το 22,8%, την απαγόρευση επικοινωνίας με φίλους 16%, την απαγόρευση συνομιλίας με τρίτους 16% και την απομόνωση σε κλειστό χώρο 4.3% .

Όσον αφορά στην **οικονομική βία** το **19.4%** του δείγματος δηλώνει ότι βιώνει οικονομικό έλεγχο / οικονομική αποστέρηση από σπάνια μέχρι και καθημερινά.

Η **σεξουαλική βία** με την μορφή του εξαναγκασμού σε σεξουαλική επαφή αναφέρεται από 15.5% του δείγματος (από σπάνια μέχρι και καθημερινά).

Τα πιο πάνω ευρήματα δεν απέχουν από τα στατιστικά στοιχεία του ΣΠΑΒΟ, όπως αναφέρονται στη σχετική ιστοσελίδα (<http://www.familyviolence.gov.cy>) και τα οποία δείχνουν την ψυχολογική βία να αναφέρεται σε μεγαλύτερο ποσοστό.

Παρόλα αυτά, τα συγκεκριμένα ευρήματα μάλλον υποεκτιμούν το πρόβλημα, δεδομένου ότι, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, η συναισθηματική/ψυχολογική βία συχνά δεν αναγνωρίζεται εύκολα και, κατά συνέπεια, δεν αναφέρεται και δεν καταγράφεται (Steine et al., 2012). Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας αναφορικά με τις αντιλήψεις των γυναικών του δείγματος δείχνουν ότι οι γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα, στην πλειονότητά τους, θεωρούν ως σοβαρότερες πράξεις βίας από το σύζυγο/σύντροφό τους αυτές που αφορούν τη σωματική τους ακεραιότητα ή την απειλή κατά της ζωής/σωματικής ακεραιότητας, με ποσοστά που φτάνουν μέχρι και 97% για πράξεις όπως το κάψιμο με ζεστό νερό, το κόψιμο με μαχαίρι και η γροθιά/κλοτσιά, 96% για το χτύπημα στο σώμα ή στο πρόσωπο, τον εκφοβισμό κατά της ζωής, το κάψιμο με τσιγάρο, 95% για πράξεις όπως η απειλή κατά της ζωής και κατά της σωματικής ακεραιότητας και ο εκφοβισμός ότι θα τραυματίσει τα παιδιά, και με ελαφρώς χαμηλότερα ποσοστά για το χαστούκι, το ρίξιμο αντικειμένων και την απομόνωση σε κλειστό χώρο (93%).

Λιγότερο σοβαρές μορφές βίας φαίνεται να θεωρούνται από τις γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα πράξεις που αφορούν τη συναισθηματική/ψυχολογική βία και την παραμέληση όπως είναι η παρεμπόδιση κάλυψης αναγκών -π.χ. ύπνος και ιατρική περίθαλψη- (87%), οι βρισιές και η χρήση άσχημων επιθέτων (85%), ο εκφοβισμός με φωνές και η απαγόρευση επικοινωνίας με φίλους/φίλες (84%), ο εξαναγκασμός να μην εργάζονται (83%),

ο εκφοβισμός ότι θα αυτοτραυματιστεί ο θύτης (82%), η προσβολή μπροστά σε τρίτους, η απαγόρευση να μιλούν σε τρίτους (81%), και ο οικονομικός έλεγχος/αποστέρηση (80%).

Το γεγονός ότι ποσοστό που φτάνει σχεδόν το 30% του δείγματος δεν θεωρεί την απαγόρευση εξόδων με φίλες/φίλους, την παραμέληση συναισθηματικών αναγκών, την απειλή εγκατάλειψης, τα απειλητικά βλέμματα ή την αποφυγή της επικοινωνίας ως συναισθηματική βία, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα ποσοστά συναισθηματικής βίας που αναφέρονται από τις γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα δεν αποτελούν παρά μόνο ένα μικρό μέρος των πραγματικών περιστατικών. Επιπλέον, από τα ευρήματα της έρευνας φαίνεται ότι το 32% του δείγματος δεν φαίνεται να αντιλαμβάνεται την αποφυγή επικοινωνίας ως βίαιη συμπεριφορά. Το πιο πάνω εύρημα είναι ενδεικτικό όχι μόνο των αντιλήψεων των γυναικών σχετικά με το θέμα, αλλά και των κατευθύνσεων που πρέπει να πάρει, τόσο η διαμόρφωση στρατηγικής και προγραμμάτων για την πρόληψη της βίας ενάντια στις γυναίκες, όσο και η ενημέρωση και διαφώτιση του κοινού γύρω από τα θέματα αυτά.

Τα διαθέσιμα στοιχεία της Αστυνομίας, για τα έτη 2004-2011, δείχνουν ότι υπάρχει σαφής υπεροχή των περιστατικών σωματικής βίας (79% των αναφορών) σε σχέση με την ψυχολογική (18.5%) και τη σεξουαλική βία (2.5%) (<http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/file/FamilyAbuse>: Statistics Office Research and Development Department, Cyprus Police, 2011). Επίσης, τα στοιχεία της Νομικής Υπηρεσίας του Κράτους για τα έτη 1998-2005, στα οποία φαίνεται ότι πιο συχνή είναι η εμφάνιση σωματικής που ακολουθείται από την ψυχολογική βία, με πολύ λίγες αναφορές για σεξουαλική βία,

ενισχύουν και επιβεβαιώνουν την αρχική υπόθεση περί μη αναγνώρισης όλων των μορφών βίας. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι 7% του παρόντος δείγματος δηλώνει ότι δεν θεωρεί ως πράξη βίας τον εξαναγκασμό σε σεξουαλική επαφή μέσα στο γάμο ή στη σχέση, πράξη η οποία αντιμετωπίζεται ως ποινικό αδίκημα από τη σχετική Κυπριακή Νομοθεσία (Κυπριακή Δημοκρατία, Ν47(1) 2004, Άρθρο 5). Παράλληλα, 7.4% του δείγματος δήλωσε ότι εξαναγκάζεται σε σεξουαλική επαφή καθημερινά ή συχνά και 8.1% δήλωσε ότι εξαναγκάζεται σπάνια.

4.6 Συχνότητα άσκησης βίας

Η ψυχολογική / συναισθηματική βία είναι εκείνη που αναφέρεται ότι ασκείται πιο συχνά στις γυναίκες από το σύζυγο/σύντροφό τους, με το 6% των γυναικών του δείγματος να αναφέρουν ότι βιώνουν σε καθημερινή βάση τις βρισιές και την παραμέληση των συναισθηματικών τους αναγκών, τη χρήση άσχημων επιθέτων (5%), τον εκφοβισμό με φωνές, τα απειλητικά βλέμματα, την απαγόρευση εξόδων με φίλες/φίλους και την αποφυγή επικοινωνίας (4%). Ενδεικτικό των πιο πάνω είναι και το εύρημα αναφορικά με την τελευταία φορά που ασκήθηκε βία, με το 19% του δείγματος να δηλώνει την προηγούμενη εβδομάδα (διεξαγωγής της έρευνας), το 16% πριν από ένα μήνα, το 11% πριν από έξι μήνες, το 16% πριν από ένα χρόνο και το 38% δήλωσε ότι ασκήθηκε βία εναντίον του πριν από 5 χρόνια.

4.7 Επιπτώσεις στην υγεία μετά από την άσκηση βίας

Επιπτώσεις στην υγεία, παρόμοιες με αυτές που αναφέρονται στη διεθνή βιβλιογραφία (Sprague et al. 2013 • Stark and Buzawa 2009 • Mullerman et al., 1996 • Varvaro and Lasko, 1993, βλέπε σημείο 1.8 πιο πάνω), αναφέρονται και από τις γυναίκες του δείγ-

ματος της παρούσας έρευνας. Μετά από βίαιες συμπεριφορές εναντίον τους οι γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα αναφέρουν τραυματισμούς (12%), προβλήματα υγείας (11%), αιμορραγία (6%), κατάγματα (5%), διακοπή εγκυμοσύνης (3%). Επιπρόσθετα, πέρα από τα παραπάνω, πρέπει να αναφερθεί ότι μερικές από τις πιο συχνές πιθανές επιπτώσεις που αναφέρουν οι γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα είναι το άγχος (39%), η κατάθλιψη (22%), οι αϋπνίες (18%), οι εφιάλτες (12%), η υπερβολική όρεξη για φαγητό (14%), καθώς και η έλλειψη κοινωνικών σχέσεων (8%). Παρόμοιες επιπτώσεις αναφέρονται και στην διεθνή βιβλιογραφία, όπου τα θύματα ενδοσυζυγικής βίας πολύ συχνά δηλώνουν να υποφέρουν από εφιάλτες, διαταραχές ύπνου, υπνηλία σε περίεργες στιγμές, σωματικές διαταραχές, κρίσεις άγχους, χρόνιους πονοκεφάλους και κατάθλιψη (Steine et al., 2012 • Mullerman et al., 1996 • Urquiza and Capra 1990).

4.8 Επιπτώσεις στην εργασία μετά από άσκηση βίας

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι πέρα από το 50% των γυναικών του δείγματος που δήλωσε ότι έχει υποστεί κάποια μορφή βίας, ανέφερε επίσης ότι υπήρχαν επιπτώσεις στην εργασία μετά από την άσκηση βίας. Είναι πλέον διεθνώς τεκμηριωμένο ότι το οικονομικό κόστος (Stark and Buzawa 2009 • Krug et al., 2002), από απουσίες στην εργασία είναι μεγάλο, παράγοντας που θα πρέπει όχι μόνο να προβληματίσει, αλλά και να ενθαρρύνει την εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης της βίας ενάντια στις γυναίκες.

4.9 Προφίλ θυμάτων

Αν και στη σχετική βιβλιογραφία δεν υπάρχει συγκεκριμένο προφίλ των γυναικών που κακοποιούνται και φαίνεται ότι προέρ-

χονται από διάφορα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, ανήκουν σε διάφορες ηλικιακές ομάδες, θρησκείες και μορφωτικό επίπεδο (Stark and Buzawa 2009 • Συμβουλευτική Επιτροπή, 2000 • Ουόκερ, 1989), η παρούσα έρευνα διέκρινε μερικά χαρακτηριστικά τα οποία διαμορφώνουν το προφίλ των γυναικών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας. Φαίνεται ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της ηλικίας της γυναίκας και της κακοποίησής της. Πιο συγκεκριμένα, οι γυναίκες που αποτελούν σε μεγαλύτερο βαθμό θύματα κακοποίησης ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 45-64 ετών (35.9%). Επιπλέον, τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι υπάρχει σχέση μεταξύ οικογενειακής κατάστασης και κακοποίησης. Τα μεγαλύτερα ποσοστά γυναικών οι οποίες δηλώνουν ότι έχουν κακοποιηθεί (71.2%) είναι διαζευγμένες. Το συγκεκριμένο εύρημα οδηγεί στην υπόθεση ότι είναι πιο εύκολο για μια διαζευγμένη γυναίκα να παραδεχτεί την κακοποίησή της, δεδομένου ότι δεν έχει πλέον ανάγκη να «προστατεύσει» τη σχέση της, τα παιδιά ή τον θύτη.

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, συμφωνούν με τη σχετική βιβλιογραφία (βλέπε Stark and Buzawa 2009 • Αποστολίδου κ.ά. 2008, σελ.36 • Warshaw and Ganley, 1995), όπου αναφέρεται ότι η χαμηλή αυτοεκτίμηση φαίνεται είναι ένα χαρακτηριστικό των γυναικών που κακοποιούνται. Αυτό διαπιστώνεται και από την πεποίθηση που έχουν οι γυναίκες του δείγματος ότι μπορεί να ευθύνονται για την κακοποίησή τους (98.9% όσων κακοποιούνται απάντησαν θετικά στο συγκεκριμένο ερώτημα), ή ότι ντρέπονται για το τι θα πει ο κόσμος και σκέφτονται τις κοινωνικές συνέπειες (98.1 και 97.1% αντίστοιχα).

Η οικονομική εξάρτηση είναι ένα ακόμη χαρακτηριστικό των

θυμάτων, δεδομένου ότι όλες οι γυναίκες οι οποίες κακοποιήθηκαν και δεν το ανέφεραν «σε κανέναν» δηλώνουν ότι το έκαναν «για οικονομικούς λόγους». Αυτό ενισχύεται και από πιο εξειδικευμένα ευρήματα της έρευνας τα οποία έδειξαν ότι υπάρχει σχέση μεταξύ οικονομικής κατάστασης του ζευγαριού και της ύπαρξης βίας ($\chi^2=30.564$, $p < .001$). Το φαινόμενο αυτό μπορεί να γίνει καθαρότερα αντιληπτό στην κυπριακή κοινωνία όπου υπάρχουν ακόμη αρκετές οικογένειες στις οποίες εργάζεται μόνο ο άνδρας, ενώ η γυναίκα αναλαμβάνει τη φροντίδα των παιδιών και του σπιτιού. Σε τέτοιες περιπτώσεις γυναίκες οι οποίες υφίστανται κακοποίηση αδυνατούν να εγκαταλείψουν το σύντροφό τους, καθότι τις πλείστες φορές δεν έχουν οικονομική στήριξη από αλλού για να επιβιώσουν. Όπως αναφέρουν οι Αποστολίδου κ.ά. (2008), η οικονομική εξάρτηση αναγκάζει πολλές γυναίκες να παραμένουν στη σχέση και να υπόκεινται σε κακοποίηση. Οι Warshaw and Ganley (1995) αναφέρουν επίσης, ότι σε περιπτώσεις στις οποίες η γυναίκα προσπαθεί να φύγει από τη σχέση κακοποίησης, ο θύτης μπορεί να χρησιμοποιήσει το οικονομικό ζήτημα για να αποκτήσει έλεγχο πάνω σ' αυτήν ή να την αναγκάσει να επιστρέψει.

Ο τρόπος διαχείρισης των οικονομικών του νοικοκυριού συσχετίζεται με την άσκηση βίας ενάντια στη γυναίκα. Πιο συγκεκριμένα, τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι η από κοινού διαχείριση των οικονομικών του νοικοκυριού φαίνεται να συνδέεται με λιγότερη βία ($\chi^2=20.772$, $p < .001$).

Ποσοστό που φτάνει σχεδόν το σύνολο των γυναικών που ανέφεραν ότι κακοποιούνται (97.4%), δήλωσαν ότι δεν ανέφεραν την κακοποίησή τους σε κανένα σκεφτόμενες τα παιδιά. Το συγ-

κεκριμένο εύρημα, πέρα από το γεγονός ότι προσθέτει ένα ακόμη χαρακτηριστικό στο προφίλ των θυμάτων (γυναίκες με παιδιά), είναι ενδεικτικό των αξιών και αντιλήψεων που επικρατούν στην κυπριακή κοινωνία σε σχέση με την οικογένεια και τα παιδιά. Σε πρόσφατη έρευνα (Αποστολίδου κ.ά., 2008), το 90% του δείγματος επαγγελματιών υγείας συμφώνησε με τη δήλωση: «μία γυναίκα μένει σε μία σχέση κακοποίησης διότι δεν θέλει να χαλάσει την οικογένειά της για χάρη των παιδιών της». Είναι γεγονός ότι τα παιδιά σε μία σχέση αποτελούν καθοριστικό παράγοντα και ιδιαίτερο μοχλό πίεσης σε μία γυναίκα. Ακόμη και όταν η ίδια υποφέρει σε μία τέτοια σχέση, επιλέγει να μην την τερματίσει για να μην προκαλέσει, κατά την άποψή της, περισσότερο πόνο στα παιδιά της (Warshaw and Ganley, 1995).

4.10 Προφίλ θυτών

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας δεν ανέδειξαν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα οποία να συνθέτουν το προφίλ των θυτών ενδοοικογενειακής βίας. Το μορφωτικό επίπεδο, το εισόδημα και η εργασία δεν φαίνονται να συνδέονται με την άσκηση βίας (κάτι που επιβεβαιώνεται και από τη σχετική βιβλιογραφία (Hamberger 2008 • Saunders 2004 • Krug et al., 2002 • Γάτσας, 2006 • Ουόκερ, 1989). Εντούτοις, είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι όλες οι γυναίκες του δείγματος οι οποίες δήλωσαν ότι ασκήθηκε βία εναντίον τους από το σύζυγο/σύντροφό τους (28% του δείγματος), ανέφεραν ως «βασικές αιτίες» το θυμό (28%), τη ζήλεια (22%), την επιθυμία άσκησης ελέγχου (16%), τα οικονομικά προβλήματα (15%) και, σε μικρότερο βαθμό, τη χρήση αλκοόλ. Πάντως, από την ανάλυση των ευρημάτων, δεν φαίνεται να υπάρχει αυξημένη βία στις περιπτώσεις όπου ο σύζυγος / σύντροφος δηλώνεται να έχει χαμηλό εισόδημα.

Αν και διάφοροι συγγραφείς και ερευνητές (Νάπιερ , 1997 • Qui-gley and Leonard 2000, White and Chen 2002) αναφέρουν ότι η κακοποίηση εντείνεται σημαντικά μετά από συγκινησιακή διέγερση (π.χ. θυμό), κατάχρηση αλκοόλ ή χρήση ναρκωτικών ουσιών καθώς και από τα οικονομικά προβλήματα, είναι σημαντικό να κατανοηθεί ότι τα πιο πάνω δεν αποτελούν από μόνα τους παράγοντες άσκησης βίας. Ως εκ τούτου, οι γυναίκες θα πρέπει να βοηθηθούν να καταλάβουν ότι δεν πρέπει να αποδέχονται (και ενδεχομένως να δικαιολογούν) την άσκηση βίας εναντίον τους αλλά να την καταγγέλλουν και να ζητούν βοήθεια.

4.11 Αναφορά / καταγγελία περιστατικών βίας / Πού αναφέρουν οι γυναίκες τη βία που ασκείται εναντίον τους;

Λιγότερες από τις μισές γυναίκες του δείγματος που δήλωσαν ότι ασκήθηκε βία εναντίον τους από το σύζυγο/σύντροφό τους (42.5%) το ανέφεραν σε κάποιον, ενώ ποσοστό 57.5% δήλωσε πως δεν έχει προβεί σε καμία αναφορά ή καταγγελία του περιστατικού. Οι φίλοι, η μητέρα και η αδερφή φαίνεται να είναι τα άτομα στα οποία απευθύνονται στην πλειονότητά τους οι κακοποιημένες γυναίκες (50.5%). Το γεγονός ότι μόνο 5% αυτών που αναφέρουν την κακοποίηση τους απευθύνονται στο 1440 (ΣΠΑΒΟ) είναι αποθαρρυντικό, δεδομένου ότι, μέσω της γραμμής άμεσης βοήθειας, μπορούν οι γυναίκες να πάρουν ψυχολογική στήριξη από επαγγελματίες, ενώ, όταν αναφέρουν το περιστατικό σε φίλους ή συγγενείς, οι πιθανότητες είναι ότι θα ενθαρρυνθούν να αποσιωπήσουν το γεγονός και ίσως να νιώσουν ενοχές για την κακοποίησή τους.

Επιπλέον, το γεγονός ότι μόνο 2% των γυναικών που δηλώνουν

ότι ασκήθηκε βία εναντίον τους επιλέγουν να το καταγγείλουν στην αστυνομία είναι ενδεικτικό του ότι τα στατιστικά στοιχεία της αστυνομίας (όπως και αυτά του ΣΠΑΒΟ), δεν μπορεί να είναι αντιπροσωπευτικά του προβλήματος της βίας που ασκείται ενάντια σε γυναίκες από το σύζυγο ή σύντροφο στην Κύπρο. Στη δεδομένη περίπτωση είναι εύλογο να υποστηριχθεί ότι οι γυναίκες αποτείνονται στην αστυνομία περισσότερο όταν αντιλαμβάνονται το περιστατικό ως πιο σοβαρό (σωματική βία) και θεωρούν ότι χρειάζονται προστασία, ενώ στο ΣΠΑΒΟ, όταν το εκλαμβάνουν λιγότερο σοβαρό (ψυχολογική βία), με την έννοια ότι δεν απειλείται η ζωή ή η σωματική τους ακεραιότητα. Παρόλα αυτά, τα περιστατικά που φτάνουν, τόσο στην Αστυνομία όσο και στο ΣΠΑΒΟ, αποτελούν μόνο ένα μικρό ποσοστό αυτών που έχουν δηλωθεί από τις γυναίκες της παρούσας έρευνας.

4.12 Γιατί οι κακοποιημένες γυναίκες δεν ανέφεραν την κακοποίησή τους.

Όλες οι γυναίκες οι οποίες κακοποιήθηκαν και δεν το ανέφεραν σε κανέναν δηλώνουν ότι το έκαναν «για οικονομικούς λόγους». Ανησυχητικό στοιχείο και, δεδομένης της οικονομικής κρίσης, ίσως να μπορεί κάποιος να υποθέσει ότι, όσο η οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών χειροτερεύει τόσο περισσότερες κακοποιημένες γυναίκες δεν θα τολμούν να αναφέρουν ή να καταγγείλουν την κακοποίησή τους.

Ως σημαντικότερες αιτίες για τις οποίες δεν έγινε αναφορά της άσκησης βίας εναντίον τους, δηλώνονται: α) η σκέψη ότι το ίδιο το θύμα μπορεί να φταίει, β) η σκέψη των παιδιών, γ) ο φόβος για την αντίδραση του θύτη, καθώς και δ) η ντροπή για την αντίδραση του κόσμου και η άγνοια για το πού να αποταθεί η γυ-

ναίκα (όλες οι επιλογές με αρκετά υψηλά ποσοστά τα οποία κυμαίνονται από 95.8% - 98.9%).

Όλα τα πιο πάνω συνάδουν με τα ευρήματα διαφόρων ερευνών που αφορούν τα χαρακτηριστικά των γυναικών που είναι θύματα βίας (βλέπε προφίλ κακοποιημένων γυναικών 1.6 και 4.9 της παρούσας μελέτης). Είναι προφανές ότι η οικονομική εξάρτηση, η αρνητική αυτοεικόνα και η χαμηλή αυτοεκτίμηση, που συχνά χαρακτηρίζουν πολλές γυναίκες στις οποίες ασκείται βία, το στίγμα της αποτυχίας ενός γάμου ή μιας σχέσης (Klein et al., 1997 • Shalansky et al., 1999 • Stephens and Sinden 2000 • Maguire, 1988) και οι πιθανές αλλαγές που μπορεί να προκληθούν στον τρόπο ζωής τους είναι παράγοντες που τις προδιαθέτουν να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη βίαιη συμπεριφορά του συντρόφου τους και να ρίχνουν το φταίξιμο για την κακοποίηση στον εαυτό τους, να βιώνουν συναισθήματα ενοχής, ντροπής, φόβου και εξάρτησης από το σύντροφό τους και, όχι μόνο να μην αναφέρουν την κακοποίησή τους, αλλά και να παραμένουν σε σχέσεις όπου υπάρχει η βία.

Ενδεικτικό είναι και το εύρημα ότι 12.5% του δείγματος της παρούσας έρευνας δεν πήρε θέση στην ερώτηση εάν έχει υποστεί κάποια στιγμή βία από το σύζυγο/σύντροφο. Συχνά, οι γυναίκες, νιώθοντας αβοήθητες και αδύναμες να αντιδράσουν στην κακοποίηση που υφίστανται, επιλέγουν να παραμείνουν σε σχέσεις όπου κακοποιούνται είτε γιατί σκέφτονται «τις κοινωνικές συνέπειες» ή «για τα παιδιά» (Αποστολίδου κ.ά., 2008 • Ουόκερ, 1989).

Ως αποτέλεσμα, πολλά τέτοια περιστατικά συμβαίνουν μακροχρόνια χωρίς να έρθουν ποτέ στο φως, με σημαντικές συνέπειες

στη ζωή και την υγεία των ατόμων που κακοποιούνται και των οικογενειών τους (Παπαδακάκη 2011, όπως αναφέρεται στον Πάρλαλη, 2011), μια κατάσταση η οποία φαίνεται να ισχύει και στην περίπτωση της Κύπρου.

Όλα τα πιο πάνω συνάδουν με το εύρημα ότι οι περισσότερες από τις μισές γυναίκες του δείγματος που δήλωσαν ότι κακοποιήθηκαν (57.5%), δήλωσαν, επίσης, πως δεν έχουν προβεί σε καμία αναφορά ή καταγγελία του περιστατικού. Παρόλα αυτά οι αναφορές προς το 1440 (ΣΠΑΒΟ) αυξάνονται τα τελευταία χρόνια. Συγκεκριμένα, το πιο πάνω εύρημα έρχεται να επιβεβαιώσει τις αναφορές της διεθνούς βιβλιογραφίας, σύμφωνα με τις οποίες δηλώνεται ότι ένα μεγάλο μέρος των περιστατικών βίας ποτέ δεν γνωστοποιείται στις υπηρεσίες.

4.13 Ποιος συμπαράστέκεται στις κακοποιημένες γυναίκες;

Μόνο το 57.5% του δείγματος δήλωσε ότι σε περίπτωση που υποστεί βία έχει κάποιο άτομο το οποίο μπορεί να του συμπαράσταθεί. Τις περισσότερες φορές, τα άτομα τα οποία συμπαράστέκονται είναι οι φίλοι (12.5%) η μητέρα/ο πατέρας/οι γονείς (12.3%), η αδερφή (6.1%), τα παιδιά (3%). Παρόλο ότι το μόνο το 3% των γυναικών αναφέρουν τα παιδιά τους ως τα άτομα τα οποία τους συμπαράστέκονται όταν ασκείται πάνω τους βία, εν τούτοις, αυτό το εύρημα προκαλεί ανησυχία και προβληματισμό, δεδομένου ότι τα ανήλικα παιδιά μάρτυρες σκηνών βίας θεωρούνται, από την Κυπριακή Νομοθεσία, θύματα βίας (Κυπριακή Δημοκρατία, Ν47(1) 2004, Άρθρο 5), πολύ περισσότερο όταν αυτά καλούνται κιόλας να συμπαράσταθούν στο θύμα.

4.14 Ιατρική περίθαλψη μετά από άσκηση βίας

Το ποσοστό των γυναικών που δήλωσε ότι έχει λάβει κάποια περίθαλψη μετά από περιστατικό βίας εναντίον τους είναι μόλις 9%. Αν και τα σοβαρά προβλήματα που αναφέρονται ως απόρροια της κακοποίησης π.χ. τραυματισμός, (12%), προβλήματα υγείας (11%), αιμορραγία (6%), κάταγμα (5%), διακοπή εγκυμοσύνης (3%), έχουν χαμηλά ποσοστά, το γεγονός ότι μόνο 9% από τις γυναίκες στις οποίες ασκήθηκε βία έχουν λάβει κάποια ιατρική περίθαλψη καταδεικνύει είτε την αδυναμία ή και τον φόβο των συγκεκριμένων γυναικών να απευθυνθούν σε κάποιον ειδικό, ή την ντροπή που μπορεί να αισθάνονται με τη γνωστοποίηση του περιστατικού ή ακόμη και την αδυναμία των υπηρεσιών υγείας να εντοπίσουν αυτά τα περιστατικά όταν οι γυναίκες επισκέπτονται τις υπηρεσίες υγείας (Sprague et al. 2013 • Αποστολίδου κ.ά., 2008). Ως εκ τούτου, πέρα από την πρόληψη, καθίσταται αναγκαίο οι επαγγελματίες υγείας οι οποίοι βρίσκονται στην πρώτη γραμμή προσφοράς υπηρεσιών σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας (π.χ. επαγγελματίες υγείας επειγόντων περιστατικών) να έχουν την ικανότητα εντοπισμού των περιστατικών αυτών, έτσι ώστε να παρέχουν περίθαλψη η οποία να είναι ευαίσθητη στις ιατροφαρμακευτικές και συναισθηματικές ανάγκες των γυναικών αυτών.

Επιπλέον, πέρα από τη στέγη και τη συμβουλευτική που παρέχεται στις κακοποιημένες γυναίκες, θα πρέπει οι επαγγελματίες (κοινωνικοί λειτουργοί, επαγγελματίες υγείας κ.ά.) να προσπαθούν να ανταποκρίνονται στο σύνολο των αναγκών των γυναικών (Sprague et al. 2013 • Kulkarni et al., 2012, σελ 98), καθώς και να γνωστοποιούν προς την ευρύτερη κοινότητα αυτή την δυνατότητά τους.

4.15 Πόσο πληροφορημένες είναι οι γυναίκες για το θέμα της βίας στην οικογένεια;

Άξιο προσοχής και μελέτης είναι το εύρημα της έρευνας που παρουσιάζει το 1/3 του δείγματος να δηλώνει λίγο ή καθόλου πληροφορημένο σχετικά με το θέμα της βίας στην οικογένεια (25% και 6% αντίστοιχα). Το συγκεκριμένο ποσοστό θεωρείται ιδιαίτερα υψηλό, καθώς φανερώνει ένα μεγάλο κενό στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού γύρω από το συγκεκριμένο ζήτημα. Επιπλέον, αυτά τα ευρήματα δείχνουν ότι, παρά το γεγονός πως γίνονται πολλές δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης γύρω από το θέμα της βίας στην οικογένεια, εντούτοις, χρειάζεται μια πιο στοχευμένη και συντονισμένη προσπάθεια στον τομέα αυτό.

Η εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια 2008-2013 (Αποστολίδου και Παγιάτσου, 2008, για τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια), το οποίο προνοεί για την ευαισθητοποίηση του κοινού και των επαγγελματιών, αλλά και για την ένταξη του συγκεκριμένου θέματος σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης θα μπορούσε να συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση.

5. Συμπεράσματα - Διαπιστώσεις

Πιο κάτω παρουσιάζονται συνοπτικά τα γενικά συμπεράσματα και οι διαπιστώσεις που προκύπτουν από την παρούσα έρευνα.

Η βία ενάντια στις γυναίκες δεν είναι καινούριο πρόβλημα: ιστορικά αποτελούσε και στον τόπο μας, όπως και στο εξωτερικό, έναν αποδεκτό τρόπο «συνέτισης» και επιβολής στις γυναίκες. Η συζυγική / συντροφική κακοποίηση αποτελεί καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και είναι συχνά η αιτία αλλά και το αποτέλεσμα των ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η ενδοοικογενειακή βία ενάντια στις γυναίκες μπορεί να εκφραστεί με διάφορες πράξεις οι οποίες προκαλούν (ή μπορεί να προκαλέσουν) σωματική, ψυχολογική, σεξουαλική ή οικονομική βλάβη ή πόνο και περιλαμβάνει επίσης απειλές, εκφοβισμό, αποστέρηση της ελευθερίας και παραμέληση ή παρεμπόδιση της ικανοποίησης βασικών αναγκών. Η πολυδιάστατη φύση του προβλήματος της βίας κατά των γυναικών στην οικογένεια χρειάζεται την εμπλοκή όλων των Υπηρεσιών του κράτους σε όλα τα επίπεδα και τη συνεργασία τους με όλες τις κρατικές υπηρεσίες καθώς και με τους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς που εμπλέκονται στην πρόληψη και την αντιμετώπισή του.

Το Σχέδιο Δράσης της Πλατφόρμας του Πεκίνου (Παράγραφος 124(δ)), που υιοθετήθηκε από την Τέταρτη Διεθνή Διάσκεψη για τις Γυναίκες το 1995, αναγνωρίζει τη βία ενάντια στις γυναίκες ως μια από τις 12 σημαντικές περιοχές στις οποίες τα κράτη πρέπει να λάβουν μέτρα και καλεί τις κυβερνήσεις να διασφαλίσουν την προστασία των γυναικών που υφίστανται βία.

Η Κύπρος έχει υπογράψει τη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων

των μορφών Διάκρισης κατά των Γυναικών (CEDAW) που υιοθετήθηκε το 1979 από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Το Άρθρο 1 της Σύμβασης αναγνωρίζει ότι η βία κατά των γυναικών αποτελεί μια από τις διακρίσεις εις βάρος των γυναικών και συμβάλλει στην παρεμπόδιση της ανάπτυξής τους και στη διαιώνιση των ανισοτήτων και δεσμεύει τα κράτη - μέλη να λάβουν μέτρα κατά της βίας εις βάρος των γυναικών.

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά τη διάρκεια της Ευρωπαϊκής Προεδρίας της Δανίας, υιοθέτησε εισηγήσεις (CE 11447/11) αναθεωρώντας τη δουλειά που γίνεται στον τομέα αυτό και καθιερώνοντας επτά δείκτες σχετικούς με τη βία ενάντια στις γυναίκες. Στο ίδιο πλαίσιο, η Κυπριακή Προεδρία συνέχισε να συμβάλλει στον τομέα αυτό, υποστηρίζοντας όλες τις πρωτοβουλίες και τα μέτρα που αφορούν την καταπολέμηση της βίας ενάντια στις γυναίκες και την προστασία των γυναικών που υφίστανται βία.

Η έκταση και η συχνότητα της ενδοοικογενειακής βίας ενάντια στις γυναίκες στην Κύπρο δεν μπορεί να εκτιμηθεί με βεβαιότητα με τα υπάρχοντα στατιστικά στοιχεία, δεδομένου ότι συχνά οι γυναίκες μπορεί να αποτείνονται σε περισσότερες από μία υπηρεσίες ή / και στις διάφορες αρμόδιες υπηρεσίες συχνά να φτάνουν μόνο οι καταγγελλθείσες περιπτώσεις. Επιπλέον, η κάθε υπηρεσία διατηρεί ξεχωριστά στατιστικά στοιχεία. Η τήρηση στατιστικών στοιχείων από έναν κεντρικό φορέα είναι αναγκαία για να καταστεί δυνατή η παρακολούθηση του προβλήματος και για να παρέχονται οι ανάλογες υπηρεσίες σε γυναίκες θύματα βίας στην οικογένεια.

Δεδομένου ότι, μέχρι στιγμής, δεν έχει διερευνηθεί σε εθνικό επίπεδο η βία που ασκείται ενάντια στις γυναίκες στην κυπριακή οικογένεια, η διεξαγωγή της παρούσας έρευνας, ως της πρώτης εθνικής έρευνας στον τομέα αυτό, θεωρήθηκε αναγκαία, προκειμένου τα ευρήματα να αποτελέσουν τη βάση για στρατηγικό σχεδιασμό και τη λήψη των ανάλογων μέτρων. Τα ευρήματα τα οποία παρουσιάζονται περιληπτικά πιο κάτω δείχνουν ότι η έκταση, η συχνότητα και οι μορφές βίας ενάντια στις γυναίκες στην Κυπριακή οικογένεια βρίσκονται σε ανησυχητικά επίπεδα.

5.1 Κάποιες μορφές βίας ενάντια στις γυναίκες φαίνεται να είναι (από τις ίδιες) λιγότερο αποδεκτές σε σύγκριση με άλλες. Οι γυναίκες του δείγματος φαίνονται να αποδέχονται σε μικρότερο βαθμό τη σωματική βία και σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό τη συναισθηματική / ψυχολογική βία, εκλαμβάνοντάς τη συχνά ως μια φυσιολογική συμπεριφορά. Επιπλέον, δεν είναι ευκαταφρόνητο το ποσοστό του δείγματος (7%), το οποίο αποδέχεται τον εξαναγκασμό σε σεξουαλική επαφή μέσα στη σχέση ή στο γάμο ως φυσιολογική συμπεριφορά.

5.2 Τουλάχιστον το 28% των γυναικών του δείγματος έχει υποστεί κάποιας μορφής κακοποίηση. Ο Μέσος Όρος (ΜΟ) των ποσοστών των διάφορων μορφών βίας παρουσιάζεται (σπάνια μέχρι και καθημερινά) ως ακολούθως:

Οικονομική βία: 19.4%

Συναισθηματική / ψυχολογική βία: 19.3%

Σεξουαλική βία: 15.5%

Κοινωνική βία: 14.8% και

Σωματική βία: 13.4%

5.3 Συχνά, οι διάφορες μορφές κακοποίησης συνυπάρχουν, γι' αυτό δεν είναι εύκολο να εξαχθούν με βεβαιότητα συμπεράσματα για την ακριβή έκταση, τις μορφές και τις επιπτώσεις της βίας ενάντια στις γυναίκες.

5.4 Όλες οι μορφές σωματικής και σεξουαλικής κακοποίησης, εμπεριέχουν στοιχεία ψυχολογικής και συναισθηματικής κακοποίησης.

5.5 Η **ηλικία**, η **οικογενειακή**, η **οικονομική κατάσταση**, η **διαχείριση των οικονομικών** και ο **τόπος διαμονής** φαίνεται να σχετίζονται με την ενδοοικογενειακή βία.

5.5.1 Οι γυναίκες **ηλικίας 45-64** χρονών δηλώνουν ότι έχουν υποστεί την μεγαλύτερη βία (35.9%) με τις **ηλικίες 25-34 και 35-44** ακολουθούν σε ποσοστά 25.9% και 28% αντίστοιχα).

5.5.2 Όσον αφορά την **οικογενειακή κατάσταση**, το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών που δηλώνουν ότι έχουν υποστεί βία είναι οι **διαζευγμένες** (71.2%), ακολουθούν οι γυναίκες που βρίσκονται σε **διάσταση** (65%). Μόνο το 23% των παντρεμένων γυναικών αναφέρουν ότι έχουν υποστεί βία.

5.5.3 Η βία ελαττώνεται με τη βελτίωση της **οικονομικής κατάστασης**.

5.5.4 Λιγότερη βία εμφανίζεται όταν το ζευγάρι **διαχειρίζεται τα οικονομικά μαζί**.

5.5.5 Η Λεμεσός είναι η επαρχία στην οποία δηλώνονται τα μεγαλύτερα ποσοστά βίας (40%) με την επαρχία Λάρνακας να παρουσιάζει τη λιγότερη βία (27%). Στο ενδιάμεσο βρίσκονται η Πάφος, η Λευκωσία και η Αμμόχωστος.

5.6 Οι **επιπτώσεις στην υγεία** που αναφέρονται από τις γυναίκες του δείγματος μετά από βίαιες συμπεριφορές εναντίον τους, αφορούν τραυματισμούς (12%), προβλήματα υγείας (11%), αιμορραγία (6%), κατάγματα (5%), διακοπή εγκυμοσύνης (3%). Ως πιθανές επιπτώσεις αναφέρονται καταστάσεις όπως άγχος, κατάθλιψη, αϋπνίες, εφιάλτες (με ποσοστά που κυμαίνονται από 11%-39%).

5.7 Διαπιστώνεται ότι ο βασικότερος λόγος τον οποίο αναφέρουν οι γυναίκες για την άσκηση βίας εναντίων τους από το σύζυγό / σύντροφό τους είναι ο θυμός.

5.8 Ποσοστό 57% των γυναικών του δείγματος που δήλωσαν ότι ασκήθηκε βία εναντίον τους δεν ανέφεραν το περιστατικό σε οποιονδήποτε.

5.9 Ως σημαντικούς λόγους μη αναφοράς της κακοποίησής τους, οι κακοποιημένες γυναίκες προβάλλουν:

- τη σκέψη ότι φταίνε οι ίδιες,
- τη σκέψη των παιδιών τους,
- το φόβο για την αντίδραση του δράστη και
- τη ντροπή για την αντίδραση του κόσμου.

5.10 Μόνο 1/3 των γυναικών του δείγματος που ανέφεραν ότι κακοποιήθηκαν ζήτησαν βοήθεια.

- 5.11** Μόνο 9% των γυναικών που έχουν τραυματιστεί μετά από βίαιη συμπεριφορά εναντίον τους έχουν τύχει ιατρικής περίθαλψης.
- 5.12** Ένα σημαντικό ποσοστό των γυναικών που δήλωσαν ότι έχουν υποστεί κακοποίηση (43%) δεν είχαν συμπαράσταση από οποιονδήποτε. Κάποιες από τις γυναίκες που δήλωσαν ότι έχουν υποστεί κακοποίηση (3.6%) ανέφεραν ότι έτυχαν συμπαράστασης από τα παιδιά τους (κάτι που πρέπει να προβληματίσει και να διερευνηθεί περαιτέρω, δεδομένου ότι τα ανήλικα παιδιά μάρτυρες βίας στην οικογένεια θεωρούνται από τη σχετική κυπριακή νομοθεσία θύματα βίας).
- 5.13** Το μορφωτικό επίπεδο του θύτη και του θύματος είναι και τα δύο ανεξάρτητα της εμφάνισης ενδοοικογενειακής βίας.
- 5.14** Από το 28% των γυναικών του δείγματος που δήλωσε ότι έχει υποστεί κάποια μορφή βίας, το 16% ανέφερε ότι υπήρχαν **επιπτώσεις στην εργασία**.
- 5.15** Το 1/3 του δείγματος δήλωσε **λίγο ή καθόλου πληροφορημένο/ενημερωμένο** σχετικά με τις υπηρεσίες που παρέχονται σε θύματα της βίας στην οικογένεια. Μόνο 57% του δείγματος ανέφεραν ότι γνωρίζουν την ύπαρξη της τηλεφωνικής γραμμής «Άμεσης Βοήθειας για Θύματα Βίας στην Οικογένεια» και μόνο 50% δήλωσαν ότι γνωρίζουν την ύπαρξη του καταφυγίου και της συμβουλευτικής στήριξης που παρέχεται στα θύματα από τον ΣΠΑΒΟ.

- 5.16** Γύρω στο 5% των γυναικών του δείγματος αναφέρουν ότι βιώνουν **καθημερινά** κάποιες βίαιες συμπεριφορές, όπως βρισιές, παραμέληση των συναισθηματικών αναγκών, χρήση άσχημων επιθέτων, αποφυγή επικοινωνίας, εκφοβισμό με φωνές και απαγόρευση εξόδων με φίλες / φίλους.
- 5.17** Μόνο 5% αυτών που αναφέρουν την κακοποίησή τους δηλώνουν ότι απευθύνονται στο 1440 (Σύνδεσμο Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια) για ψυχολογική στήριξη και μόνο 2% των γυναικών που δηλώνουν ότι ασκήθηκε βία εναντίον τους επιλέγουν να καταγγείλουν το περιστατικό στην αστυνομία.

6. Εισηγήσεις

Εισήγηση 1: Εφαρμογή Εθνικών Σχεδίων Δράσης

Διασφάλιση ικανοποιητικών οικονομικών πόρων για την εφαρμογή των Εθνικών Σχεδίων Δράσης για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια και για την Ισότητα των Φύλων.

Εισήγηση 2: Δημιουργία Εθνικού Συντονιστικού Φορέα

Δημιουργία ανεξάρτητου Εθνικού Συντονιστικού Φορέα (ΕΣΦΟ), ο οποίος θα αναλάβει:

- α) τη δημιουργία αρχείου για όλες τις υποθέσεις βίας που ασκείται ενάντια στις γυναίκες από το σύζυγο / σύντροφο και οι οποίες αναφέρονται ή καταγγέλλονται στις αρμόδιες υπηρεσίες.
- β) τη δημιουργία κοινής Βάσης Δεδομένων με στατιστικά, ερευνητικά και άλλα εξειδικευμένα στοιχεία σχετικά με τη βία που ασκείται ενάντια στις γυναίκες από το σύζυγο / σύντροφο.

Εισήγηση 3: Εκστρατεία ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης γύρω από θέματα ενδοοικογενειακής βίας ενάντια στις γυναίκες

Ανάπτυξη εφαρμογή και αξιολόγηση μακροχρόνιας εκστρατείας καλά συντονισμένης, και στοχευμένης (π.χ.: σχολεία, άνδρες, αγόρια, ευάλωτες ομάδες, όπως ξενόγλωσσες γυναίκες κ.ά.) για ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και αλλαγή της νοοτροπίας, των σεξιστικών αντιλήψεων και των στερεοτύπων που επικρατούν

στην κοινωνία και δισπώνιζουν την άσκηση ενδοοικογενειακής βίας ενάντια στις γυναίκες. Να ενθαρρυνθούν οι άντρες να συμμετέχουν ενεργά σε εκστρατείες για την καταπολέμηση της βίας ενάντια στις γυναίκες.

Εισήγηση 4: Πρωτοβάθμια πρόληψη

Πρωτοβάθμια πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας ενάντια στις γυναίκες μέσω:

- α) του εκπαιδευτικού συστήματος, αναγνωρίζοντας το ρόλο του ως:
 - βασικού φορέα κοινωνικοποίησης των παιδιών από τη μικρή ηλικία και ως
 - φορέα μετάδοσης αξιών (π.χ.: ανθρώπινα δικαιώματα, σεβασμός, ισότητα των φύλων, συνεργασία κ.ά.) που συμβάλλουν στην ισότητα και καταπολεμούν τη δημιουργία των στερεότυπων των φύλων.
- β) της συνεργασίας μεταξύ των κρατικών φορέων και των ΜΚΟ που ασχολούνται με θέματα ενδοοικογενειακής βίας ενάντια στις γυναίκες.

Εισήγηση 5: Θεραπευτικά Προγράμματα Διαχείρισης του Θυμού.

Παροχή ειδικών θεραπευτικών προγραμμάτων για θύτες για διαχείριση του θυμού (anger management) από τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας.

Εισήγηση 6: Στήριξη έρευνας

Στήριξη έρευνας στον τομέα της βίας στην οικογένεια στην Κύπρο. Έρευνες αυτού του είδους πρέπει να επαναλαμβάνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, έτσι ώστε να παρακολουθείται το πρόβλημα και να διαπιστωθεί η διαχρονική έκτασή του, αλλά και για να αναβαθμίζονται οι υπηρεσίες ανάλογα με τις εκάστοτε κοινωνικές αλλαγές και ανάγκες. Επιπλέον, δεδομένου ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές ως προς τον τρόπο αντίληψης και κατανόησης του προβλήματος της βίας από τις γυναίκες του δείγματος, περαιτέρω και πιο εξειδικευμένη διερεύνηση του θέματος δυνατόν να δώσει πιο αντιπροσωπευτικά στοιχεία για την έκταση, τις μορφές και τη συχνότητα της βίας ενάντια στις γυναίκες στην κυπριακή οικογένεια.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αποστολίδου, Μ. (2011). Βία στην Οικογένεια: Παγκόσμιο Πρόβλημα Δημόσιας Υγείας. Παρουσίαση στο 38ο Πανελλήνιο Συνέδριο Νοσηλευτών στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας. Χίος, 9-13 Μαΐου 2011. <http://www.familyviolence.com.cy>

Αποστολίδου, Μ., Αποστολίδου, Ζ., Παγιάτσου, Μ. και Μαυρικού Π. (2008). Αξιολόγηση Υπηρεσιών που παρέχονται σε θύματα Βίας στην Οικογένεια από τις Υπηρεσίες του Κράτους. <http://www.familyviolence.com.cy>

Αποστολίδου, Μ. και Παγιάτσου, Μ. (2008). Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Βία στην Οικογένεια, για τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια. Λευκωσία. <http://www.familyviolence.gov.cy/upload/publications>

Αρτινοπούλου, Φαρσεδάκης κ.ά. (2003) Ενδοοικογενειακή βία στην Ελλάδα για ΚΕΘΙ (http://www.timetotalk.gr/index.php?option=com_content)

Γάτσας, Β. (2006). *Βία κατά των Γυναικών*. Αθήνα: Καλοκάθη.

Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, 2012. *Απολογιστική Έκθεση Νοέμβριος 2009-Ιούνιος 2012*, Υπουργείο Εσωτερικών, Αθήνα. text at: <http://www.isotita.gr/var/uploads/POLICIES/JUNE12.pdf>

Κέντρο Ερευνών και Ανάπτυξης Intercollege (2000). Έρευνα με θέμα «Βία στην Κυπριακή Οικογένεια», για τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην οικογένεια. Λευκωσία.

Κοσμά, Ε., Σαπλαούρα, Β., Γαλατσοπούλου, Φ., Κοσμά, Ε., Παππάς, Α. και Φαρμάκης, Σ. (2006). «Μορφές ενδοοικογενειακής βίας, Εξέλιξη και ρόλος της οικογένειας στην τοπική κοινωνία. Μία

μελέτη περίπτωσης», Σεπτέμβριος 2006, Κέντρο Στήριξης Οικογένειας Ιωαννίνων.

Κουρσουμπά, Λήδα (2012). *Αποκαλύψεις της Επιτροπής Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού, Μέρος της πραγματικότητας της σημερινής νεολαίας η σεξουαλική βία*, Εφημερίδα Φιλελεύθερος, 3 Αυγούστου 2012, Λευκωσία.

Κυπριακή Δημοκρατία, *Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμος 212(Ι)/2004*. Κυπριακή Δημοκρατία. Λευκωσία

Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου (2011). *Δράσεις κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας*, Δεκέμβριος 2010, Λευκωσία.

Νάπιερ Α.Υ.(1997). *Το ζευγάρι, ο εύθραυστος δεσμός*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Νικολάου, Μάριος (2011). *Σύνδεσμος για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια*, σελ. 246-251, στο: Πάρλαλης Κ. Σταύρος (2011) *Οι Πρακτικές Εφαρμογές της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα και στην Κύπρο*, Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.

Ουόκερ, Λένορ. (1989). *Η κακοποιημένη γυναίκα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παπαδάκη, Μαρία (2011). *Η συμβολή του Κοινωνικού Λειτουργού στην αντιμετώπιση της συντροφικής κακοποίησης στις υπηρεσίες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας*, σελ.227-245. Στο: Πάρλαλης Κ. Σταύρος (2011) *Οι Πρακτικές Εφαρμογές της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα και στην Κύπρο*, Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.

- Σοσιαλιστική Γυναικεία Κίνηση (2008). *Η Βία στην Οικογένεια μέσα από τα μάτια των νέων*. Insights Market Research Ltd, Μάρτιος 2008, Λευκωσία.
- Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, *Δείκτες κινδύνου φτώχειας 2005-2009*.
- Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, *Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 1ο Τρίμηνο 2012*.
- Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, *Ποσοστιαία Κατανομή Νοικοκυριών κατά ομάδα καθαρού ετήσιου εισοδήματος 2009*.
- Σύνδεσμος Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια (2011). *Σύνοψη Περιστατικών 2011*, Τηλεφωνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΚΑΒ), Λευκωσία.
- Τζαμαλούκα, Γ., Παπαδακάκη, Μ., Χατζηφωτίου, Σ., Χλιαουτάκης, Ι. (2006). Συμπεριφορές συναισθηματικής κακοποίησης σε ενήλικα ζευγάρια: ένα υπόδειγμα με ερμηνευτικό παράγοντα τον τρόπο ζωής. *ΒΗΜΑ των Κοινωνικών Επιστημών* IB' (46), 113-152.
- Χατζηφωτίου Σ. (2005). *Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών: Διαπιστώσεις και Προκλήσεις για την Κοινωνική Εργασία*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλα

Ξενόγλωση Βιβλιογραφία

- Apostolidou, Martha (2011). Family Violence: The Cyprus Perspective. *International Conference Human Rights and Violent Behaviour: The Social and Educational Perspective*. University of Cyprus, Nicosia, Cyprus 18-19th of November 2011.
<http://www.familyviolence.com.cy>

- Apostolidou, M., Apostolidou, Z. Payiatsou, M. Mavrikiou, P. (2008). *Health professionals Attitudes for Victims of Domestic Violence* Report of the Research Study performed as part of the Bicommunal Project: *Improving Health Services for Victims of Domestic Violence*. Prepared for UNDP
- Apostolidou Martha, *Teacher Training for the Prevention of Domestic Violence* in Richard, J. (Editor) (Re) *Constructing Cultures of Violence and Peace* (2004). pp.155-173. Amsterdam – New York: Rodopi Publications.
- Apostolidou Martha, Theodotou Maria and Pavlou Josephine (2004). *Cypriot Secondary School Students Knowledge, Perceptions and Attitudes of Family Violence* In Kallis, A. (Editor) *Diversity within Unity: Cultures of Violence*. <http://www.interdisciplinary.net>
- Apostolidou Martha, Fontana David. *Working for the Prevention of Violence in the Family*. Paper presented at the 1st International Conference on Domestic Violence. Nicosia. November 2000. In Conference Proceedings pp. 396 - 400.
- Azhar, Z., Sohail, M. M., Yasin, G., Mahmood, B., & Mushtaq, S. K. (2012). Exploring socio-economic factors behind domestic violence against women in Sargodha district. *International Journal of Asian Social Science* 9, 1617-1626.
- Barnett Ola, Miller-Perrin Cindy L. and Perrin Robin D. (2011). *Family Violence Across the Lifespan*, 3rd ed. UK: Sage Publications.
- Bontha, V. B., & Shantanu, K. K. (2009). Domestic violence against women in eastern India: a population-based study on prevalence and related issues. *BMC Public Health*, 9, 129-144

- Briere, J. and Runtz, M. (1988). Symptomatology associated with childhood sexual victimization in a non clinical adult sample, *Child Abuse and Neglect*, vol.12, pp.51-59.
- British Medical Association (1998). *Domestic Violence: A Health Care Issue*. BMA. London.
- Christoffel, K. (1990). Violent death and injury in U.S. children and adolescence. *American Journal of Diseases of Children*, 144, pp. 697-706.
- Council of the European Union 11447/11 *18 month programme of the Council (1 July 2011 - 31 December 2012)* European Commission, Brussels, 17 June 2011
- Council of the European Union. European Pact for Gender Equality (2011-2020) - Council Conclusions 7370/11, Brussels, 8 March 2011
- Eurobarometer 73.2, 2010.
- European Commission, Expert Group on Gender Equality and Social Inclusion, Health and Long-Term Care Issues (2010). *Violence against Women and the Role of Gender Equality, Social Inclusion and Health Strategies*. Synthesis Report, Brussels.
- Feder, G., Huston, M., Ramsay, J., & Taket, A.R. (2006). Women exposed to intimate partner violence: expectations and experiences when they encounter health care professionals: a meta-analysis of qualitative studies. *Archives of Internal Medicine*, 166, 1, 22-37.
- Gazmaranian J.A; Lazorick, S.; Spitz, A.M.; Ballard, T.J.; Saltzman, L.E. and Marks, J.S. (1996). Prevalence of violence against

pregnant women, *The Journal of the American Medical Association*, vol.24, pp.1915-1920.

Hamberger L. K. (2008). Twenty-five years of change in working with partner abusers—Part II: observations from the trenches about changes in understanding of abusers and abuser treatment, *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma*, vol.17, pp.1–22.

Harne Lynne, and Radford Jill (2008). Tackling Domestic Violence: Theories, policies and practices. OU Press. Uk

Hedin, L.W., & Janson P.O. (2000). Domestic Violence During Pregnancy. The Prevalence of Physical Injuries, Substance Use, Abortions and Miscarriages. *Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica*, 79, 8, 625-630.

Hendy Helen M.; Burns, Mary K.; Can, S. Hakan and Scherer, Cory R. (2012). Adult Violence With the Mother and Sibling as Predictors of Partner Violence, *Journal of Interpersonal Violence*, vol.27, no.11, pp.2276–2297.

Hester, Marianne (2006). Making it through the Criminal Justice System: Attrition and Domestic Violence, *Social Policy and Society*, vol.5, no.1, pp.79-90.

Jasinski, J.L. (2001). Theoretical explanations for violence against women. In: C.M. Renzetti, J.L. Edleson, & R.K. Bergen (Eds.), *Sourcebook on Violence Against Women* (pp. 5-21). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Johnson, M.P., & Ferraro, K.J. (2000). Research on domestic violence in the 1990s: making distinctions. *Journal of Marriage and Family*, 62, 4, 948–963.

- Kaplan, R. M. Sallis, J. F. and Patterson, T. L. (1993). *Health and Human Behavior*. International Editions: McGraw-Hill.
- Kaplowitz, M. D., Hadlock, T. D., & Levine, R. (2004). A Comparison of Web and Mail Survey Response Rates. *Public Opinion Quarterly*, 68(1), 94-101.
- Klein, E.; Campbell, J.; Soler, E. and Ghez, M. (1997). *Ending domestic violence: Changing public perceptions/halting the epidemic*, Newbury Park, CA: Sage.
- Krug E.G. et al., eds., (2002). *World Report on Violence and Health*, Geneva, World Health Organization.
- Kulkarni, Shanti J.; Bell, Holly and McDaniel Rhodes, Diane (2012). Back to Basics: Essential Qualities of Services for Survivors of Intimate Partner Violence, *Violence against Women*, vol.18, no.1, pp.85-101.
- Lawson, David M. and Malnar, Stevie G. (2011). Interpersonal Problems as a Mediator between Attachment and Intimate Partner Violence. *Journal of Family Violence*, vol.26, pp.421-430.
- Loseke Donileen R., Gelles Richard James and Cavanaugh Mary, Editors (2005). *Current Controversies on Family Violence*. UK: Sage Publications.
- Maguire, M.C. (1988). *Content and process in the experience of self*. NY Academic Press.
- Matthews-Hendricks, M.K. (1991). A survey on violence education: a report of the STFM violence education task force, *Family Medicine*, vol.23, pp.194–197.
- McFarlane, J. Parker B., Soeken, K. (1996). *Abuse during Pregnancy*:

Association with Maternal Health and Infant Birth weight. *Nursing Research* 45, 32-37.

Mullerman, R.; Lenaghan, P.A. and Pakieser, R.A. (1996). Battered women: Injury locations and types, *Annals of Emergency Medicine*, vol.28, pp.486-492.

Nielsen, T. (1983). Sexually abuse of boys: Current Perspectives, *Personnel and Guidance Journal*, pp.139-142.

Outlaw M. (2009). No one type of intimate partner abuse: exploring physical and non-physical abuse among intimate partners. *Journal of Family Violence*, vol. 24, 4, pp.263-272.

Quigley, Brian M. and Kenneth E. Leonard (2000). Alcohol and the Continuation of Early Marital Aggression, *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, vol.24, no.7, pp.1003-1010.

Rodriguez, M., Bauer, H., McLoughlin, E., Grumbach, K., (1999). Screening and Intervention for Intimate Partner Abuse: Practices and Attitudes of Primary Care Physicians. *The Journal of the American Medical Association* 282, 5, 468-474.

Saunders, D. G. (2004). The place of typology of men who are "martially" violent within a nested ecological model: a response to Holtworth-Munroe and Meehan, *Journal of Interpersonal Violence*, vol.19, pp.1390-1395.

Shalansky, C.; Ericksen, J. and Henderson, A. (1999). Abused women and child custody: the ongoing exposure to abusive ex-partners, *Journal of Advanced Nursing*, vol.29, pp.416-426.

Special Eurobarometer 344: "Domestic Violence Against Women" (September 2011).

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_344_en.pdf

Sprague S. , Madden K., Dosanjh S. Godin K., Goslings K., Schemitsch L. and Bhandari M. (2013). *Intimate partner violence and Muscoskeletal injury: bringiing the knowledge gap in orthopedic fracture clinics.*

<http://www.biomedcentral.com/1471-2474/14/23>

Stark E. and Buzawa K. (Editors) (2009). *Violence against women in families and relationships.* California: Praeger Perspectives.

Stark, E. and Flitcraft, A. H. (1992). 'Spouse abuse'. *Preventive Medicine*, Norwalk, Conn.: Appleton and Lange:1040- 1043.

Statistical Services of the Republic of Cyprus (2011). Retrieved from http://www.cystat.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/populationcondition_22main_en/populationcondition_22main_en?OpenForm&sub=2&sel=2 (last accessed 3rd of January 2012).

Steine I. M., Krystal J. H., Nordhus, I. H., Bjorvatn B., Harvey A. G., Eid J. Grønli J. Milde A. M. and Ståle Pallesen (2012). *Insomnia, Nightmare Frequency, and Nightmare Distress in Victims of Sexual Abuse: The Role of Perceived Social Support and Abuse Characteristics*, *Journal of Interpersonal Violence*, vol.27, pp.1827-1843.

Stephens, B.J. and Sinden, P.G. (2000). *Victims' voices*, *Journal of Interpersonal Violence*, vol.15, pp.534-548.

Sudermann, M., Jaffe, P. (1998). *Prevention of general violence and violence against women: School and community based strategies*

In Determinants of health: Settings and issues. National Forum on Health, (ed.) Sainte-Foy, Quebec: Editions Multi Mondes.

Tilden, V.; Schmidt, T.; Limandri, B.; Chiodo, G.; Garland, M. and Loveless, P. (1994). Factors that influence clinicians' assessment and management of family violence, *American Journal of Public Health*, vol.84, pp.628–633.

United Nations (2006) Ending violence against women: *From words to action, Study of the Secretary-General* (A/61/122/Add.1 and Corr.1), available online at: <http://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/index.htm>

United Nations (1979) *The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women* (CEDAW). UN General Assembly.

Urquiza, A. and Capra, M. (1990). *The impact of sexual abuse: Initial and long term effects*, Chapter 5, In: *Sexually Abused Male*, vol.1, Ed. by Mic Hunter, Lexington , Mass: Lexington Books.

Varvaro, F.F. and Lasko, D.L. (1993). Physical abuse as cause of injury in women: Information for orthopedic nurses, *Orthopedic Nursing*, vol.12, pp.37-41.

Warshaw, C. and Ganley, A. (1995). Improving the Health Care Response to Domestic Violence: A Resource Manual for Health Care Providers. Produced by The Family Violence Prevention Fund in collaboration with the Pennsylvania Coalition Against Domestic Violence.

Watts, Suzanne, (2000). *Evaluation of Health Service Interventions in Response to Domestic Violence Against Women in Camden*

and Islington. Camden and Islington Health Authority.

WAVE annual report (2011)

<http://www.wave-network.org/content/wave-country-report->

White, Helen Raskin and Ping, Hsin Chen (2001) Problem Drinking and Intimate Partner Violence, *Journal of Studies on Alcohol*, vol.63, pp.205-214.

World Health Organisation (2005). Report on Domestic Violence. WHO. Geneva.

World Health Organisation, (2002). World report on violence and health. Geneva: World Health Organisation.

World Health Organisation (1999). WHO Multi-country study of domestic violence. WHO. Geneva.

World Health Organisation (1996). Global Consultation on Violence and Health. Violence: a public health priority. Geneva. World Health Organisation, (document WHO/EHA/SPI.POA2).

World Health Organization (1993). Increasing the Relevance of Education for Health Professionals. Report of a WHO Study Group on problem-solving Education for the health professionals, WHO Technical Report Series 838, Geneva: WHO

Διαδουκτιακές Πηγές

Family Violence Prevention Fund (2002). Corporate citizenship initiative. Ανακλήθηκε από

endabuse.org/programs/display.php3?DocID=72

http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/tools/statistics-indicators/platform-action/index_en.htm

<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm>

<http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/file/FamilyAbuse:StatisticsOfficeResearchandDevelopmentDepartment,CyprusPolice,2011>

<http://www.familyviolence.gov.cy/upload/publications>

<http://www.domviolence.org.cy>

http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/pdf/BEIJIN_E.PDF

http://www.cystat.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/populationcondition_22main_gr/populationcondition_22main_gr?OpenFormandsub=2andsel=2

[http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/all/.](http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/all/)

Παράρτημα 1



ΕΡΕΥΝΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Ερωτηματολόγιο για τη διερεύνηση
της βίας που ασκείται ενάντια στις
γυναίκες από το σύζυγο / πρώην σύζυγο,
σύντροφο / πρώην σύντροφο.

Αύξων Αριθμός ☐☐☐☐

1. Ηλικιακή ομάδα: 18-24 ☐ 25-34 ☐ 35-44 ☐ 45-54 ☐ 55-64 ☐ 65+ ☐

2. Οικογενειακή Κατάσταση (κύκλωσε ό,τι ισχύει)

Ελευθερη (Άγαμη)

Παντρεμένη

Συζώ

Διαζευγμένη

Σε διάσταση

Χήρα

3. Τόπος κατοικίας (κύκλωσε ό,τι ισχύει)

Λευκωσία

Λεμεσός

Λάρνακα

Πάφος

Αμμόχωστος

4. Πόλη ☐ Χωριό ☐

Θρήσκευμα	5. Δικό σου	6. Συζύγου / Συντρόφου
Χριστιανή /ος		
Μουσουλμάνα /ος		
Άθεη /ος		
Άλλο		

Εθνική προέλευση	Κύπρος	Ευρωπαϊκή Ένωση	Τρίτη χώρα
7. Δική σου			
8. Συζύγου / Συντρόφου			

Επίπεδο μόρφωσης	9. Δικό σου	10. Συζύγου / Συντρόφου
Δε φοίτησα ποτέ σε σχολείο		
Δημοτικό		
Γυμνάσιο (3 χρόνια)		
Λύκειο		
Κολλέγιο		
Πανεπιστήμιο		
Μεταπτυχιακό		

Εργασία	11. Δική σου	12. Συζύγου / Συντρόφου
Εργαζόμενος/η		
Οικοκυρά		
Αυτοεργοδοτούμενος/η		
Μισθωτός/η		
Εισοδηματίας		
Φοιτητής/τρια		
Συνταξιούχος/α		
Άνεργος/η		
Χρόνια άρρωστος/η – ανάπηρος/η		

Ποιο είναι το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα: (βάλε Χ σε ό,τι ισχύει)

Ετήσιο Οικογενειακό Εισόδημα	13. Δικό σου	14. Συζύγου / Συντρόφου
Μέχρι 20,000 ευρώ		
Μέχρι 35,000 ευρώ		
Μέχρι 50,000 ευρώ		
50,000 ευρώ +		

15. Κατά την γνώμη σου ποια είναι η οικονομική κατάσταση της οικογένειάς σου;

(κύκλωσε ό,τι ισχύει)

Πολύ άσχημη Άσχημη Μέτρια Καλή Πολύ καλή

16. Ποιος χειρίζεται τα οικονομικά της οικογένειας; (κύκλωσε ό,τι ισχύει)

Εγώ Ο Σύζυγος / Σύντροφος μου Μαζί

17. Πόσα παιδιά έχεις; (κύκλωσε ό,τι ισχύει)

0 1 2 3 4 5 6+

Ποιες από τις πιο κάτω συμπεριφορές θα θεωρούσες ως πράξεις βίας από το σύζυγο/ σύντροφο σου; (βάλε Χ σε όλα όσα ισχύουν)

A/A	Περιγραφή	Ναι	Όχι
18.	Σπρώξιμο		
19.	Τράνταγμα		
20.	Τράβηγμα μαλλιών		
21.	Κάψιμο με ζεστό νερό		
22.	Κόψιμο με μαχαίρι		
23.	Εκφοβισμός με φωνές		
24.	Απειλητικά βλέμματα		
25.	Προσβολή μπροστά σε τρίτους		
26.	Απομόνωση σε κλειστό χώρο		
27.	Απειλή ότι θα με εγκαταλείψει		
28.	Οικονομικό έλεγχο/Οικονομική αποστέρηση		
29.	Χτύπημα στο σώμα ή στο πρόσωπο		
30.	Απαγόρευση εξόδων με φίλες / φίλους		
31.	Εκφοβισμό κατά της ζωής μου		
32.	Εκφοβισμό κατά της σωματικής ακεραιότητας μου		
33.	Παραμπόδιση κάλυψης αναγκών (π.χ. ύπνος, ιατρική περίθαλψη, φάρμακα)		
34.	Εκφοβισμό ότι θα αυτοτραυματιστεί		
35.	Ρίξιμο αντικειμένων		
36.	Γροθιά/ Κλοτσιά		
37.	Χαστούκι		
38.	Κάψιμο με τσιγάρο		
39.	Βρισιές		
40.	Χρήση άσχημων επιθέτων		
41.	Απειλή ότι θα με σκοτώσει		
42.	Απαγόρευση να μιλάω σε τρίτους		
43.	Εξαναγκασμό να μην εργάζομαι		
44.	Απειλή ότι θα με χτυπήσει		
45.	Απαγόρευση επικοινωνίας με φίλους / φίλες		
46.	Κακοποίηση του κατοικίδιου μου ζώου		
47.	Εξαναγκασμό σε σεξουαλική επαφή		
48.	Έλεγχο αλληλογραφίας, κινητού, τσάντας		
49.	Παραμέληση συναισθηματικών αναγκών		
50.	Αποφυγή επικοινωνίας (Δεν μου μιλά)		
51.	Εκφοβισμό ότι θα τραυματίσει τα παιδιά		

52. Έχεις υποστεί ποτέ βία από σύζυγο /πρώην σύζυγο ή σύντροφο / πρώην σύντροφό σου; (κύκλωσε ό,τι ισχύει)

Ναι Όχι

Ποιες από τις παρακάτω πράξεις έχουν εκδηλωθεί σε βάρος σου από σύζυγο /πρώην σύζυγο ή σύντροφο / πρώην σύντροφό σου; (βάλε Χ σε όλα όσα ισχύουν)

A/A	Περιγραφή	Ποτέ	Σπάνια	Συχνά	Καθημερινά
53.	Σπρώξιμο				
54.	Τράνταγμα				
55.	Τράβηγμα μαλλιών				
56.	Κάψιμο με ζεστό νερό				
57.	Κόψιμο με μαχαίρι				
58.	Εκφοβισμός με φωνές				
59.	Απειλητικά βλέμματα				
60.	Προσβολή μπροστά σε τρίτους				
61.	Απομόνωση σε κλειστό χώρο				
62.	Απειλή ότι θα με εγκαταλείψει				
63.	Οικονομικός έλεγχος/Οικονομική αποστέρηση				
64.	Χτύπημα στο σώμα ή στο πρόσωπο				
65.	Απαγόρευση εξόδων με φίλες / φίλους				
66.	Εκφοβισμός κατά της ζωής μου				
67.	Εκφοβισμός κατά της σωματικής ακεραιότητας μου				
68.	Παραμπόδιση κάλυψης αναγκών (π.χ. ύπνος, ιατρική περίθαλψη, φάρμακα)				
69.	Εκφοβισμός ότι θα αυτοτραυματιστεί				
70.	Ρίξιμο αντικειμένων				
71.	Γροθιά/ Κλοτσιά				
72.	Χαστούκι				
73.	Κάψιμο με τσιγάρο				
74.	Βρισιές				
75.	Χρήση άσχημων επιθέτων				
76.	Απειλή ότι θα με σκοτώσει				
77.	Απαγόρευση να μιλάω σε τρίτους				
78.	Εξαναγκασμός να μην εργάζομαι				
79.	Απειλή ότι θα με χτυπήσει				
80.	Απαγόρευση επικοινωνίας με φίλους / φίλες				
81.	Κακοποίηση του κατοικίδιου μου ζώου				
82.	Εξαναγκασμός σε σεξουαλική επαφή				
83.	Έλεγχος αλληλογραφίας, κινητού, τσάντας				
84.	Παραμέληση συναισθηματικών αναγκών				
85.	Αποφυγή επικοινωνίας (Δεν μου μιλά)				
86.	Εκφοβισμός ότι θα τραυματίσει τα παιδιά				

87. Πότε ήταν η τελευταία φορά που ασκήθηκε βία εναντίον σου; (κύκλωσε ό,τι ισχύει)

Την τελευταία εβδομάδα Πριν 1 μήνα Πριν 6 μήνες Πριν 1 χρόνο Πριν 5 χρόνια

	Έχεις πάθει κάτι από τα πιο κάτω μετά από βίαιες συμπεριφορές εναντίον σου; (βάλε Χ σε όλα όσα ισχύουν)	Ναι	Όχι
88.	Τραυματισμό		
89.	Αιμορραγία		
90.	Διακοπή εγκυμοσύνης		
91.	Κάταγμα		
92.	Κατάθλιψη		
93.	Προβλήματα υγείας		

94. Έτυχε ιατρικής περίθαλψης ως αποτέλεσμα των πιο πάνω; (κύκλωσε ό,τι ισχύει)

Ναι Όχι

95. Εάν έχεις υποστεί βία, αυτό έχει επηρεάσει την εργασία σου; (κύκλωσε ό,τι ισχύει)

Ναι Όχι

	Ο σύζυγος/σύντροφός μου ασκεί βία εναντίον μου: (βάλε Χ σε όλα όσα ισχύουν)	Ναι	Όχι
96.	Όταν είναι μεθυσμένος		
97.	Όταν θυμώνει		
98.	Όταν ζηλεύει		
99.	Όταν θέλει να με ελέγχει		
100.	Όταν έχει οικονομικά προβλήματα		
101.	Για άλλο λόγο (παρακαλώ διευκρίνισε)		

Σου συμβαίνουν κάποια από τα πιο κάτω; (βάλε Χ σε ό,τι ισχύει)

	Ποτέ	Σπάνια	Συχνά	Καθημερινά
102.				
103.				
104.				
105.				
106.				
107.				
108.				
109.				
110.				
111.				
112.				
113.				
114.				

115. Εάν έχει ασκηθεί βία εναντίον σου από το σύζυγο ή σύντροφό σου το ανέφερες σε κάποιον; (κύκλωσε ό,τι ισχύει) Ναι Όχι

116. Αν Ναι, σε ποιον το έχεις αναφέρει; (κύκλωσε ό,τι ισχύει)

Φίλη Μητέρα Πατέρα Αδελφή Αδερφό Γιατρό Νοσηλεύτη
Ψυχολόγο Αστυνομία Πνευματικό Γραφείο Ευημερίας 1440

Άλλο

Αν Όχι, γιατί δεν το ανέφερες;

117.	Δεν ήξερα που να αποταθώ	
118.	Φοβήθηκα για την αντίδρασή του	
119.	Σκέφτηκα τα παιδιά	
120.	Από ντροπή για το τι θα πει ο κόσμος	
121.	Για να προστατεύσω το σύζυγο / σύντροφό μου	
122.	Σκέφτηκα τις κοινωνικές συνέπειες	
123.	Νομίζω δε θα βρω ανταπόκριση	
124.	Για οικονομικούς λόγους	
125.	Σκέφτηκα ότι μπορεί να φταίω	
126.	Άλλος λόγος.....	

**127. Όταν ασκείται πάνω σου βία (σωματική ή άλλη) υπάρχει κάποιος που να σου συμ-
παραστέκεται;** (κύκλωσε ό,τι ισχύει)

Ναι Όχι

128. Αν ΝΑΙ, ποιος;

129. Πόσο πληροφορημένη νιώθεις ότι είσαι για το θέμα της βίας στην οικογένεια;
(κύκλωσε ό,τι ισχύει)

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ καλά

**130. Ποιες από τις ακόλουθες υπηρεσίες για κακοποιημένες γυναίκες γνωρίζεις ότι
υπάρχουν;** (Παρακαλώ βάλε Χ σε ό,τι ισχύει).

Καταφύγιο για κακοποιημένες γυναίκες	
Ομάδες συμβουλευτικής και στήριξης	
Προγράμματα θεραπείας για θύτες	
Γραμμή 1440	
Νομική βοήθεια	
Καμία	
Δεν ξέρω	
Άλλο	

Άλλες σκέψεις/απόψεις

**Εάν έχεις υποστεί βία από μέλος της οικογένειάς σου μπορείς να ζητήσεις βοήθεια από
το Σύνδεσμο για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια, στο τηλέ-
φωνο 1440.**

Ευχαριστούμε για την πολύτιμη συμβολή σου.

Παράρτημα 2

Επεξηγηματική επιστολή για ερωτηματολόγιο

ΕΡΕΥΝΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια διεξάγει Παγκύπρια έρευνα για τη βία ενάντια στις γυναίκες στην οικογένεια. Για το σκοπό αυτό χρειάζονται στοιχεία τα οποία σας παρακαλούμε να μας βοηθήσετε να συλλέξουμε, συμπληρώνοντας το συνημμένο ερωτηματολόγιο ΑΝΩΝΥΜΑ.

Παράκλησή μας είναι το ερωτηματολόγιο να απαντηθεί από μια ενήλικη γυναίκα του συγκεκριμένου νοικοκυριού, το οποίο επιλέγηκε τυχαία. Σας παρέχεται απαντητικός φάκελος με τη διεύθυνση (δεν χρειάζονται γραμματόσημα), προκειμένου να αποστείλετε το συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο στη Συμβουλευτική Επιτροπή.

Θα σας παρακαλούσαμε να συμπληρώσετε και να αποστείλετε το ερωτηματολόγιο το αργότερο μέχρι τις 31/5/2012.

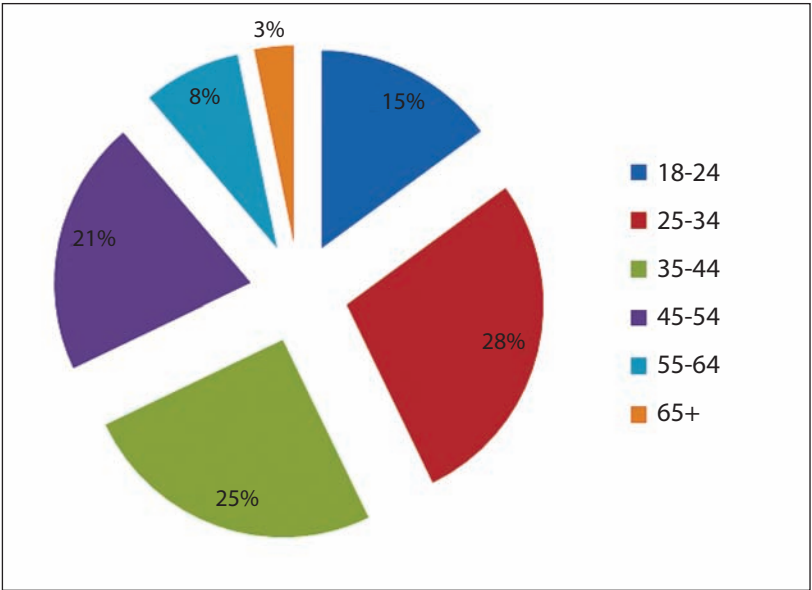
Σε διαβεβαιώνουμε ότι οι πληροφορίες που θα μας δώσετε θα τύχουν απόλυτης εχεμύθειας.

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΠΟΛΥ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ
ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΑΣ

Παράρτημα 3

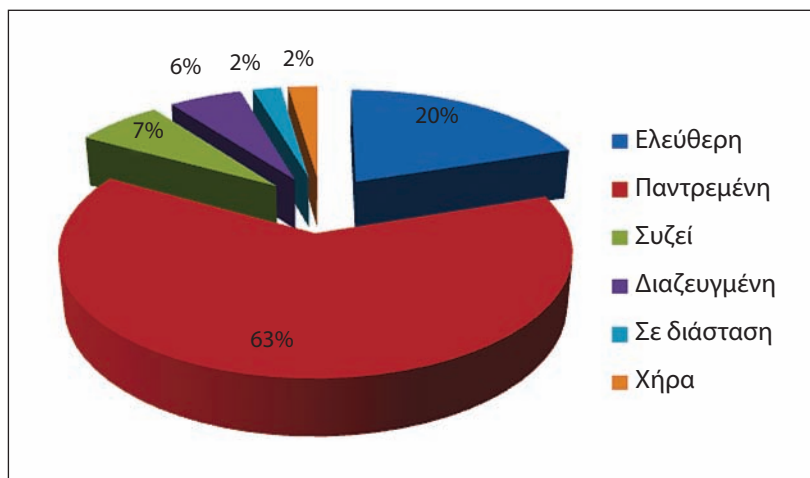
Στατιστικά στοιχεία της έρευνας

Ερώτηση 1: Ηλικιακή ομάδα



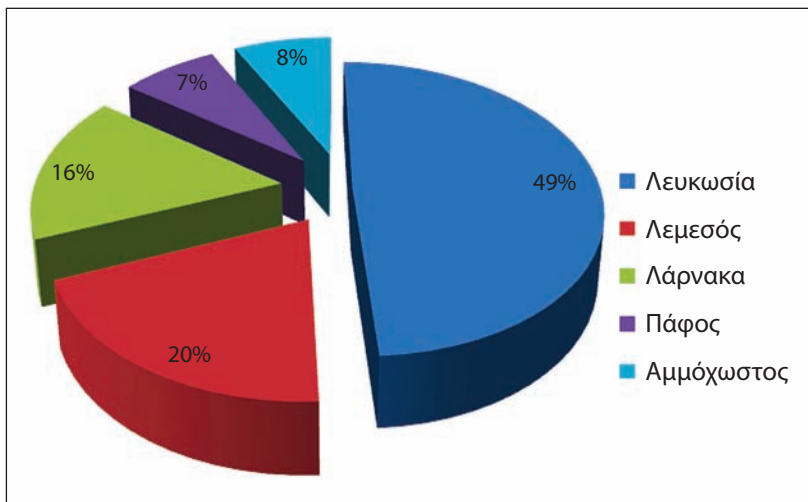
	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική Συχνότητα
18-24	153	14.9	14.9
25-34	286	27.9	42.8
35-44	257	25.1	67.9
45-54	214	20.9	88.8
55-64	82	8.0	96.8
65+	33	3.2	100.0
Σύνολο	1,025	100.0	

Ερώτηση 2: Οικογενειακή Κατάσταση



	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική Συχνότητα
Ελεύθερη	216	19.9	19.9
Παντρεμένη	686	63.2	83.1
Συζεί	73	6.7	89.8
Διαζευγμένη	62	5.7	95.5
Σε διάσταση	24	2.2	97.7
Χήρα	25	2.3	100.0
Σύνολο	1,086	100.0	

Ερώτηση 3: Τόπος κατοικίας



	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική Συχνότητα
Λευκωσία	531	49.1	49.1
Λεμεσός	214	19.8	68.9
Λάρνακα	175	16.2	85.1
Πάφος	80	7.4	92.5
Αμμόχωστος	81	7.5	100.0
Σύνολο	1,081	100.0	

Ερωτήσεις 5-6: Θρήσκευμα

Θρήσκευμα	Γυναίκας (%)	Συζύγου / Συντρόφου (%)
Χριστιανή /ος	98.6	96.2
Μουσουλμάνα /ος	0.2	1.1
Άθρη /ος	0.6	1.8
Άλλο	0.5	0.9

Ερωτήσεις 7-8: Εθνική προέλευση

Εθνική προέλευση	Κύπρος (%)	Ευρωπαϊκή Ένωση (%)	Τρίτη χώρα (%)
Γυναίκας	95.6	3.8	0.6
Συζύγου / Συντρόφου	91.7	6.4	1.8

Ερωτήσεις 9-10: Επίπεδο μόρφωσης

Επίπεδο μόρφωσης	Γυναίκας (%)	Συζύγου / Συντρόφου (%)
Δε φοίτησα ποτέ σε σχολείο	0.6	1.0
Δημοτικό	6.5	7.2
Γυμνάσιο (3 χρόνια)	6.5	9.8
Λύκειο	26.8	35.6
Κολλέγιο	18.9	12.1
Πανεπιστήμιο	27.1	22.0
Μεταπτυχιακό	13.5	12.3

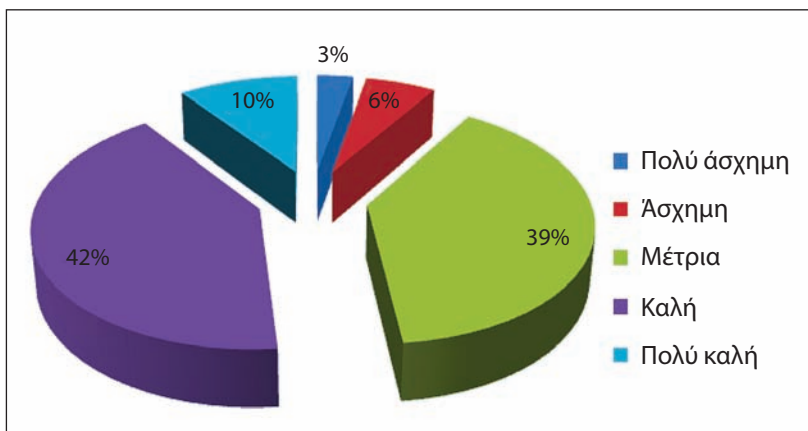
Ερωτήσεις 11-12: Εργασία

Εργασία	Γυναίκας (%)	Συζύγου / Συντρόφου (%)
Εργαζόμενος/η	48.7	46.6
Οικοκυρά	1.6	0.5
Αυτοεργοδοτούμενος/η	4.4	15.0
Μισθωτός/η	21.0	22.3
Εισοδηματίας	0.6	0.6
Φοιτητής/τρια	8.1	3.1
Συνταξιούχος/α	2.7	7.2
Άνεργος/η	2.6	4.6
Χρόνια άρρωστος/η – ανάπηρος/η	0.2	0.2

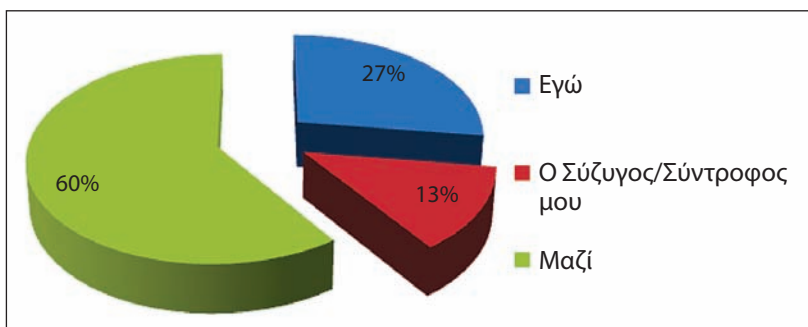
Ερωτήσεις 13-14: Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα

Ετήσιο Οικογενειακό Εισόδημα	Γυναίκας (%)	Συζύγου / Συντρόφου (%)
Μέχρι 20.000 ευρώ	65.7	53.7
Μέχρι 35.000 ευρώ	24.3	32.0
Μέχρι 50.000 ευρώ	9.0	12.5
50.000+	1.0	1.8

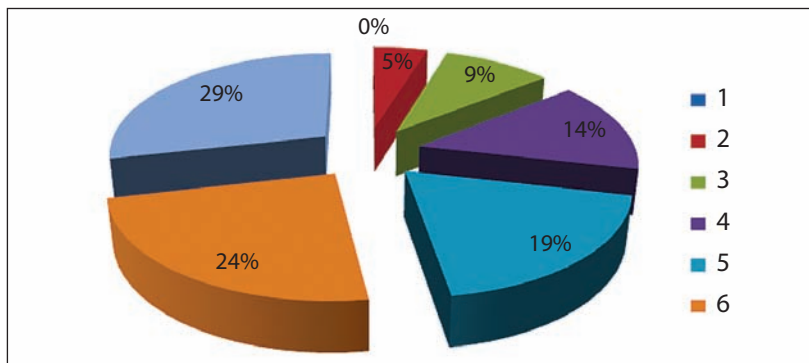
Ερώτηση 15: Κατά την γνώμη σου ποια είναι η οικονομική κατάσταση της οικογένειάς σου;



Ερώτηση 16: Ποιος χειρίζεται τα οικονομικά της οικογένειας;



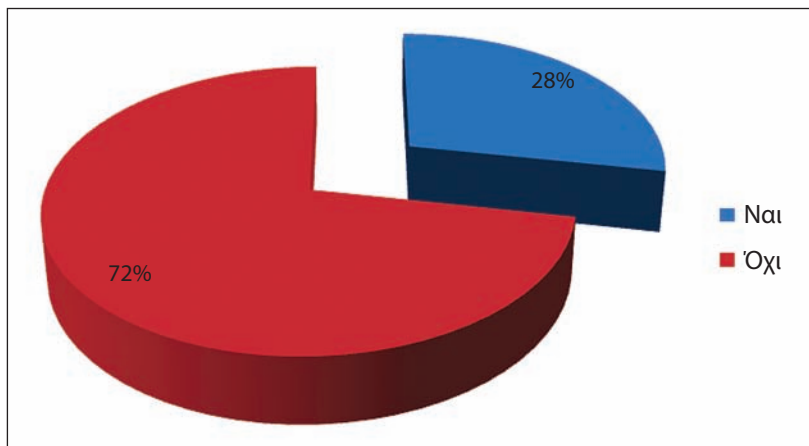
Ερώτηση 17: Πόσο παιδιά έχεις;



Ερωτήσεις 18-51: Ποιες από τις πιο κάτω συμπεριφορές θα θεωρούσες ως πράξεις βίας από το σύζυγο / σύντροφο σου;

Συμπεριφορές	%	Συμπεριφορές	%
Γροθιά/ Κλοτσιά	97	Τράνταγμα	86
Κόψιμο με μαχαίρι	97	Βρισιές	85
Κάψιμο με ζεστό νερό	97	Χρήση άσχημων επιθέτων	85
Κάψιμο με τσιγάρο	96	Απαγόρευση επικοινωνίας με φίλους / φίλες	84
Χτύπημα στο σώμα ή στο πρόσωπο	96	Εκφοβισμός με φωνές	84
Εκφοβισμός κατά της ζωής μου	96	Εξαναγκασμός να μην εργάζομαι	83
Απειλή ότι θα με σκοτώσει	95	Σπρώξιμο	82
Τράβηγμα μαλλιών	95	Απαγόρευση να μιλάω σε τρίτους	81
Εκφοβισμός κατά της σωματικής ακεραιότητας μου	95	Προσβολή μπροστά σε τρίτους	81
Εκφοβισμός ότι θα τραυματίσει τα παιδιά	95	Εκφοβισμός ότι θα αυτοτραυματιστεί ο ίδιος	82
Χαστούκι	94	Οικονομικός έλεγχος / Οικονομική/αποστέρηση	80
Ρίξιμο αντικειμένων	94	Έλεγχος αλληλογραφίας, κινητού, τσάντας	78
Εξαναγκασμός σε σεξουαλική επαφή	93	Παραμέληση συναισθηματικών αναγκών	77
Απομόνωση σε κλειστό χώρο	93	Απαγόρευση εξόδων με φίλες / φίλους	77
Απειλή ότι θα με χτυπήσει	92	Απειλή ότι θα με εγκαταλείψει	72
Κακοποίηση του κατοικίδιου μου ζώου	88	Απειλητικά βλέμματα	71
Παραμπόδιση κάλυψης αναγκών (π.χ. ύπνος, ιατρική περίθαλψη, φάρμακα)	87	Αποφυγή επικοινωνίας	68

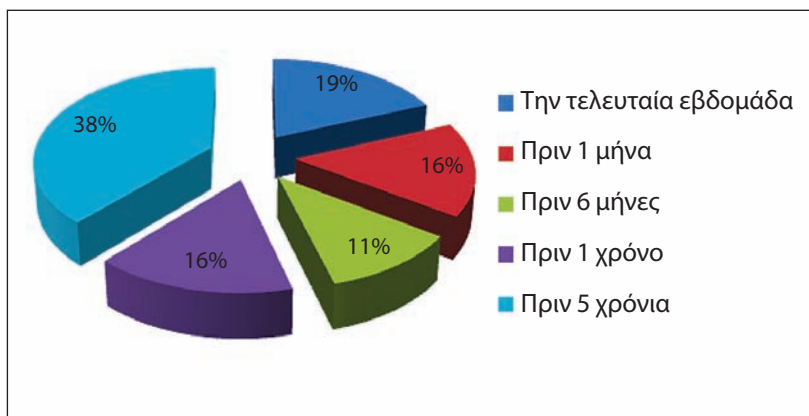
Ερώτηση 52: Έχεις υποστεί ποτέ βία από σύζυγο /πρώην σύζυγο ή σύντροφο / πρώην σύντροφό σου;



**Ερωτήσεις 53-86: Ποιες από τις παρακάτω πράξεις έχουν εκδηλωθεί σε βάρος σου από
σύζυγο /πρώην σύζυγο ή σύντροφο / πρώην σύντροφό σου;**

	Περιγραφή (βάλε Χ σε όλα όσα ισχύουν)	Ποτέ (%)	Σπάνια (%)	Συχνά (%)	Καθημερινά (%)
53.	Σπρώξιμο	69.8	22.1	6.7	1.3
54.	Τράνταγμα	81.4	12.5	5.2	0.8
55.	Τράβηγμα μαλλιών	89.1	6.5	4.2	0.2
56.	Κάψιμο με ζεστό νερό	98.5	0.8	0.4	0.3
57.	Κόψιμο με μαχαίρι	98.3	0.8	0.9	0.1
58.	Εκφοβισμός με φωνές	60.5	21.9	13.7	3.9
59.	Απειλητικά βλέμματα	64.1	21.3	10.9	3.8
60.	Προσβολή μπροστά σε τρίτους	64.6	22.8	10.0	2.6
61.	Απομόνωση σε κλειστό χώρο	95.7	2.0	1.7	0.5
62.	Απειλή ότι θα με εγκαταλείψει	78.4	12.1	7.0	2.5
63.	Οικονομικός έλεγχος/Οικονομική αποστέρηση	80.6	9.5	6.9	3.0
64.	Χτύπημα στο σώμα ή στο πρόσωπο	84.7	9.7	4.4	1.2
65.	Απαγόρευση εξόδων με φίλες / φίλους	77.2	13.3	5.7	3.7
66.	Εκφοβισμός κατά της ζωής μου	91.2	4.9	2.4	1.5
67.	Εκφοβισμός κατά της σωματικής ακεραιότητάς μου	90.4	5.2	3.1	1.3
68.	Παρεμπόδιση κάλυψης αναγκών (π.χ. ύπνος, ιατρική περίθαλψη, φάρμακα)	89.7	4.1	4.1	2.2
69.	Εκφοβισμός ότι θα αυτοτραυματιστεί	91.2	6.2	2.1	0.4
70.	Ρίξιμο αντικειμένων	77.5	15.4	5.9	1.3
71.	Γροθιά/ Κλοτσιά	89.0	7.3	3.1	0.6
72.	Χαστούκι	80.8	11.2	6.3	1.7
73.	Κάψιμο με τσιγάρο	97.4	1.2	0.5	0.9
74.	Βρισιές	66.7	16.7	10.3	6.2
75.	Χρήση άσχημων επιθέτων	69.6	15.9	9.5	5.0
76.	Απειλή ότι θα με σκοτώσει	92.2	4.0	2.3	1.5
77.	Απαγόρευση να μιλάω σε τρίτους	84.0	9.7	3.9	2.3
78.	Εξαναγκασμός να μην εργάζομαι	93.3	3.1	2.6	1.0
79.	Απειλή ότι θα με χτυπήσει	85.0	7.0	6.3	1.7
80.	Απαγόρευση επικοινωνίας με φίλους / φίλες	84.0	8.6	4.6	2.8
81.	Κακοποίηση του κατοικίδιου μου ζώου	95.5	2.8	1.3	0.4
82.	Εξαναγκασμός σε σεξουαλική επαφή	84.5	8.1	5.7	1.7
83.	Έλεγχο αλληλογραφίας, κινητού, τσάντας	76.6	13.6	6.3	3.5
84.	Παραμέληση συναισθηματικών αναγκών	69.5	13.5	11.3	5.7
85.	Αποφυγή επικοινωνίας (Δεν μου μιλά)	60.5	24.3	10.8	4.4
86.	Εκφοβισμός ότι θα τραυματίσει τα παιδιά	95.2	2.5	1.7	0.5

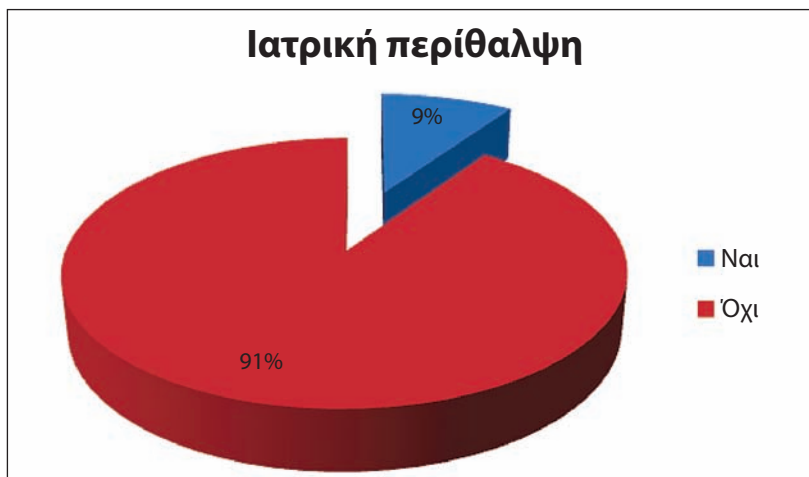
Ερώτηση 87: Πότε ήταν η τελευταία φορά που ασκήθηκε βία εναντίον σου;



Ερωτήσεις 88-93:

	Έχεις πάθει κάτι από τα πιο κάτω μετά από βίαιες συμπεριφορές εναντίον σου; (βάλε Χ σε όλα όσα ισχύουν)	Ναι (%)	Όχι (%)
88.	Τραυματισμό	12	88
89.	Αιμορραγία	5.7	94.3
90.	Διακοπή εγκυμοσύνης	2.7	97.3
91.	Κάταγμα	5.4	94.6
92.	Κατάθλιψη	21.7	78.3
93.	Προβλήματα υγείας	11.0	89.0

Ερώτηση 94: Έτυχε ιατρικής περίθαλψης ως αποτέλεσμα των πιο πάνω (ερωτήσεις 88-93);



Ερώτηση 95: Εάν έχεις υποστεί βία, αυτό έχει επηρεάσει την εργασία σου;



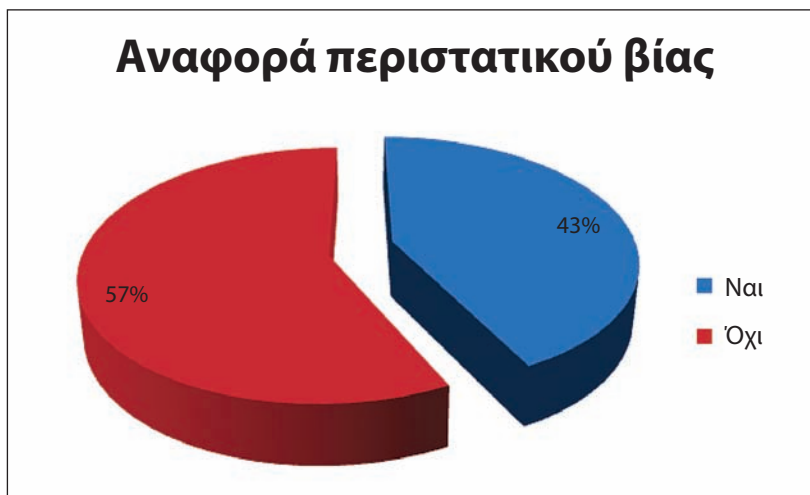
Ερωτήσεις 96-101: Ο σύζυγος/σύντροφός μου ασκεί βία εναντίον μου

Ο σύζυγος/σύντροφός μου ασκεί βία εναντίον μου	Συχνότητα %
Όταν θυμώνει	28
Όταν ζηλεύει	22
Όταν θέλει να με ελέγχει	16
Όταν έχει οικονομικά προβλήματα	15
Όταν είναι μεθυσμένος	9

Ερωτήσεις 102-114: Σου συμβαίνουν κάποια από τα πιο κάτω;

		Ποτέ (%)	Σπάνια (%)	Συχνά (%)	Καθημερινά (%)
102.	Αϋπνίες	39.0	39.1	17.7	4.2
103.	Κατάθλιψη	52.1	28.4	14.9	4.6
104.	Άγχος	21.5	24.4	39.0	15.2
105.	Κατάχρηση αλκοόλ	86.5	9.1	3.4	1.0
106.	Εφιάλτες	59.1	26.6	11.6	2.8
107.	Επιθετικότητα προς άλλους	71.8	21.4	6.0	0.8
108.	Φόβος για τη ζωή σου	84.0	9.3	4.3	2.4
109.	Υπερβολικά αυξημένη όρεξη για φαγητό	56.8	24.3	14.2	4.7
110.	Υπερβολικά μειωμένη όρεξη για φαγητό	65.5	23.8	7.6	3.1
111.	Αυτοτραυματική συμπεριφορά	91.2	6.0	2.5	0.3
112.	Χρήση ουσιών όπως ναρκωτικά	97.1	2.0	0.7	0.2
113.	Έλλειψη κοινωνικών σχέσεων	74.9	15.3	8.3	1.6
114.	Κακοποίηση των παιδιών σου	93.2	5.7	0.7	0.3

Ερώτηση 115: Εάν έχει ασκηθεί βία εναντίον σου από το σύζυγο ή σύντροφό σου το ανέφερες σε κάποιον;



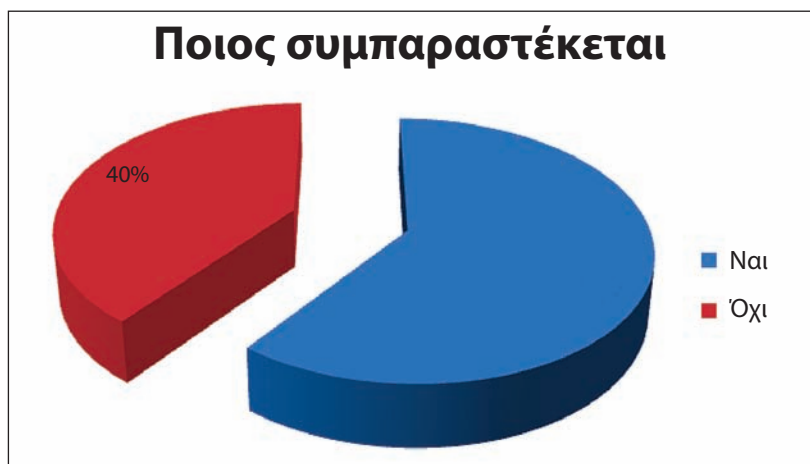
Ερώτηση 116: Αν Ναι, σε ποιον το έχεις αναφέρει;

Από τις γυναίκες του δείγματος που δήλωσαν ότι ασκήθηκε βία εναντίον τους από το σύζυγο/σύντροφο μόνο το 42.5% δήλωσε ότι το ανέφερε σε κάποιον ενώ ποσοστό 57.5% δήλωσε πως δεν έχει προβεί σε κάποια δήλωση ή αναφορά του περιστατικού. Από αυτές τις αναφορές, οι περισσότερες έχουν γίνει προς κάποιο φίλο (26%), προς την μητέρα του θύματος (14%), την αδερφή (10%) καθώς και στην γραμμή 1440 (5%). Ποσοστό 2% αναφέρθηκε σε κάθε μια από τις επιλογές της αστυνομίας, του πνευματικού και του ψυχολόγου αντίστοιχα (οι γυναίκες του δείγματος μπορούσαν να σημειώσουν πέραν από μία επιλογή).

Ερωτήσεις 117-126: Αν Όχι, γιατί δεν το ανέφερες;

		Ναι (%)	Όχι (%)
117.	Δεν ήξερα που να αποταθώ	97.1	2.9
118.	Φοβήθηκα για την αντίδρασή του	97.3	2.7
119.	Σκέφτηκα τα παιδιά	97.4	2.6
120.	Από ντροπή για τι θα πει ο κόσμος	98.1	1.9
121.	Για να προστατεύσω το σύζυγο / σύντροφό μου	95.8	4.2
122.	Σκέφτηκα τις κοινωνικές συνέπειες	97.1	2.9
123.	Νομίζω δε θα βρω ανταπόκριση	97.6	2.4
124.	Για οικονομικούς λόγους	100	
125.	Σκέφτηκα ότι μπορεί να φταίω	98.9	1.1

**Ερώτηση 127: Όταν ασκείται πάνω σου βία
(σωματική ή άλλη) υπάρχει κάποιος
που να σου συμπαραστέκεται;**



Ερώτηση 128: Αν ΝΑΙ, ποιος;

Στην ερώτηση αυτή, οι απαντήσεις που έλαβαν τις περισσότερες αναφορές ήταν ως ακολούθως: 3.4% μητέρα, 3% φίλοι, 2.9% παιδιά, 2.3% αδερφή, 1.6% γονείς, 1.4% οικογένεια, 1.4% φίλη.

Ερώτηση 129: Πόσο πληροφορημένη νιώθεις ότι είσαι για το θέμα της βίας στην οικογένεια;

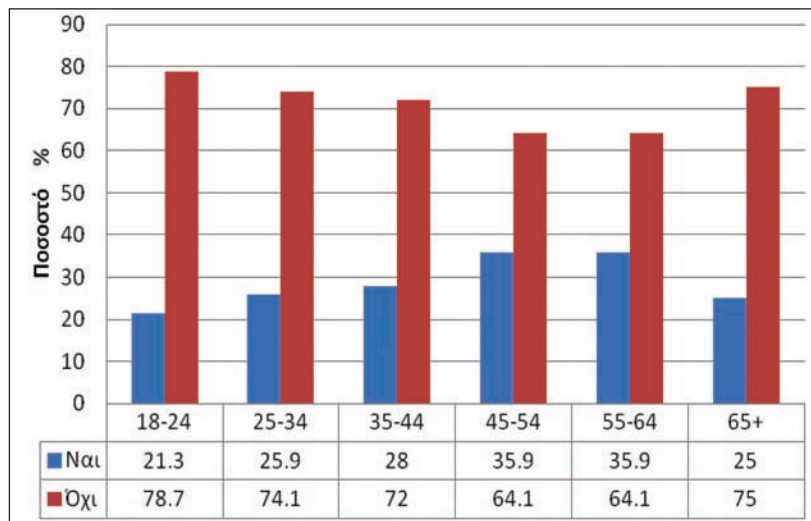


Ερώτηση 130: Ποιες από τις ακόλουθες υπηρεσίες για κακοποιημένες γυναίκες γνωρίζεις ότι υπάρχουν;

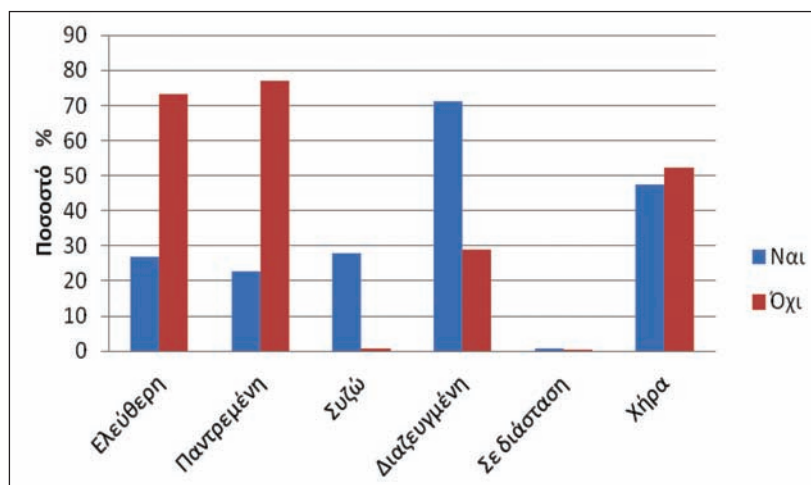
Από τις γυναίκες του δείγματος που δήλωσαν ότι ασκήθηκε βία εναντίον τους από το σύζυγο/σύντροφο μόνο το 42.5% δήλωσε ότι το ανέφερε σε κάποιον ενώ ποσοστό 57.5% δήλωσε πως δεν έχει προβεί σε κάποια δήλωση ή αναφορά του περιστατικού. Από αυτές τις αναφορές, οι περισσότερες έχουν γίνει προς κάποιο φίλο (26%), προς την μητέρα του θύματος (14%), την αδερφή (10%) καθώς και στην γραμμή 1440 (5%). Ποσοστό 2% αναφέρθηκε σε κάθε μια από τις επιλογές της αστυνομίας, του πνευματικού και του ψυχολόγου αντίστοιχα (οι συμμετάσχουσες μπορούσαν να σημειώσουν πέραν από μία επιλογή).

Συσχετισμός δεδομένων

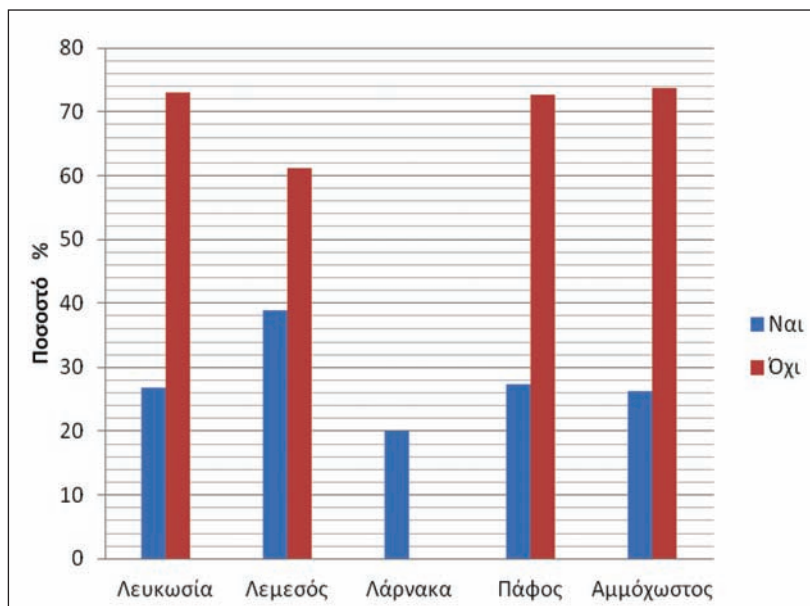
Ηλικία / Εμφάνιση Ενδοοικογενειακής Βίας



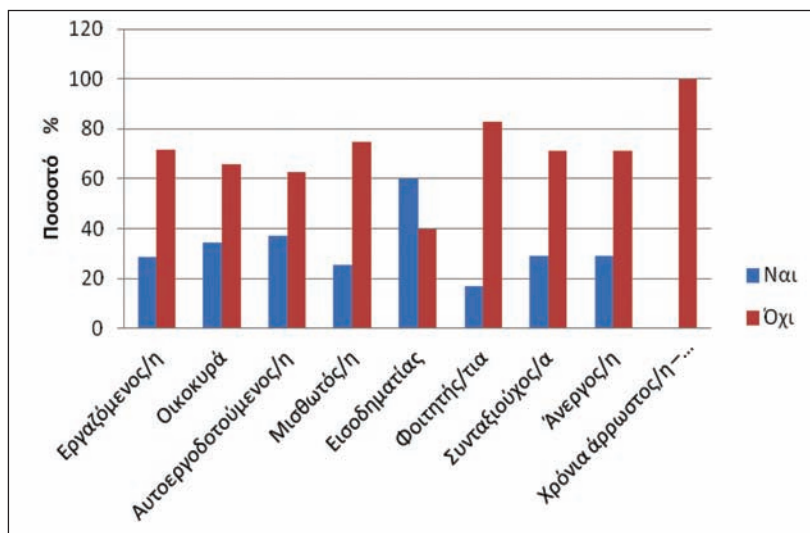
Οικογενειακή Κατάσταση / Εμφάνιση Ενδοοικογενειακής Βίας



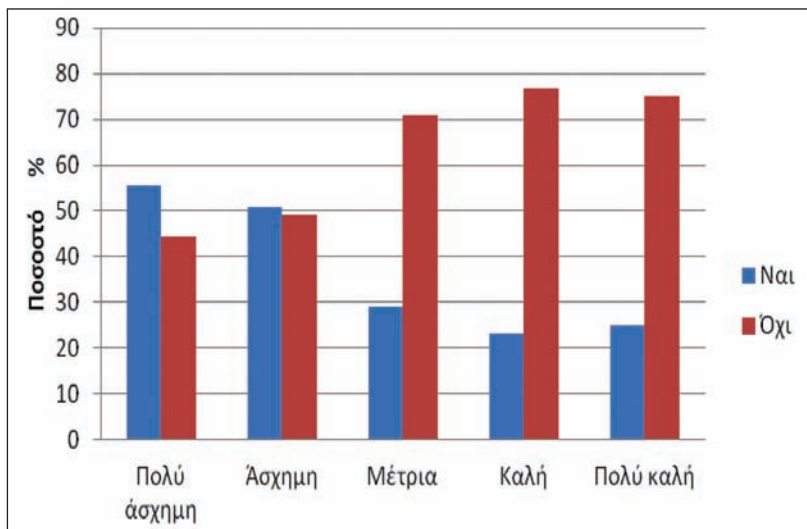
Τόπος κατοικίας / Εμφάνιση Ενδοοικογενειακής Βίας



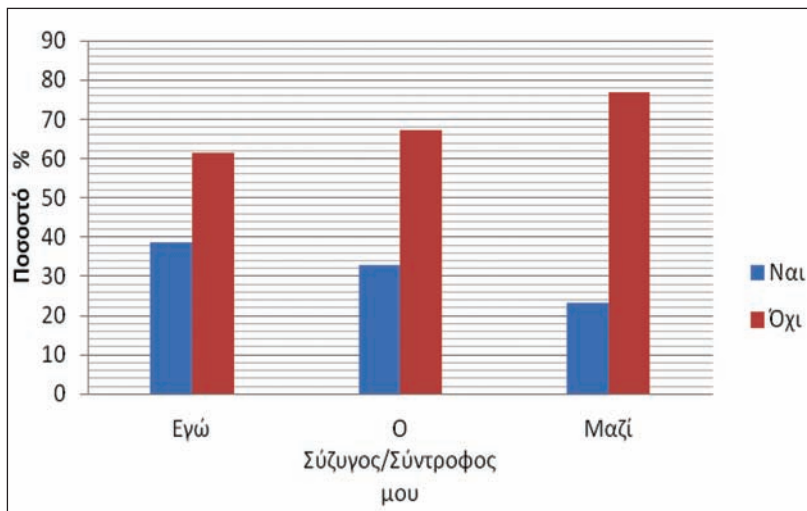
Εργασία γυναίκας / Εμφάνιση Ενδοοικογενειακής Βίας



Οικονομική κατάσταση οικογένειας / Εμφάνιση Ενδοοικογενειακής Βίας



Διαχείριση Οικονομικών / Εμφάνιση Ενδοοικογενειακής Βίας





**Η έρευνα διεξήχθη για τη Συμβουλευτική Επιτροπή
για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια
στα πλαίσια της προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης
από την Κυπριακή Δημοκρατία το δεύτερο εξάμηνο του 2012
και επιχορηγήθηκε από τον Εθνικό Μηχανισμό
για τα Δικαιώματα της Γυναίκας του Υπουργείου Δικαιοσύνης
και Δημόσιας Τάξεως.**



**Εθνικός Μηχανισμός
για τα Δικαιώματα
της Γυναίκας**

ISBN 978-9963-2030-0-0